

Na temelju odredaba članka 24. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera („Službeni glasnik BiH“, broj 100/13), odredaba čl. 44. stavak (1) točka i) i 145. Poslovnika Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 79/14, 81/15 i 97/15) i odredaba čl. 39. stavak (1) točka i) i 135. Poslovnika Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 58/14, 88/15 i 96/15), Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine na 26. sjednici Zastupničkog doma, održanoj 17. ožujka 2016. godine, i na 16. sjednici Doma naroda, održanoj 22. ožujka 2016. godine, utvrdila je

ZAKON
BOSNE I HERCEGOVINE O IZVRŠENJU KAZNENIH SANKCIJA, PRITVORA I
DRUGIH MJERA

SLUŽBENI PROČIŠĆENI TEKST

I - TEMELJNE ODREDBE

Članak 1.

(Predmet i primjena ovoga zakona)

- (1) Ovim se zakonom uređuje izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera koje izrekne Sud Bosne i Hercegovine, kao i organizacija i rad odgovarajućih institucija propisanih ovim zakonom.
- (2) Prema odredbama ovoga zakona izvršavat će se i pravomoćne odluke inozemnih sudova za djela predviđena zakonom Bosne i Hercegovine, ako posebnim zakonom Bosne i Hercegovine ili međunarodnim ugovorom, čiji je potpisnik Bosna i Hercegovina, nije drukčije određeno.
- (3) Prema odredbama ovoga zakona izvršavaju se i kaznene sankcije, pritvor i druge mjere izrečene od Suda Bosne i Hercegovine stranim državljanima i osobama bez državljanstva, osim ako posebnim zakonom Bosne i Hercegovine ili međunarodnim ugovorom, čiji je Bosna i Hercegovina potpisnik, nije drukčije određeno.
- (4) Prema odredbama ovoga zakona a na zahtjev osuđene osobe izvršit će se i sankcije izrečene u entitetskim sudovima za djela predviđena Kaznenim zakonom Bosne i Hercegovine.
- (5) Pritvor izrečen od strane Suda Bosne i Hercegovine izvršavat će se prema odredbama ovog zakona čak i kada se on izvršava u entitetskom zavodu.
- (6) Sankcije izrečene od strane Suda Bosne i Hercegovine izvršavat će se prema odredbama ovog zakona čak i kada se služe u entitetskom zavodu.
- (7) Prema odredbama ovoga zakona utvrđuje se ustrojstvo i rad Kaznenopopravnog zavoda Bosne i Hercegovine.

Članak 2.

(Definicije pojmova)

Osim ako ovim zakonom nije drukčije određeno, pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:

- a) "Pritvorenik" je osoba koja pravomoćnom odlukom nije proglašena kazneno odgovornom za određeno kazneno djelo, a koja se nalazi u pritvoru u zavodu sukladno odredbama ovoga zakona nakon odluke Suda kojom se nalaže pritvor prije, u tijeku ili nakon glavnoga pretresa;
- b) "Osuđeni" je osoba za koju je pravomoćnom odlukom utvrđeno da je kazneno odgovorna za određeno kazneno djelo;
- c) "Zatvorenik" je osoba koja je pravomoćnom odlukom proglašena kazneno odgovornom za određeno kazneno djelo i koja u zavodu služi zatvorsku kaznu iz pravomoćne odluke, sukladno odredbama ovoga zakona;
- d) "Ovlašteni zavodski službenik" je osoba zaposlena u zavodu, koja je ovlaštena obavljati poslove i ovlasti sukladno ovom zakonu (kao što su uporaba sredstava prisile, pretres prostorija itd.), a koja osim toga obavlja i ostale poslove sukladno pravilnicima;
- e) "Oštećena strana" je osoba čija su osobna ili imovinska prava ugrožena ili povrijeđena počinjenim kaznenim djelom;
- f) "Pravna osoba" je svaka osoba koju je kao takvu definirao Zakon o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine, uključujući korporacije, poduzeća, udruge, tvrtke i partnerstva i druga gospodarska društva;
- g) "Tužitelj" je svaki tužitelj Tužiteljstva Bosne i Hercegovine;
- h) "Sud" je Sud Bosne i Hercegovine;
- i) "Zakon o kaznenom postupku" je Zakon o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine;
- j) "Kazneni zakon" je Kazneni zakon Bosne i Hercegovine;
- k) "Ministarstvo pravde" je Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine.

Članak 3.

(Ostvarivanje prava)

- (1) Osobe prema kojima se izvršavaju kaznene sankcije, pritvor i druge mjere, zadržavaju sva prava, a lišavaju se prava ili se ograničavaju u pravima samo u granicama nužnim za ostvarivanje svrhe zbog koje su izrečene, a sukladno zakonu i međunarodnim ugovorima.
- (2) Neće biti nametnuto nijedno ograničenje koje nije predviđeno zakonom, nije nužno za ostvarenje svrhe za koju je namijenjeno, nije učinkovito u ostvarivanju te svrhe i nije proporcionalno.
- (3) Ministarstvo pravde dužno je osigurati pristup i povjerljivu komunikaciju pritvorenika i zatvorenika s domaćim i međunarodnim organizacijama i drugim institucijama ovlaštenim za praćenje i ostvarivanje ljudskih prava i temeljnih sloboda sukladno zakonu i odgovarajućim međunarodnim dokumentima. Zavod će omogućiti ostvaranje komunikacije bez neutemeljenog ometanja.

Članak 4.

(Početak izvršenja)

- (1) Izvršenje kaznene sankcije, pritvora i drugih mjera pristupa se kad postane pravomoćna odluka kojom su one izrečene, te ako za to nema zakonskih smetnji.
- (2) S izvršenjem kaznene sankcije ili druge mjere može se otpočeti i prije nego što je postala pravomoćna odluka kojom je sankcija ili mjera izrečena samo ako je to zakonom posebno predviđeno.

Članak 5.

(Radnje za provedbu izvršenja)

(1) Kada su ispunjeni uvjeti da se pristupi izvršenju kaznene sankcije, pritvora ili druge mjere, Kazneni odjel Suda obavezan je poduzeti potrebne radnje da se izvršenje sankcije provede bez odgađanja sukladno ovom zakonu.

(2) Izvršenje može biti odgođeno samo u slučajevima i pod uvjetima predviđenim zakonom.

Članak 6.

(Troškovi izvršenja i plaćanje pristojbe)

(1) Osoba prema kojoj se primjenjuje kaznena sankcija, mjera pritvora ili druga mjera ne plaća troškove ovjere, osim troškova novčane kazne, kao i drugih troškova, sukladno zakonu.

(2) Za podneske, službene radnje, rješenja i druge akte u svezi s izvršenjem sankcija ne plaća se pristojba.

Članak 7.

(Stručni savjet)

Radi praćenja, proučavanja i unapređenja sustava izvršenja sankcija, ministar će pravde osnovati stručno vijeće iz reda predstavnika znanstvenih ustanova, sudova, tijela uprave, stručnih udruga, građanskog društva i drugih institucija koje se bave pitanjima kriminaliteta i odgoja osuđenih osoba.

Članak 8.

(Poslovi izvršenja kao poslovi od posebnog interesa za Bosnu i Hercegovinu)

Poslovi izvršenja kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera propisani ovim zakonom su poslovi od posebnog interesa za Bosnu i Hercegovinu.

II - TIJELA ZA IZVRŠENJE KAZNENIH SANKCIJA, PRITVORA I DRUGIH MJERA

1. Vodeća tijela i suradnja

Članak 9.

(Ministarstvo pravde i Zavod)

U Bosni i Hercegovini, institucije odgovorne za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera Suda su Ministarstvo pravde i Zavod za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine, osim ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

Članak 10.

(Suradnja tijela)

Tijela vlasti, ustanove i druge pravne osobe u čiji djelokrug spada primjena zdravstvenih, socijalnih, odgojnih ili drugih mjera od značaja za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i

drugih mjera, obvezni su surađivati s Ministarstvom pravde. Obveza suradnje odnosi se i na pomoć koja se pruža osobama na uvjetnom otpustu.

Članak 11.

(Međusobna suradnja, informiranje, dogovaranje, prikupljanje relevantnih podataka i drugi oblici suradnje)

(1) U cilju međusobne suradnje, informiranja, dogovaranja, prikupljanja relevantnih podataka, kao i ostvarivanja drugih oblika međusobne suradnje, zavod ili druge institucije u kojima se izvršava mjera pritvora ili izdržava kaznena sankcija, prema rješenju ili presudi Suda ili drugoga tijela u skladu sa zakonom ili međunarodnim ugovorom, dužni su dostavljati mjesečna i periodična izvješća odnosno informacije Ministarstvu pravde, naročito o broju pritvorenika i zatvorenika, ostvarivanju zajamčenih prava, korištenju pogodnosti, stegovnim procedurama, kao i o drugim podacima koje zavod ocijeni korisnim i mjerodavnim za primjenu zakona odnosno za sustav izvršenja kaznenih sankcija.

(2) U obavljanju poslova praćenja stanja u provedbi zakona i drugih propisa, poduzimanja mjera za koje su ovlašteni ili davanja preporuka ili poduzimanja posebnih mjera ili promjene stanja u području iz stavka (1) ovoga članka i kada o takvim činjenicama treba izvijestiti Vijeće ministara Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vijeće ministara) ili Parlamentarnu skupštinu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Parlamentarna skupština), Ministarstvo pravde može tražiti dostavljanje i svih drugih podataka koje smatra mjerodavnim u danim okolnostima.

Članak 12.

(Pružanje međusobne pomoći i suradnje u cilju sigurnosti sustava izvršenja kaznenih sankcija i javnog poretka)

(1) U cilju održavanja sigurnosti i dobrog funkcioniranja Zavoda za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine, kako bi se primjena tretmana, preodgoja ili drugih mjera iz područja sustava izvršenja kaznenih sankcija mogla odvijati uspješno bez uznemiravanja i ometanja, održavanja ravnoteže između programa sigurnosti i socijalne reintegracije, učinkovitog odgovora na sprječavanje činjenja kaznenih djela, nastanka većih incidenata, bjekstva pritvorenika ili zatvorenika, njihova sprovođenja ili osiguranja izvan zavodskog kruga, kao i procjenjivanja sigurnosnih rizika u korištenju izvanzavodskih pogodnosti, zavodi, policijska tijela, sudbena policija ili druga zakonom određena tijela ili agencije iz područja sigurnosti dužni su međusobno surađivati i uzajamno pružati potrebnu pomoć u skladu sa zakonskim ovlastima.

(2) Zavodi moraju izraditi planove sigurnosti za postupanje u izvanrednim i drugim opravdanim okolnostima i u tom cilju razmijeniti podatke s policijskim tijelima ili agencijama, imajući u vidu propise kojima se uređuje zaštita tajnosti takvih podataka.

2. Ustroj Zavoda

Članak 13.

(Obveza odvojenog smještaja)

(1) Odvojeno će biti smještene sljedeće skupine osoba:

1. Pritvorenici od zatvorenika,
2. Muškarci od žena,

3. Maloljetne od punoljetnih osoba.

(2) Ovakav smještaj može biti osiguran ili u posebnom zavodu ili u posebnom odjelu Zavoda.

Članak 14.

(Posebni odjeli)

U Zavodu mogu postojati posebni odjeli zatvorenog, poluotvorenog i otvorenog tipa.

Članak 15.

(Zavodska bolnica)

U Zavodu može postojati bolnica za potrebe pritvorenika i zatvorenika.

3. Rukovođenje zavodima i službenici Zavoda

Članak 16.

(Imenovanje i odgovornosti upravnika)

(1) Odgovarajuće odredbe Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine, odnosno Zakona o radnim odnosima u institucijama Bosne i Hercegovine primjenjuju se na službenike Zavoda, osim ako nije drukčije propisano ovim zakonom.

(2) Zavodom rukovodi upravnik, koji odgovara ministru pravde.

(3) Na temelju prijedloga i procedure koju provodi Agencija za državnu službu, ministar pravde postavlja i razrješava upravnika Zavoda.

(4) Upravnik Zavoda je rukovodeći državni službenik sa statusom tajnika na posebnom zadatku. Imenuje se na pet godina i nakon isteka tog mandata može biti ponovno postavljen sukladno stavku (3) ovoga članka.

(5) Za upravnika Zavoda može se postaviti osoba koja ima visoku školsku spremu i najmanje pet godina radnog iskustva u području izvršenja pritvora, izvršenja kaznenih i prekršajnih sankcija, u području pravosuđa ili uprave.

Članak 17.

(Dužnosti upravnika)

Upravnik Zavoda organizira rad Zavoda, usklađuje rad organizacijskih jedinica, nadzire pravilnost i zakonitost rada, predstavlja Zavod i obavlja druge poslove za koje je mjerodavan po zakonu i drugim propisima.

Članak 18.

(Drugi rukovodeći službenici)

Upravniku Zavoda u rukovođenju pojedinim područjima rada pomažu rukovodeći službenici.

Članak 19.

(Organizacijske jedinice)

(1) U Zavodu postoje organizacijske jedinice koje se bave poslovima osiguranja, odgoja-tretmana, zdravstvene zaštite, radnog angažiranja pritvorenika i zatvorenika kao i općih i zajedničkih poslova.

(2) Pravilnikom o unutarnjem ustroju mogu se, ovisno o potrebama i naravi poslova, utemeljiti i druge organizacijske jedinice Zavoda sukladno propisima o načelima za utvrđivanje unutarnjeg ustroja tijela uprave.

(3) O pitanjima ustroja i načina rada tijela za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera primjenjuju se propisi koji se odnose na tijela uprave Bosne i Hercegovine, osim ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

Članak 20.

(Organizacija tretmana zatvorenika)

(1) Radi ostvarenja svrhe izvršenja kazne zatvora iz članka 130. ovoga zakona, organizacijska jedinica Zavoda mjerodavna za tretman zatvorenika programira i koordinira odgojni rad i ispituje ličnost zatvorenika, izrađuje program tretmana za svakog zatvorenika, neposredno ili putem drugih organizacijskih jedinica i stručnih instruktora prati rad i ponašanje zatvorenika tijekom izdržavanja kazne zatvora, prikuplja i objedinjuje podatke i zapažanja stručnih instruktora, nastavnika i drugih osoba koje neposredno rade sa zatvorenicima, o njihovom vladanju i ponašanju, analizira i proučava postignute rezultate i utjecaj poduzetih odgojnih mjera, te, na temelju postignutih rezultata, poduzima potrebne mjere i unapređuje odgojni rad u Zavodu, primjenjujući suvremene oblike i metode rada.

(2) Na poslovima odgoja radi potreban broj odgajatelja s odgovarajućom visokom školskom spremom, tako da na jednog odgajatelja dolazi, u pravilu, do 50 zatvorenika.

(3) U Zavodu, u pravilu, postoji skupina stručnjaka za ispitivanje ličnosti i utvrđivanje programa tretmana zatvorenika (psiholog, pedagog, socijalni radnik, liječnik, diplomirani pravnik i drugi stručnjaci).

(4) Radi stručnog osposobljavanja zatvorenika u Zavodu postoji potreban broj stručnih instruktora.

(5) Odgajatelji, psiholozi, pedagozi, socijalni radnici, instruktori i drugi stručnjaci koji rade na realiziranju tretmana zatvorenika polažu stručni ispit.

Članak 21.

(Zdravstvena služba)

(1) Radi pružanja liječničke pomoći pritvorenicima i zatvorenicima, u Zavodu se organizira zdravstvena služba.

(2) U Odjelu za osobe ženskog spola postoje roditeljski odjel i prikladne prostorije za djecu radi omogućavanja kontakta zatvorenica ili pritvorenica sa svojom djecom u prikladnim uvjetima za to.

Članak 22.

(Administracija)

Obavljanje upravnih, pravnih, financijskih, uredskih, kadrovskih i općih poslova obavljaju službenici Zavoda, sukladno Pravilniku o unutarnjem ustroju.

Članak 23.

(Uvjeti za zapošljavanje ovlaštenih zavodskih službenika)

- (1) Osobe koje se zapošljavaju u Zavodu na poslovima ovlaštenog zavodskog službenika, osim općih uvjeta za rad državnih službenika, trebaju ispunjavati zdravstvene i psihofizičke uvjete propisane za policajce.
- (2) Zdravstvene i psihofizičke sposobnosti kandidata iz stavka (1) ovoga članka ocjenjuje zdravstvena ustanova koju odredi ministar pravde.
- (3) Provjera zdravstvenih i psihofizičkih sposobnosti ovlaštenih zavodskih službenika obavlja se jedanput godišnje.

Članak 24.

(Prijem i uvjeti za zavodskog službenika - vježbenika)

- (1) U svrhu postavljanja i izgrađivanja odgovarajućih kriterija za ovlaštene zavodske službenike - službe osiguranja u zavodima - može se primiti u službu osiguranja zavodskog službenika - vježbenika.
- (2) Osoba koja se prima na rad u službu osiguranja kao zavodski službenik - vježbenik osim uvjeta iz članka 23. ovog zakona za prijem na rad mora ispunjavati i sljedeće posebne uvjete:
  - a) da nije starija od 27 godina;
  - b) da ima završeno obrazovanje u stupnju srednje stručne spreme;
  - c) da ispunjava zdravstvene i psihofizičke uvjete propisane za policajce.

Članak 25.

(Vježbenički staž, organiziranje obrazovanja, obuke i stručnog ispita)

- (1) Osoba koja se prvi puta prima u službu osiguranja, prima se kao zavodski službenik - vježbenik na temelju natječaja.
- (2) Vježbenički staž traje šest mjeseci.
- (3) Za stručno obrazovanje zavodskih službenika - vježbenika organizira se praktična obuka kroz tečajeve, seminare i druge oblike obrazovanja na način i po programu koje utvrđuje ministar pravde.
- (4) Za vrijeme vježbeničkog staža vježbenik se praktičnim radom u Zavodu na odgovarajućim poslovima i zadacima osposobljava za samostalno obavljanje poslova i zadataka ovlaštenog zavodskog službenika, pod nadzorom upravnika i uz stručnu pomoć rukovodnih i drugih službenika Zavoda.
- (5) Vježbenik je dužan u roku od tri mjeseca nakon isteka vježbeničkog staža pristupiti polaganju stručnog ispita za zvanje ovlaštenog zavodskog službenika.
- (6) Stručni ispit iz stavka (5) ovoga članka polaže se pred povjerenstvom koje imenuje ministar pravde, sukladno članku 37. ovoga zakona.

Članak 26.

(Raspoređivanje заводskog službenika-vježbenika na poslove i zadatke ovlaštenog заводskog službenika)

- (1) Zavodski službenik - vježbenik koji uspješno ne završi praktičnu obuku ne može pristupiti polaganju stručnog ispita.
- (2) Zavodskom službeniku - vježbeniku iz stavka (1) ovoga članka, kao i vježbeniku koji nakon završene praktične obuke ne položi stručni ispit, prestaje rad u Zavodu.
- (3) Zavodski službenik - vježbenik koji položi stručni ispit raspoređuje se na poslove i zadatke ovlaštenog заводskog službenika.

Članak 27.

(Zapošljavanje za ovlaštenog заводskog službenika, bez svojstva vježbenika)

- (1) Za ovlaštenog заводskog službenika, bez svojstva vježbenika, može se primiti osoba koja je radila kao stražar u službi osiguranja u entitetskom kazneno-popravnom zavodu, sudski policajac, policajac ili drugi odgovarajući službenik s jednakim ovlastima navedenih zvanja, s tim što je u roku od šest mjeseci od dana stupanja na rad dužna položiti stručni ispit iz dopunskih predmeta za zvanje ovlaštenog заводskog službenika.
- (2) Ispit iz stavka (1) ovoga članka polaže se pred povjerenstvom iz članka 25. stavak (6) ovoga zakona, pod uvjetima, na način i po programu koji utvrdi ministar pravde.
- (3) Osobi koja ne položi stručni ispit iz dopunskih predmeta u roku iz stavka (1) ovoga članka prestaje rad u Zavodu.

Članak 28.

(Praćenje i ocjena praktične obuke заводskog službenika - vježbenika)

- (1) Praktičnu obuku заводskog službenika - vježbenika prati i ocjenjuje povjerenstvo koje ima predsjednika i dva člana.
- (2) Povjerenstvo iz stavka (1) ovoga članka osniva upravnik Zavoda između zaposlenika Zavoda ovlaštenih za poslove odgoja - tretmana i osiguranja.
- (3) Propise o načinu rada Povjerenstva iz st. (1) i (2) ovoga članka, o programu stručnog obrazovanja, organiziranju i uvjetima provođenja praktične obuke заводskog službenika-vježbenika donosi ministar pravde u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovoga zakona.

Članak 29.

(Nemogućnost nošenja oružja)

Zavodski službenik - vježbenik i osoba iz članka 27. ovoga zakona ne smiju nositi oružje dok ne polože ispit iz članka 25. stavak (6), odnosno članka 27. stavak (2) ovoga zakona.

Članak 30.

(Ovlasti ovlaštenih заводskih službenika)

(1) Ovlašteni zavodski službenici i službenici Zavoda koji rade na poslovima u neposrednom kontaktu sa zatvorenicima, u pravima iz zdravstvenog, mirovinskog i invalidskog osiguranja, kao i drugim pravima na osnovi rada - izjednačavaju se sa sudbenom policijom i policijom.

(2) Zbog posebnih uvjeta rada i naravi poslova i zadaća sredstva za plaće iz stavka (1) ovoga članka, osiguravaju se u uvećanom iznosu u odnosu na sredstva koja se osiguravaju za plaće drugih tijela uprave.

(3) Ministarstvo pravde vodi evidenciju o osobama iz stavka (1) ovoga članka i izdaje im uvjerenja o vremenu provedenom na tim poslovima.

(4) Na kojim radnim mjestima osobama pripadaju prava iz stavka (1) ovoga članka utvrđuje ministar pravde.

Članak 31.

(Smrt ovlaštenog zavodskog službenika na dužnosti)

(1) Osoba iz stavka (1) članka 30. ovoga zakona, koja u obavljanju ili povodom obavljanja službenog posla ili zadatka izgubi život, sahranit će se o trošku Ministarstva pravde, u mjestu koje odredi njegova obitelj.

(2) Obitelji koju je poginula osoba izdržavala pripada jednokratna novčana pomoć u visini plaće koju je ostvarila posljednjih šest mjeseci prije nastanka smrti.

4. Stegovna odgovornost

Članak 32.

(Povreda službene dužnosti)

(1) Prilikom obnašanja službene dužnosti, službenici Zavoda stegovno odgovaraju za povrede službene dužnosti utvrđene ovim i drugim zakonom, drugim propisom i Pravilnikom o unutarnjem ustroju.

(2) Povrede službene dužnosti mogu biti lake i teške.

(3) Kao teža povreda službene dužnosti smatra se osobito:

1. zloraba službenog položaja i prekoračenje službene ovlasti;
2. povreda obveze čuvanja službene tajne;
3. nesavjesno obavljanje službe;
4. neopravdan izostanak s rada u neprekidnom trajanju duljem od tri dana;
5. nepoduzimanje ili nedostatno poduzimanje propisanih mjera usljed čega su nastale ili su mogle nastati štetne posljedice;
6. svaka radnja ili propuštanje radnje kojom se onemogućava ili otežava pravilno i brzo funkcioniranje Zavoda;
7. odbijanje izvršenja službenog zadatka;
8. svaki odnos s pritvorenikom ili zatvorenikom koji je izvan propisanih zadaća i naređenja ministra pravde i upravnika Zavoda, a koji ne pridonosi normalnoj primjeni izvršenja kazne zatvora niti je vezan uz odgoj pritvorenika i zatvorenika;
9. nepristojno ponašanje u Zavodu ili izvan Zavoda koje nanosi očitu štetu ugledu Zavoda;
10. povreda propisa o osiguranju od opasnosti od požara, eksplozije ili drugih elementarnih nepogoda;
11. nemaran odnos prema povjerenjima, odori, naoružanju i opremi;
12. dolazak na rad u pijanom stanju ili uporaba alkohola ili drugog narkotičkog sredstva koje smanjuje sposobnost za obavljanje službenih zadaća;
13. neovlaštena uporaba opreme i sredstava povjerenih za obavljanje službenih zadaća;

14. nedostavljanje ili nepravodobno dostavljanje izvješća, isprava i podataka na zahtjev ovlaštenih tijela ili organizacija;
  15. učestalo ponavljanje lakših povreda radnih obveza i stege, izvršenje radnje koja prema Kaznenom zakonu predstavlja kazneno djelo protiv službene dužnosti ili drugo kazneno djelo kojim se nanosi šteta ugledu Zavoda.
- (4) Pravilnikom o unutarnjem ustroju propisuju se lake povrede službene dužnosti.

Članak 33.

(Stegovni postupak za povrede službene dužnosti)

Ministar pravde donijet će pravilnik o postupku koji se provodi u slučaju kada se službenik Zavoda tereti za kršenje službene dužnosti.

5. Posebne odredbe o službi osiguranja

a. Ovlašteni zavodski službenici

Članak 34.

(Ovlašteni zavodski službenici - služba osiguranja)

- (1) Službu osiguranja u Zavodu obavljaju ovlašteni zavodski službenici.
- (2) Ovlašteni zavodski službenici osiguravaju Zavod, radilišta i prostorije u kojima se nalaze, borave i rade osobe lišene slobode, čuvaju te osobe u Zavodu i izvan njega, održavaju unutarnji red i stegu među osobama lišenim slobode, provode te osobe i obavljaju druge poslove određene zakonom, propisima donesenim na temelju zakona i općim aktima Zavoda.
- (3) U odjelu Zavoda za ženske pritvorenice i zatvorenice bit će zaposlen dostatan broj ovlaštenih ženskih službenika.

Članak 35.

(Dužnosti kada postoji opasnost po život)

Ovlašteni zavodski službenici dužni su obavljati poslove i zadatke i u slučaju kad je izvršenje tih poslova i zadaća povezano s opasnošću po njihov život.

Članak 36.

(Ovlašteni zavodski službenici - odore i iskaznice)

- (1) Ovlašteni zavodski službenici su u odorama.
- (2) Ovlašteni zavodski službenici imaju pravo na besplatnu odoru i opremu za obavljanje poslova osiguranja.
- (3) Ovlašteni zavodski službenici imaju posebnu službenu iskaznicu koja im služi za dokazivanje njihove službene dužnosti.
- (4) Sadržaj i obrazac službene iskaznice propisuje ministar pravde.

Članak 37.

(Oznake, službena zvanja itd.)

- (1) Oznaku i značku, boju i oznake vozila, odoru, službena zvanja, oznake zvanja i uvjete za stjecanje službenih zvanja ovlaštenih zavodskih službenika utvrđuje ministar pravde.
- (2) Propise o načinu obavljanja službe osiguranja, naoružanju i opremi, rokovima njihova trajanja i naknadi kad se upropaste, ustroju praktične obuke, načinu i programu polaganja stručnih ispita donosi ministar pravde.

Članak 38.

(Stručna izobrazba)

- (1) Ministarstvo pravde, u suradnji s entitetskim ministarstvom pravde, postavit će odgovarajuće standarde za svaku kategoriju zavodskih službenika i može organizirati tečajeve, seminare, savjetovanja i druge oblike stručnog usavršavanja kako bi zavodski službenici zadovoljili dane standarde.
- (2) Svaki će zavod surađivati s Ministarstvom pravde kako bi se osigurala stručna izobrazba službenika.

Članak 39.

(Specijalizirana stručna obuka)

U cilju što većeg razumijevanja problema i kulturnog podrijetla zatvorenika stranih državljana, te pomoći da oni uspješnije rješavaju sve svoje probleme u zavodu, upravnik zavoda treba razmotriti i rasporediti određeni broj zavodskih službenika na intenzivniji rad sa stranim zatvorenicima, te im u tom cilju osigurati više specijaliziranih stručnih obuka kao što su: učenje stranih jezika, kulture, običaja ili drugih pitanja koja se javljaju u vezi s određenom skupinom zatvorenika stranih državljana.

b) Uporaba sredstava prinude i druge ovlasti ovlaštenih zavodskih službenika

Članak 40.

(Uporaba sredstava prinude)

- (1) Sredstva prinude ovlaštenu zavodski službenik može upotrijebiti protiv pritvorenika ili zatvorenika samo kada je to nužno da se spriječi bjekstvo, fizički napad na osoblje ili druge osobe, nanošenje povrede drugoj osobi, pružanje otpora prema zakonitom postupanju službene osobe, samopovređivanje ili prouzrokovanje materijalne štete od pritvorenika ili zatvorenika.
- (2) Uporaba sredstava prinude mora biti razmjerna stupnju opasnosti i izazvanom riziku.

Članak 41.

(Nošenje oružja ovlaštenih zavodskih službenika)

- (1) Ovlašteni zavodski službenici mogu biti naoružani kad obnašaju dužnosti izvan Zavoda. Zavodski službenici ni pod kojim uvjetima ne mogu biti naoružani unutar Zavoda.
- (2) Ne smiju nositi oružje ovlašteni zavodski službenici koji u proteklih šest mjeseci nisu prošli odgovarajuću obuku za uporabu tog oružja.

Članak 42.

(Uporaba vatrenog oružja)

- (1) Pri obavljanju službenih poslova, ovlašteni zavodski službenik može uporabiti vatreno oružje samo ako drukčije ne može:
1. da zaštiti život ljudi;
  2. da odbije neposredni napad kojim se ugrožava njegov život ili život službenih osoba;
  3. da odbije napad na objekt koji osigurava;
  4. da spriječi bjekstvo zatvorenika iz Zavoda za izvršenje kazne zatvora zatvorenog tipa ili iz posebnog odjela zatvorenog tipa koja bi u tom slučaju neposredno ugrozila život drugih;
  5. da spriječi bjekstvo pritvorenika ili zatvorenika kojeg sprovodi ili osigurava, ako bi njegovo bjekstvo neposredno ugrozilo život drugih.
- (2) U slučajevima iz stavka (1) ovoga članka, ovlašteni zavodski službenik može uporabiti vatreno oružje samo ako uporabom fizičke snage, gumene palice ili drugih sredstava prinude predviđenih propisima ne može osigurati obavljanje službenog zadatka. Uporaba vatrenog oružja mora biti razmjerna stupnju opasnosti i izazvanom riziku.
- (3) Ovlašteni zavodski službenici koji obavljaju službu u nazočnosti nadređenog ovlaštenog službenika mogu uporabiti vatreno oružje samo po njegovu naređenju ili naređenju osobe koja ga zamjenjuje.
- (4) Naređenje za uporabu oružja, rukovodeći ovlašteni službenik, odnosno njegov zamjenik, može izdati samo u slučajevima iz stavka (1) ovoga članka.
- (5) Upravnik Zavoda ima ovlast narediti uporabu vatrenog oružja kad ocijeni da je nastupio jedan od razloga iz stavka (1) ovoga članka.

Članak 43.

(Pretres prostorija i oduzimanje nužnih sredstava)

- (1) Ovlašteni zavodski službenik može i bez naloga za pretres ući u stan ili druge prostorije i u njima obaviti pretres kada je to potrebno radi pronalaženja i hvatanja osobe koja je pobjegla iz Zavoda ili koja je prilikom sprovođenja pobjegla i sklonila se u stan, odnosno drugu prostoriju.
- (2) U slučaju ulaska u stan, odnosno drugu prostoriju, neće se sastavljati zapisnik, nego će se korisniku, odnosno vlasniku stana ili prostorije, odmah izdati potvrda u kojoj će se naznačiti razlog ulaska u stan, odnosno druge prostorije.
- (3) Ako je izvršeno pretresanje stana, odnosno prostorija, sastavit će se zapisnik.
- (4) Pretresanje se može obaviti i bez nazočnosti svjedoka, samo ako nije moguće osigurati njihovu nazočnost.
- (5) Radi sprečavanja bjekstva, hvatanja odbjeglih osoba koju izravno goni kao i radi prevoženja u najbližu zdravstvenu ustanovu osobe koja je ranjena prilikom uporabe vatrenog oružja, ovlašteni zavodski službenik ima pravo poslužiti se prometnim sredstvima i sredstvima veze do kojih može doći, ako to ne može obaviti na drugi način.
- (6) O uporabi prometnoga sredstva i sredstva veze izdaje se potvrda vlasniku prometnoga sredstva ili sredstava veze radi naknade troškova.

Članak 44.

(Izvjешće o uporabi sredstava prinude)

O svakoj uporabi sredstava prinude (fizička snaga, gumena palica, šmrkovi i kemijska sredstva) ili vatrenog oružja prema pritvorenicima ili zatvorenicima, upravnik Zavoda dužan je odmah izvijestiti Ministarstvo pravde.

Članak 45.

(Zaštita od gonjenja)

(1) Ako su sredstva prinude ili vatreno oružje uporabljena u granicama ovlasti iz ovoga zakona, isključena je stegovna i kaznena odgovornost ovlaštenog zavodskog službenika koji je takvo sredstvo uporabio.

(2) Ministar pravde donosi Pravilnik o uporabi vatrenog oružja i drugih sredstava prinude, sadržaju zapisnika o pretresu stana i drugih prostorija, potvrde o ulasku u stan i druge prostorije i potvrde o uporabi prometnoga sredstva i sredstva veze.

Članak 46.

(Pravna pomoć)

Ako se protiv ovlaštenog zavodskog službenika ili upravnika Zavoda vodi kazneni postupak zbog uporabe sredstava prinude, vatrenog oružja, ili drugih radnji pri obavljanju službenog posla, Ministarstvo pravde osigurat će im pravnu pomoć u svezi s vođenjem postupka.

Članak 47.

(Pomoć ovlaštenim zavodskim službenicima od drugih ljudi)

(1) Osobe koje na zahtjev ovlaštenog zavodskog službenika pruže pomoć u svlađivanju ili hvatanju pritvorenika ili zatvorenika koji pruža otpor, koji se pobunio ili je u bjekstvu, pa tim povodom budu povrijeđene, razbole se ili trajnije ostanu izvan radnog odnosa, imaju sva prava iz zdravstvenog, mirovinskog i invalidskog osiguranja kao i osobe u stalnom radnom odnosu.

(2) Ako osoba iz stavka (1) ovoga članka, prilikom pružanja pomoći izgubi život, sahranit će se na trošak Ministarstva pravde u mjestu koje odredi njegova obitelj.

(3) U slučaju iz stavka (2) ovoga članka, obitelji ili osobi koju je uzdržavala poginula osoba pripada jednokratna pomoć, koja ne može biti manja od šest prosječnih plaća ostvarenih u Zavodu u posljednja tri mjeseca.

(4) Ako se protiv osobe koja je pružila pomoć iz stavka (1) ovoga članka povede kazneni postupak, osigurat će mu se pravna pomoć.

6. Povjerljivost

Članak 48.

(Službene tajne)

- (1) Službenici i namještenici Ministarstva pravde i Zavoda dužni su čuvati službenu tajnu.
- (2) Obveza čuvanja službene tajne traje i nakon prestanka radnog odnosa.
- (3) Kao službena tajna, u smislu ovoga zakona, smatraju se:
  1. podaci i dokumenti do kojih je službenik i namještenik došao u obavljanju ili povodom obavljanja službenih poslova, odnosno radnih zadataka koji su zakonom, odnosno propisom donesenim na temelju zakona i općeg akta, predviđeni kao službena tajna;
  2. podaci, dokumenti, mjere i radnje do kojih je službenik i namještenik došao u obavljanju ili povodom obavljanja službenih poslova, odnosno radnih zadataka, a čijim priopćavanjem ili odavanjem na drugi način neovlaštenoj osobi bi se mogao osujetiti ili otežati rad Zavoda, ili bi to bilo štetno po interes Zavoda, ili opravdan interes pojedinca ili pravne osobe;
  3. podaci i dokumenti koji se prema propisima o upravi smatraju službenom tajnom.
- (4) Ministar pravde bliže određuje što se smatra službenom tajnom, način čuvanja službene tajne i oslobođenje od obveze čuvanja službene tajne.

Članak 49.

(Ograničenja u vezi s podacima i dokumentima koji se smatraju službenom tajnom)

- (1) Podatci i dokumenti koji se smatraju službenom tajnom u smislu ovoga Zakona ili podzakonskog akta donesenog na temelju ovoga Zakona, kao i drugog zakona kojim se štite osobni podatci građana, ne smiju se priopćavati niti činiti dostupnima neovlaštenim osobama.
- (2) Ombudsman Bosne i Hercegovine može tražiti od Ministarstva pravde ili Zavoda da mu preda ili omogući uvid u dokumente ili podatke koje smatra potrebnim za obavljanje svoje dužnosti, uključujući i one koji su upisani kao povjerljivi ili tajni u skladu sa zakonom.
- (3) U slučajevima iz stavka (2) ovoga članka, ombudsman će primijeniti potrebnu povjerljivost za njih i neće ih učiniti dostupnima javnosti.
- (4) Iznimno, podatci iz stavka (1) ovoga članka mogu se dati i drugome zakonom ovlaštenom tijelu ako to nije u suprotnosti s ciljem zaštite vlastitog, privatnog i osobnog života takve osobe, odnosno procesa resocijalizacije ili rehabilitacije, ili ako je propisom određeno da nisu javni podatci ili ukoliko takvi podatci nisu podvrgnuti ograničenjima koja su nužna u demokratskom društvu.

7. Nadzor nad radom Zavoda

Članak 50.

(Inspektor)

- (1) U svrhu osiguranja jedinstvenog sustava izvršenja pritvora i kazne zatvora, prenošenja pozitivnih iskustava, analiziranja i proučavanja rada pojedinih organizacijskih jedinica i pružanja stručne pomoći tim jedinicama, Ministarstvo pravde obavlja nadzor nad radom Zavoda.
- (2) Nadzor nad izvršenjem pritvora i kazne zatvora obuhvaća osobito nadzor: plana i programa rada Zavoda, pojedinih službi i službenika Zavoda; rada i ustroja službe osiguranja i programa tretmana; rada i ustroja matične službe i prijemno-otpusnog odjela; načina

određivanja i realiziranja tretmana osuđenih osoba; stanja i samozaštite, zakonitog i pravilnog postupanja s pritvorenicima i zatvorenicima; primjene ovog zakona i propisa koji reguliraju područje izvršenja kazne zatvora; ustroja rada pritvorenika i zatvorenika; zaštite prava pritvorenika i zatvorenika; kao i uvjeta iz članka 71. ovog zakona.

(3) Nadzor iz stavka (2) ovoga članka obavlja Ministarstvo pravde preko inspektora, koji je službenik s posebnim ovlastima (u daljnjem tekstu: inspektor).

(4) Inspektor je odgovoran za pažljivu provjeru provedbe odredaba ovoga zakona u svim kazneno-popravnim ustanovama u Bosni i Hercegovini prema osobama koje izdržavaju kaznu zatvora i mjeru pritvora koju je izrekao ili odredio Sud ili drugo tijelo sukladno Zakonu ili međunarodnom ugovoru.

(5) Inspektor je neovisan u obavljanju zadataka inspeksijskog nadzora i poduzima radnje u granicama i na temelju ovoga zakona i drugih propisa.

(6) Osoblje Zavoda dužno je surađivati s inspektorom i pomagati mu u ispunjavanju ovlasti i obveza, posebice u nadzoru nad ostvarivanjem ljudskih prava iz Ustava Bosne i Hercegovine, a kojih pritvorene i zatvorene osobe nisu lišene ili ograničene u uživanju unutar nužnog cilja i određenim zakonom ili međunarodnim ugovorom.

(7) Inspektor Ministarstva pravde surađivat će i promicati suradnju s ovlaštenim inspektorima entiteta i Distrikta Brčko BiH, te razvijati međusobnu koordinaciju, djelatnosti ili dogovore sukladno Ustavu i zakonima Bosne i Hercegovine, entiteta i odgovarajućih propisa Distrikta Brčko BiH.

Članak 51.

(Nadzor od drugih tijela)

Nadzor nad radom Zavoda glede zaštite na radu djelatnika, zdravstvene i sanitarne zaštite pritvorenika i zatvorenika, uvjeta i načina pripreme hrane za pritvorenike i zatvorenike obavljaju odgovarajuća tijela sukladno posebnim propisima.

Članak 52.

(Neovisno povjerenstvo)

(1) Neovisno povjerenstvo prati uvjete za boravak u zavodima, postupanje i ostvarivanje ljudskih prava osobama koje izdržavaju kaznene i druge mjere koje im je u kaznenom postupku izrekao Sud, inozemni sudovi za djela predviđena Kaznenim zakonom ili međunarodnim ugovorom čija je potpisnica Bosna i Hercegovina ili drugi sud sukladno Zakonu Bosne i Hercegovine.

(2) Neovisno povjerenstvo iz stavka (1) ovoga članka imenuje i razrješuje Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine.

(3) Povjerenstvo ima pet članova, od kojih je jedan predsjednik.

(4) Članovi Povjerenstva imenuju se na mandat od pet godina, s mogućnošću ponovnog izbora na još jedan mandat.

(5) Članovi Povjerenstva trebaju biti stručnjaci ili poznavatelji prava ili drugog srodnog područja, poput sudstva, uprave, penologije, socijalne skrbi, psihologije, pedagogije i slično.

(6) Povjerenstvo može provoditi izvanjsko praćenje rada Zavoda samostalno ili zajedno s inspektorskim ili drugim nadzornim tijelima, kao i surađivati s međunarodnim i drugim ustanovama ovlaštenim za praćenje i ostvarivanje ljudskih prava i temeljnih sloboda sukladno Zakonu i odgovarajućim međunarodnim dokumentima.

(7) Povjerenstvo daje preporuke nadležnim tijelima Bosne i Hercegovine s ciljem poboljšanja standarda smještaja, poboljšanja postupanja i poštivanja ljudskih prava osoba nad kojima se

izvršavaju kaznene sankcije ili druge mjere, daje prijedloge i primjedbe koje se odnose na postojeće zakone ili druge propise utemeljene na zakonu iz područja izvršenja kaznenih sankcija, obavlja povjerljive razgovore s pritvorenicima ili zatvorenicima uz pristup svim zavodima, dostavlja izvješća upravniku zavoda i nadležnim ministarstvima pravde, prikuplja, obrađuje i potražuje podatke iz svoje nadležnosti, kao i druge radnje iz područja neovisnog praćenja.

(8) Odredbe o čuvanju službene tajne ovoga Zakona ili drugog propisa odnose se na neovisno povjerenstvo prilikom obavljanja poslova i zadataka iz svoje nadležnosti kada dođe do saznanja ili u posjed podataka i dokumenata iz članka 48. ovoga Zakona.

(9) Troškove rada povjerenstva snosi Parlamentarna skupština iz pripadajućih sredstava u okviru usvojenog proračuna institucija Bosne i Hercegovine i njezinih međunarodnih obveza.

(10) Povjerenstvo donosi poslovnik o svome radu, koji se objavljuje u 'Službenom glasniku BiH'.

(11) Povjerenstvo donosi godišnje izvješće o svome radu i dostavlja ga Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine i Ministarstvu pravde s ciljem poduzimanja odgovarajućih radnji ili mjera sukladno zakonu.

Članak 53.

(Nacionalni preventivni mehanizam)

Institucije Bosne i Hercegovine će tijelu koje odražava odnosno predstavlja nacionalni preventivni mehanizam za sprječavanje mučenja ili drugih svirepih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja osigurati:

a) pristup svim informacijama koje se odnose na broj osoba lišenih slobode;

b) pristup svim informacijama koje se odnose na postupanje s tim osobama, kao i uvjetima u kojima su pritvorene;

c) pristup svim zatvorskim ustanovama, njihovim ustanovama i objektima;

d) priliku da zasebno ispituju osobe lišene slobode bez svjedoka, osobno ili uz prevoditelja ako to bude potrebno, kao i sa svim ostalim osobama za koje nacionalni preventivni mehanizam smatra da mogu dati bitne informacije;

e) slobodu odabira mjesta koje želi posjetiti i osoba s kojima želi razgovarati;

f) pravo kontaktiranja Pododbora za sprječavanje mučenja ili drugih svirepih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja, pravo na slanje informacije i sastajanje s Pododborom;

g) kao i druga prava u skladu s Dopunskim protokolom uz Konvenciju UN-a protiv mučenja i drugih svirepih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja iz 2002. godine, koji je Bosna i Hercegovina ratificirala 26. 6. 2008. godine i koji je stupio na pravnu snagu u Bosni i Hercegovini od 15. 9. 2008. godine.

Članak 54.

(Podnošenje izvješća inspektora)

(1) O izvršenom inspekcijskom pregledu sastavlja se pismeno izvješće u koje se unose osobito inspekcijski nalazi i naređuju mjere i rokovi za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti, kao i mjere za unapređenje rada Zavoda.

(2) Izvješće se dostavlja upravniku Zavoda i inspektor ga može objaviti.

(3) Upravnik Zavoda dužan je postupiti po naređenim mjerama.

- (4) Na naložene mjere upravnik Zavoda ima pravo priziva ministru pravde u roku od osam dana od dana primitka izvješća.
- (5) Inspektor objavljuje godišnje izvješće o svome radu.

8. Informiranje javnosti

Članak 55.

(Davanje informacija)

- (1) Kad je to u javnom interesu ili kad to nađe za potrebno, radi upoznavanja javnosti, ministar pravde ili osoba koju on ovlasti, može davati informacije o pojedinim pitanjima u svezi s izvršenjem pritvora i kazne zatvora predstavnicima tiska i drugih sredstava javnog priopćavanja.
- (2) Davanja informacija i podataka uskratit će se kad se radi o državnoj ili službenoj tajni, kad bi to bilo nepoželjno zbog održavanja reda u Zavodu ili ako bi to štetilo ostvarivanju svrhe izvršenja pritvora ili kazne zatvora.

9. Sredstva za rad Zavoda

Članak 56.

(Proračun)

Sredstva za rad Zavoda osiguravaju se u Proračunu Bosne i Hercegovine, sukladno Zakonu o Proračunu Bosne i Hercegovine.

III - ODREDBE O IZVRŠENJU PRITVORA I KAZNE ZATVORA

1. Opće odredbe

Članak 57.

(Zahtjev za čovječnim postupanjem)

- (1) Postupanje s pritvorenicima i zatvorenicima mora biti čovječno i s poštivanjem njihova ljudskog dostojanstva, s očuvanjem njihova tjelesnog i duševnog zdravlja, vodeći pri tome računa da se održi potreban red i stega.
- (2) Nitko neće biti podvrgnut mučenju ili neljudskom ili ponižavajućem tretmanu ili kažnjavanju.
- (3) U postupanju s pritvorenicima i zatvorenicima ne smije biti diskriminacije utemeljene na etničkoj pripadnosti, rasi, boji kože, spolu, seksualnom opredjeljenju, jeziku, religiji ili vjerovanju, političkim ili drugim uvjerenjima, nacionalnom i socijalnom podrijetlu, srodstvu, ekonomskom ili nekom drugom statusu.

Članak 58.

(Pravo na religiju)

- (1) Pritvorenici i zatvorenici imaju pravo zadovoljavati svoje vjerske potrebe sukladno ovom zakonu i propisima vjerskih zajednica.

(2) Uprava je zavoda dužna, u suradnji s vjerskim zajednicama u BiH, osigurati uvjete za zadovoljavanje vjerskih potreba osoba smještenih u zavodu.

Članak 59.

(Skupni i odvojeni tretman pritvorenika i zatvorenika)

(1) Pritvorenici su, u pravilu, pritvoreni skupno. Zatvorenici izdržavaju kaznu zatvora, u pravilu, skupno.

(2) Sljedeće skupine pritvorenika i zatvorenika tretirat će se odvojeno:

1. žene od muškaraca;
2. maloljetnici od odraslih;

(3) Pod sljedećim okolnostima pritvorenik ili zatvorenik može se držati odvojeno od ostalih:

1. Kada to nužno zahtijeva zdravstveno stanje te osobe ili drugih.
2. U okolnostima kada je to propisano nekim drugim zakonom.
3. Kada to pritvorenik ili zatvorenik zahtijeva radi vlastite zaštite i po odobrenju upravnika zavoda.
4. Kada ta osoba predstavlja ozbiljnu prijetnju redu u zavodu i pod uvjetima propisanim u članku 119. ovoga zakona.

2. Upućivanje na izdržavanje pritvora ili kazne zatvora

Članak 60.

(Mjerodavnost za upućivanje)

(1) Upućivanje pritvorenika i osuđenih osoba na izdržavanje kazne zatvora obavlja Kazneni odjel Suda.

(2) Kazneni odjel Suda dužan je poduzeti potrebne radnje radi obavljanja mjere pritvora i kazne zatvora odmah nakon izvršnosti odluke.

Članak 61.

(Evidencija)

Nakon prijema u zavod, ime pritvorenika ili zatvorenika bit će zavedeno u odgovarajuće knjige.

Članak 62.

(Dužnost informiranja pritvorenika i zatvorenika)

(1) Nakon prijema u zavod svi se pritvorenici i zatvorenici upoznaju, usmeno i pismeno, na jeziku koji razumiju, s pravilima kućnog reda, s pravima i dužnostima u zavodu, s načinom na koji mogu ostvariti svoja prava i sa stegovnim prekršajima i kaznama koje se za njih mogu izreći.

(2) Upravnik zavoda skrbi se o tome da odredbe ovoga zakona kao i ostali propisi o izvršenju pritvora i kazne zatvora, koji se odnose na prava i dužnosti pritvorenika i zatvorenika, budu dostupni svim pritvorenicima i zatvorenicima u obliku koji im je razumljiv.

Članak 63.

(Biračko pravo)

(1) Upravnik zavoda osigurava osobama lišenim slobode mogućnost ostvarivanja svoga biračkog prava na izborima za razine vlasti u Bosni i Hercegovini, u mjeri u kojoj to pravo nije ograničeno Izbornim zakonom Bosne i Hercegovine i Ustavom Bosne i Hercegovine.

(2) U svrhu ostvarenja navedenoga prava, upravnik zavoda kontaktirat će ovlašteno izbornu povjerenstvo u vezi s načinom, vremenom ili drugim nužnim radnjama za provođenje postupka glasanja unutar zavoda.

Članak 64.

(Pritvorenici i zatvorenici s djecom)

Ako osoba koja se upućuje u pritvor ili na izdržavanje kazne zatvora ima djecu ili druge osobe čiji je on jedini skrbnik, Sud će o tome izvijestiti mjerodavno općinsko tijelo socijalne zaštite.

Članak 65.

(Žene)

(1) Osim odredaba ovoga zakona koje se odnose na osobe lišene slobode, naročita pozornost posvećuje se potrebama žena u smislu njihovih tjelesnih, stručnih, socijalnih i psiholoških potreba pri donošenju odluka koje se tiču bilo kojeg stanovišta pitanja njihovog boravka u zavodu.

(2) Uprava zavoda nastojat će osigurati da aktivnosti kojima se mogu baviti žene lišene slobode budu primjerene ulozi žene u suvremenom društvu, te da se mogu usporediti s aktivnostima kojima se mogu baviti muškarci.

(3) Ženama se, u načelu, omogućava porod izvan zavoda, ali ako dijete bude rođeno u zavodu, Uprava zavoda pruža svu potrebnu potporu, pomoć ili druge potrebne uvjete.

(4) Kada je dijete rođeno u zavodu, taj podatak ne smije biti upisan u rodni list kao mjesto rođenja.

Članak 66.

(Stvari od vrijednosti)

(1) Sav novac, vrijednosti i ostale stvari koje pripadaju pritvoreniku ili zatvoreniku, a koje prema Pravilniku o kućnom redu zavoda ne smije držati kod sebe, moraju se prilikom prijema osobe pohraniti na sigurnom mjestu u zavodu, o čemu će se napraviti popis. Na zahtjev vlasnika, imovina pohranjena u zavodu, prilikom prijema te osobe u zavod, predat će se članovima njegove obitelji i prije njegova otpusta iz zavoda.

(2) Imovina iz stavka (1) ovoga članka vraća se vlasniku prilikom otpuštanja iz zavoda ili se, uz njegov pristanak, predaje članovima njegove obitelji.

(3) Vlasnik treba potpisati popis svojih stvari od vrijednosti, a uz njegov potpis treba se potpisati i službenik zavoda.

Članak 67.

(Pretraga prostorija, osoba lišenih slobode, posjetitelja, službenih osoba i oduzimanje stvari)

(1) Ovlašteni zavodski službenik može pretražiti i oduzeti imovinu iz svih prostorija u kojima pritvorene ili zatvorene osobe borave, rade ili provode slobodno vrijeme, kao i osobe lišene slobode, posjetitelje i njihove osobne stvari i službene osobe.

(2) Prostorije i osobe iz stavka (1) ovoga članka pretražuju se na način kojim će se otkriti i spriječiti svaki pokušaj bijega i skrivanje krijumčarene robe, uz poštovanje ljudskog dostojanstva osoba koje pretražuju i stvari koje posjeduju.

(3) Osobe koje se pretražuju tijekom pretrage neće biti ponižavane.

(4) Pretraživanje će obavljati samo ovlašteni zavodski službenici istoga spola kao i osobe koje se pretražuju.

(5) Pretraživanje osjetljivih dijelova tijela može obaviti samo liječnik ili ovlašteno medicinsko osoblje.

(6) Kada posjetitelj ulazi u zavod, ovlašteni zavodski službenik može zahtijevati od te osobe podvrgavanje pretrazi. Ukoliko se posjetitelj ne želi podvrgnuti pretrazi, ovlašteni zavodski službenik odbit će ga primiti u zavod, s tim što program sigurnosti mora odražavati usklađenost u odnosu na privatnost posjetitelja ili njihovo službeno svojstvo.

(7) Ovlašteni zavodski službenici mogu pretražiti pripadnike zavodskog osoblja na zahtjev upravnika zavoda, službene osobe koju on ovlasti sukladno zakonu ili na zahtjev drugog zakonom ovlaštenog tijela.

(8) Način i situacije u kojima se obavlja pretraga bit će određene posebnim propisima kojima se uređuju način obavljanja službe osiguranja u zavodu.

Članak 68

(Liječnički pregled)

(1) Odmah nakon prijema u zavod svakog pritvorenika ili zatvorenika pregledat će kvalificirana medicinska sestra, a detaljniji liječnički pregled obaviti će liječnik u roku od 24 sata.

(2) Liječnički nalazi unose se u zdravstveni karton pritvorene, odnosno zatvorene osobe.

3. Smještaj i higijenski uvjeti

Članak 69.

(Higijenski uvjeti)

Smještaj pritvorenika i zatvorenika u zavodu mora odgovarati higijenskim uvjetima predviđenim ovim zakonom i mjesnim klimatskim prilikama.

Članak 70.

(Osnovni uvjeti života)

- (1) Svakom pritvoreniku i zatvoreniku, u pravilu, osigurava se posebna soba za spavanje, osim u slučajevima kada se smatra da zajednički smještaj više osoba ima određenih prednosti.
- (2) Svaki zatvorenik i pritvorenik mora imati poseban krevet i posteljinu.
- (3) Zajednički boravak pritvorenica i zatvorenica osigurava se na radnom mjestu, u procesu obrazovnih aktivnosti, prilikom objedovanja, za vrijeme slobodnih aktivnosti, u dnevnom boravku i sličnim prilikama.

Članak 71.

(Standardi smještaja)

- (1) U svim prostorijama u kojima borave pritvorenici i zatvorenici mora se osigurati zadovoljavanje zdravstvenih i higijenskih potreba, dovoljna količina zraka, svjetla, grijanja i ventilacije.
- (2) Osobe koje borave u ćeliji za jednu osobu imat će najmanje sedam četvornih metara prostora po osobi, a one koje borave u zajedničkim spavaonicama imat će najmanje četiri četvorna metra po osobi i ne manje od deset kubičnih metara po osobi.
- (3) U prostorijama u kojima borave pritvorenici i zatvorenici prozori moraju biti dovoljno veliki da omogućavaju rad i čitanje pod prirodnim svjetlom u uobičajenim uvjetima, da omogućavaju ulaz svježega zraka, osim ako ne postoje klimatski uređaji, te da svojim izgledom i veličinom odgovaraju standardnim prozorima.
- (4) Vještačko osvjetljavanje mora odgovarati postojećim standardnim normama.
- (5) Sanitarni uređaji moraju omogućiti svakom pritvoreniku ili zatvoreniku zadovoljavanje fizioloških potreba u čistim i pristojnim uvjetima.
- (6) Svakoj pritvorenoj ili zatvorenoj osobi mora se omogućiti uporaba prikladnih prostorija i uređaja za kupanje i tuširanje pri temperaturi koja odgovara klimatskim uvjetima i u razmacima koji omogućavaju održavanje normalne osobne higijene, ali najmanje jednom dnevno.
- (7) Sve prostorije zavoda moraju se propisno održavati i redovito čistiti.
- (8) Poslove iz stavka (7) ovoga članka obavljaju zatvorenici u trajanju do dva sata na dan bez novčane naknade.
- (9) Pritvorenica, odnosno zatvorenica s invaliditetom osigurava se smještaj primjeren vrsti i stupnju njihove invalidnosti.

Članak 72.

(Osobna higijena)

- (1) Pritvorenici i zatvorenici dužni su održavati osobnu higijenu za koju im zavod osigurava vodu i toaletni pribor.
- (2) Pritvorenica i zatvorenica dopušta se nošenje brade i kose.

4. Odijevanje i ishrana

Članak 73.

(Odjeća i obuća)

- (1) Pritvorenima i zatvorenima kojima nije dopušteno nošenje vlastite odjeće osigurava se odjeća i obuća koja je prikladna klimatskim uvjetima tako da im se ne ugrožava zdravlje.
- (2) Odjeća koju osigurava zavod ne smije djelovati degradirajuće i ponižavajuće.
- (3) Pravilnik o odjeći i obući pritvorenika i zatvorenika objavljuje ministar pravde.

Članak 74.

(Ishrana)

- (1) Pritvorenima i zatvorenima u pravilnim se razmacima osigurava ishrana koja je pripremljena u obrocima koji kvalitetom i količinom zadovoljavaju prehrambene i higijenske standarde, a ujedno su primjereni dobi, zdravlju, vrsti posla koji obavljaju i njihovim vjerskim i kulturnim zahtjevima.
- (2) Punoljetnim pritvorenima i zatvorenima osigurava se hrana kalorične vrijednosti od najmanje 12.500 džula dnevno, a maloljetnicima 14.500 džula dnevno.
- (3) Pravilnik o ishrani pritvorenika i zatvorenika, kao i tablicama kalorične vrijednosti hrane donosi ministar pravde.
- (4) Voda za piće bit će stalno dostupna.

Članak 75.

(Odbijanje uzimanja hrane)

- (1) Ako pritvorenik ili zatvorenik odbija uzeti hranu, o tome se odmah obavještava upravnik zavoda, sud koji vodi postupak i Ministarstvo pravde koje obavlja nadzor nad izvršenjem mjere pritvora.
- (2) Pritvorenik ili zatvorenik koji odbije uzeti hranu smješta se u prihvatilište, gdje ga svakodnevno kontrolira liječnik koji sve bitne promjene njegovog zdravstvenog stanja unosi u zdravstveni karton i o tome redovito obavještava upravnika zavoda.
- (3) Ako uslijed odbijanja hrane budu ugrožene pritvorenikove ili zatvorenikove životne funkcije, liječnik ili stručni tim liječnika donosi odluku o poduzimanju nužnih medicinskih mjera, bez pristanka pritvorenika ili zatvorenika, kada je to određeno posebnim zakonom ili drugim propisom.
- (4) Zavodski liječnik, u suradnji i konzultacijama s upravnikom zavoda i sudom koji vodi kazneni postupak, osniva stručni tim iz stavka (3) ovoga članka ako posebnim zakonom ili drugim propisima nije drukčije određeno.
- (5) Ukoliko je osoba koje odbija hranu pritvorenik, zavod obavještava sud koji vodi kazneni postupak i Ministarstvo pravde o potrebi poduzimanja mjera iz stavka (3) ovoga članka.
- (6) Liječnici će u postupanju s pritvorenima ili zatvorenima koji štrajkuju glađu osim propisa iz područja izvršavanja kaznenih mjera uzimati u obzir i propise iz područja zdravstva u Bosni i Hercegovini, kao i međunarodne standarde i propise u vezi s etičkim postupanjem liječnika s osobama koje štrajkuju glađu.

Članak 76.

(Medicinske mjere u cilju spašavanja života osoba lišenih slobode koje odbijaju primiti hranu)

(1) U slučajevima kada pritvorenik ili zatvorenik odbija primiti hranu, liječnik treba pružiti medicinsku pomoć, uz pristanak pacijenta, ali kada se dođe do faze u kojoj se može očekivati da dolazi do gubitka moći rasuđivanja ili je naglašena opasnost za život takve osobe, tada liječnik ima zadnju riječ u odlučivanju o tome što je najbolje za pacijenta kada se uzmu u obzir svi činitelji. U ovakvim okolnostima nadležni liječnik formirat će stručni medicinski tim koji će nakon opservacija, ako je to potrebno, pristupiti umjetnom hranjenju i oživljavanju prije nastanka te faze, a nakon toga i prisilnom hranjenju i drugim medicinskim mjerama u cilju spašavanja života osoba lišenih slobode.

(2) U postupanju iz stavka (1) ovoga članka liječnik će obratiti pozornost na prethodno izražene njihove osobne i kulturološke vrijednosti i želje osoba glede medicinskog tretmana, kao i na stanje tjelesnog zdravlja. Postupak prisilnog hranjenja može se primijeniti u iznimnim okolnostima i nakon tri tjedna gladovanja, uz potrebu ispunjenosti ostalih medicinskih uvjeta koji ukazuju na stvarnu opasnost za život i zdravlje osoba, odnosno pod okolnostima pod kojima osoba oduzima svoj život ili i ranije ako zdravstveno i duševno stanje ne ukazuje drukčije.

(3) Prisilno hranjenje ne može se smatrati neljudskom i ponižavajućom mjerom čiji je cilj sačuvati život konkretne osobe koja stalno odbija uzimati hranu. Prisilno hranjenje, da bi bilo legitimno, zahtijeva poštivanje tri standarda, i to:

- a) mora postojati medicinska potreba za tretmanom;
- b) moraju se ispoštovati proceduralna jamstva donošenja odluka;
- c) način na koji se osoba hrani ne smije biti neljudski.

(4) Načelo pozitivne obveze države je da poduzme djelotvorne korake kada postoji predvidljiv i neizbježan rizik za život osobe koja je u nadležnosti državnih tijela vlasti, a osobito kada je ta osoba lišena slobode i podvrgnuta uvjetima nametnutim domaćim zakonom.

(5) U cilju sprječavanja nastanka teških posljedica štrajka glađu, osim predviđenog redovitog medicinskog postupka, može se, ako odluči zavodski liječnik u suradnji i nakon konzultacija s upravnikom zavoda, dopustiti neovisnim liječnicima da štrajkačima daju savjet i pruže medicinsku pomoć.

(6) U postupanju shodno st. (1), (2) i (3) ovoga članka uprava zavoda dužna je bez odgode obavijestiti bračnog druga ili drugog člana uže obitelji pritvorenika ili zatvorenika ili osobu koju su odredili da u tom slučaju bude obaviještena, inspektora za nadzor nad radom zavoda, zatim sagledati načela i smjernice za upravljanje situacijama u slučaju štrajka glađu u skladu s Malteškom deklaracijom Svjetskog udruženja liječnika u vezi s etičkim postupanjem s osobama koje štrajkuju glađu iz 2006. godine, sudsku praksu Europskog suda za ljudska prava – ECtHR iz područja medicinske intervencije, kao i omogućiti pristup i drugim tijelima nadležnim za praćenje i ostvarivanje ljudskih prava i temeljnih sloboda u skladu sa zakonom i odgovarajućim međunarodnim dokumentima.

Članak 77.

(Temeljna etička načela u postupanju liječnika s osobama lišenim slobode koje štrajkaju glađu)

(1) Temeljna etička načela u postupanju liječnika s osobama lišenim slobode koje štrajkaju glađu su:

- a) poštivanje medicinske etike i ličnosti pacijenta u profesionalnom kontaktu s ugroženim osobama, uz obvezu liječnika da moraju zadržati objektivnost u svojim procjenama i ne smiju si dopustiti izloženost pritisku da prekrše etička načela ili medicinsku prosudbu;
- b) povjerljivost odnosa između liječnika i navedenih osoba glede medicinskog stanja ili drugih informacija povezanih sa stanjem pacijenta, uz stjecanje takvog povjerenja koje će stvoriti mogućnost učinkovitog rješavanja ovakvih situacija;
- c) poštivanje autonomije ličnosti, uz sposobnost procjene teških situacija kada štrajk glađu nije dobrovoljan ili kada je donesen pod prijetnjom ili pritiskom drugih štrajkača ili drugih osoba ili radi privlačenja publiciteta ili ostvarenja cilja koji je suprotan zakonu ili kada to čine iz drugih namjera ili motivacija suprotnih medicinskim standardima, moralnim kriterijima ili drugim oblicima dopuštenog ponašanja;
- d) poštivanje dvostruke odanosti prema upravi ustanove i pacijentu, uz zadržavanje liječničke neovisnosti, objektivnosti i stručnog znanja, kao i poštivanje pozitivnih zakonskih propisa kojima se uređuje ova materija;
- e) poštivanje koncepcije dobročinstva odnosno korištenje medicinskih umijeća i znanja u korist osoba kojima pružaju tretman;
- f) poštivanje liječničke iskrenosti u davanju informacija pacijentu o mogućim posljedicama njegovih postupaka, osobito pacijentu koji pati od bolesti koje nisu spojive s duljim gladovanjem, informiranje pacijenta o svim postupcima koje poduzima i pomaže mu u donošenju vlastite odluke na osnovi točnih informacija iz razloga što liječnici ne smiju davati pogrešne kliničke izvještaje i savjete;
- g) primarna primjena nužnih medicinskih mjera i bez pristanka pacijenta ako odbijanjem uporabe hrane ili odbijanjem liječenja ugrozi svoje zdravlje ili pak dovede u opasnost svoj život ili ako uslijed posebnog mentalnog stanja ne može donijeti razumnu odluku.

(2) Liječnici trebaju svakom štrajkaču objasniti posljedice gladovanja na njihovo zdravlje, objašnjavajući i dajući zdravstvenu anamnezu, zdravstveno stanje i ranije bolesti koje mogu ozbiljno ugroziti njihovo zdravlje.

(3) Nužne medicinske mjere su one mjere koje je odobrio liječnik ili tim liječnika i kojima se neposredno otklanja opasnost za život i zdravlje pacijenta, a u tim slučajevima se u skladu sa zakonom mogu primijeniti i medicinske prisilne mjere uz istodobne medicinske kontrolne mehanizme.

(4) Ukoliko liječnik stekne dojam da štrajkači gladuju pod pritiskom ili iz drugih razloga, može donijeti odluku o razdvajanju tih osoba, a u krajnjoj mjeri i predložiti njihovo odvođenje odnosno upućivanje u bolnicu pod nadzorom zavoda ili drugu odgovarajuću medicinsku ustanovu.

Članak 78.

(Prehrambeni zahtjevi stranih državljana)

Zavodska kuhinja, u skladu s financijskim i drugim mogućnostima, treba osigurati uvjete u pogledu prehrambenih zahtjeva zatvorenika stranih državljana, osobito u vrijeme blagdana takvim osobama, kao i poštivati da isti imaju određenu prehranu ili da ne jedu određene prehrambene artikle u skladu s vjerskim i kulturnim običajima takvih osoba.

5. Zdravstvena zaštita

Članak 79.

(Pravo na zdravstvenu zaštitu)

- (1) Pritvorenici i zatvorenici imaju pravo na liječenje, popravak i vađenje zuba, te hospitalizaciju.
- (2) Odnos između liječnika i pritvorenika odnosno, zatvorenika utemeljen je na povjerenju. Liječnički se pregled može odvijati u nazočnosti ovlaštenog zavodskog službenika samo na zahtjev liječnika.
- (3) Troškove liječenja snosi zavod osim troškova liječenja osumnjičenika odnosno optuženika dok se nalazi u pritvoru, kao i troškova porođaja koji su nastali izvan zavoda.

Članak 80.

(Posebne potrebe)

- (1) Stomatološka protetika se, sukladno propisima iz područja zdravstva, omogućuje, u pravilu, na trošak osobe koja to zahtijeva. Ako osoba nema sredstava, a stomatološka se protetika, prema mišljenju liječnika zavoda, ne može odgoditi bez opasnosti po zdravlje, troškove snosi zavod.
- (2) Potreba nabave ortopedskog pomagala, naočala, slušnog aparata ili drugog pomagala, na prijedlog liječnika zavoda, utvrđuje se prema propisima iz područja zdravstva.

Članak 81.

(Hospitalizacija)

- (1) Zavod treba imati svoga liječnika i organiziranu zdravstvenu zaštitu.
- (2) O smještaju pritvorenika, odnosno zatvorenika u ambulantnu sobu istog zavoda odlučuje liječnik.
- (3) U slučaju da ne postoji mogućnost liječenja u zavodu, kao i kad ne postoji mogućnost potrebnog specijaliziranog liječenja u tom zavodu, oboljela osoba uputit će se u zdravstvenu ustanovu, o čemu odlučuje zavodski liječnik nakon konzultacija s upravnikom zavoda.

Članak 82.

(Liječenje i mjere osiguranja u zdravstvenoj ustanovi izvan zavodskog kruga)

- (1) U hitnim i izvanrednim okolnostima, izuzev slučaja predviđenog člankom 81. stavkom (3) ovoga Zakona, kada je ugrožen život pritvorenika ili osuđenika i kada mu nije moguće pružiti odgovarajuću pomoć u zavodu zbog odsutnosti zavodskog liječnika, glavni dežurni zavoda može uputiti pritvorenika ili osuđenika u mjesnu zdravstvenu ustanovu te daljnje postupati prema uputama liječnika, o čemu odmah obavještava upravnika zavoda.

(2) U slučaju iz stavka (1) ovoga članka, upravnik zavoda odmah obavještava sud koji vodi kazneni postupak i postupa prema nalogu suda.

(3) Pritvorenike ili osuđenike na liječenju u zdravstvenoj ustanovi izvan zavodskog kruga osiguravaju ovlašteni zavodski službenici.

(4) U slučaju iz stavka (3) ovoga članka, kada to sigurnosni razlozi zahtijevaju, pomoć ovlaštenim zavodskim službenicima mogu pružiti tijela Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ministarstvo sigurnosti), sudbena policija ili druga policijska tijela i agencije u Bosni i Hercegovini, o čemu, na prijedlog upravnika zavoda, nalog izdaje sud koji vodi kazneni postupak.

(5) U slučaju kada se radi o osiguranju zatvorenika, upravnik zavoda upućuje prijedlog za sigurnosnu pomoć tijelima i policijskim tijelima iz stavka (4) ovoga članka, a na osnovi tog prijedloga navedena tijela i policijska tijela izdaju nalog o vrsti i načinu pružanja sigurnosne pomoći ovlaštenim zavodskim službenicima.

Članak 83.

(Pravo na pregled liječnika specijalista)

Pritvorenik, odnosno zatvorenik ima pravo tražiti da ga na njegov trošak pregleda liječnik specijalist, ako takav pregled nije već odredio liječnik zavoda.

Članak 84.

(Pristanak na medicinski tretman)

(1) Medicinska intervencija nad pritvorenikom ili zatvorenikom neće se primjenjivati bez njegova pristanka, osim u slučajevima predviđenim propisima iz područja zdravstva.

(2) Iznimno od odredbe stavka (1) ovoga članka, ako je pritvorenik ili zatvorenik u takvom mentalnom stanju da ne može donijeti razumnu odluku, liječnik može intervenirati u interesu života i zdravlja pacijenta.

(3) Ako je zbog mentalne bolesti pritvorenik, odnosno zatvorenik prebačen u zdravstvenu ustanovu, kako je to predviđeno u čl. 126. i 156. može biti podvrgnut obveznom liječenju sukladno odgovarajućim zakonskim propisima.

Članak 85.

(Testiranje na zarazne bolesti ili psihoaktivne tvari)

(1) U slučaju osnovane sumnje na pojavu zaraznih bolesti ili uzimanja opojnih droga ili psihoaktivnih tvari, od pritvorenika ili zatvorenika moguće je uzimati uzorke krvi i mokraće u mjeri potrebnoj za ispitivanje prema načelima medicinske struke, odnosno za korištenje odgovarajućeg testa.

(2) Smještaj u posebnu prostoriju zbog sumnje na medicinska stanja iz stavka (1) ovoga članka, kao i testiranje na zarazne bolesti ili psihoaktivne tvari, odvijaju se pod nadzorom liječnika.

Članak 86.

(Uporaba sredstava za ograničavanje kretanja iz zdravstvenih razloga)

- (1) Kada je to u interesu zdravlja pritvorenika ili zatvorenika, liječnik može narediti da se on/ona fizički ograniči u kretanju uporabom odjeće ili remenja koje je za tu svrhu odobrilo Ministarstvo pravde.
- (2) Kada liječnik donese ovakvu naredbu, pacijent će se pregledati, a naredbu preispitati liječnik najmanje svaka tri sata.
- (3) Uvijek kada se donese ovakva naredba, i svakom prilikom kada se ona preispituje, liječnik će napraviti izvješće koje će se uvrstiti u zdravstveni karton pacijenta, kao i u evidenciju zdravstvenog centra. Preslika svakog izvješća dostavit će se upravniku zavoda.

Članak 87.

(Invalidsko osiguranje)

U slučaju nesreće na poslu ili profesionalnog oboljenja, pritvorenici i zatvorenici imaju pravo na invalidsko osiguranje prema propisima o invalidskom osiguranju. Prijedlog sredstava s opisom njihovih karakteristika i drugim relevantnim podacima Ministarstvu podnosi upravnik zavoda uz prethodne konzultacije s odgovarajućom stručnom institucijom. Zavodi u BiH će međusobno koordinirati ove aktivnosti radi ujednačavanja standarda.

6. Ograničenje u kretanju i pravo na kontakte

Članak 88.

(Uporaba sredstava za ograničavanje kretanja)

- (1) Fizička sredstva za ograničavanje kretanja mogu biti samo odjeća, remeni ili lisice odobreni od Ministarstva pravde.
- (2) Fizička sredstva za ograničavanje kretanja mogu se rabiti samo kao mjera:
  1. za sprečavanje bijega za vrijeme sprovođenja pritvorenika ili zatvorenika;
  2. zaštite pritvorene ili zatvorene osobe od samopovređivanja ili nasrtanja na druge osobe;
  3. sprečavanja uništenja imovine od pritvorenika ili zatvorenika.
- (3) Liječnik će biti obaviješten o svakoj uporabi fizičkih sredstava za ograničavanje kretanja. Liječnik će redovito pregledati svaku osobu koja je podvrgnuta uporabi tih sredstava, a najmanje svaka tri sata. Ako liječnik smatra da je zdravlje osobe značajno ugroženo naredbom o ograničenju kretanja, naredit će da se takva naredba ukine.
- (4) Potreba za kontinuiranom uporabom sredstava za ograničenje kretanja redovito će se preispitivati od upravnika zavoda, a najmanje svaki sat. Prilikom svakog preispitivanja sačinit će se izvješće. To će se izvješće čuvati u upravnikovoj evidenciji u zavodu, kao i u dosjeu pritvorenika, odnosno zatvorenika.
- (5) Sredstva za ograničenje kretanja ne mogu se rabiti kao kazna za pritvorenike ili zatvorenike.
- (6) Rokovi iz st. (3) i (4) ovoga članka ne odnose se na osobe koje se sprovode na suđenje, na izdržavanje kazne zatvora ili mjere pritvora.

Članak 89.

(Smještaj pritvorenika ili zatvorenika u posebnu prostoriju iz zdravstvenih razloga)

- (1) Pritvorenici ili zatvorenici narušenog tjelesnog i duševnog zdravlja ili s invaliditetom ili nepokretnošću odnosno paraplegijom smještaju se u posebnu sobu ili odjel u sklopu zdravstvene ambulante ili zavodskog stacionara, gdje su pod stalnim nadzorom zdravstvenog osoblja zavoda.
- (2) Zavodski liječnik odlučuje o smještaju iz stavka (1) ovoga članka.
- (3) Pritvorenika ili zatvorenika iz stavka (1) ovoga članka svakodnevno kontrolira liječnik ili drugi zdravstveni djelatnik zavoda, s tim što će se ova mjera prekinuti ako liječnik tako naredi.
- (4) Zavod je dužan osigurati posebne prostorije u skladu s općepriznatim medicinskim standardima.
- (5) U slučaju kada nije moguće odgovarajuće smjestiti i liječiti u zavodu osobe iz stavka (1) ovoga članka, postupit će se shodno članka 81. stavak (3) ovoga Zakona.

Članak 90.

(Komunikacija i pritužbe)

- (1) Pritvorenicima i zatvorenicima omogućit će se da u povjerenju razgovaraju s inspektorom, državnim ombudsmanom, mjerodavnim državnim i regionalnim sudom, i odvjetnikom po svom izboru, kako je to regulirano u zakonu.
- (2) Razgovor se obavlja bez nazočnosti službenog osoblja zavoda. Pritvorenicima, odnosno zatvorenicima bit će dopušteno pisati pisma, za koju svrhu će im se omogućiti papiri i kuverte. Pritvorenik, odnosno zatvorenik predat će svoje pismo zatvoreno u kuverti. Nijedan službenik ne smije otvoriti pismo.
- (3) Iznimno od stavka (2) ovoga članka, pismo se može otvoriti i pregledati u prisutnosti pritvorenika ili zatvorenika ako ovlašten službenik ima razloga osnovano sumnjati da pismo sadrži tekst ili predmete koji imaju za cilj ometati izvršenje pravde u bilo kojem kaznenom postupku, kako bi bili iskorišteni za pripremu ili činjenje kaznenog djela, ugrožavanje reda i sigurnosti u zavodu ili kako bi bili javno objavljeni putem medija bez prethodnog odobrenja.
- (4) Pritvorenicima i zatvorenicima mora se omogućiti upućivanje zamolbi, priziva i drugih podnesaka mjerodavnim tijelima radi zaštite njihovih prava. Ministarstvo pravde donijet će pravilnik kojim se regulira unutarnje razmatranje ovakvih podnesaka.
- (5) Zamolbe i pritužbe moraju se rješavati bez odgode.
- (6) Iznimno od odredaba pravilnika o unutarnjim razmatranjima svih podnesaka koji se tiču zavodskih pitanja, svi pritvorenici i zatvorenici mogu upućivati svoje zamolbe i pritužbe državnom ombudsmanu.

Članak 91.

(Ispitivanje predstavki, molbi, žalbi i drugih podnesaka pritvorenika i zatvorenika)

Pri ispitivanju predstavki, molbi, žalbi i drugih podnesaka pritvorenika i zatvorenika cijenit će se sve okolnosti od značaja za pravilnu ocjenu njihovih navoda, a naročito:

- a) jesu li postupanjem ovlaštenih zavodskih službenika ili namještenika povrijeđena prava predviđena Ustavom Bosne i Hercegovine, kao i aktima navedenim u Aneksu I. Ustava, zakonu ili drugom propisu kojim su uređena prava i obveze zatvorenika i pritvorenika;
- b) jesu li prema toj kategoriji osoba primijenjena minimalna europska pravila o postupanju sa zatvorenicima, pritvorenicima ili maloljetnim osobama;
- c) jesu li poštivana ljudska prava i je li čovječno postupano, uz očuvanje tjelesnog i duševnog zdravlja ove kategorije osoba;
- d) jesu li prema tim osobama primijenjeni jednak tretman i jednaki uvjeti boravka i rada;
- e) primjenjuju li se pravilno odredbe o kućnom redu, pogodnostima, godišnjem odmoru, kao i sva druga pitanja vezana uz rad, nastavu, sportske, kulturne, informativne i druge slične okolnosti;
- f) primjenjuju li se pravilno i sva druga prava koja proizlaze iz zakona ili podzakonskih akata iz navedenog područja ili obvezujućih međunarodnih dokumenata ili koje je Bosna i Hercegovina potpisala;
- g) uprava zavoda obvezna je ispitati podnesene pritužbe, predstavke ili prijedloge i ako ih ocijeni osnovanima, poduzeti zakonom predviđene mjere, kao i dostaviti odgovor podnositelju o osnovanosti ili poduzetim mjerama u vezi s njegovim podnescima u rokovima određenim u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima. Pritvorenici i zatvorenici mogu dostaviti svoje prigovore ili žalbe inspektoru za nadzor rada u zavodu, državnom ombudsmanu, neovisnom povjerenstvu, Ministarstvu pravde ili drugome tijelu ili tijelu ovlaštenom za praćenje i ostvarivanje ljudskih prava osoba lišenih slobode.

Članak 92.

(Administrativna i logistička podrška službe zavoda za pravovremeno podnošenje pravnih sredstava ili predstavki pritvorenika i zatvorenika)

- (1) Zavod će osigurati svu potrebnu administrativnu i logističku podršku službi zavoda kako bi zatvorenicima i pritvorenicima omogućio pravovremeno podnošenje pravnih sredstava u sudskim postupcima, podnošenje predstavki koje se odnose na život unutar zavoda, poštivanje pravila postupanja, predstavki u pogledu unapređenja unutarnjeg života i rada u zavodu, kao i drugih oblika komuniciranja iz članka 90. ovoga Zakona.
- (2) Upravnik zavoda će najmanje jedanput u šest mjeseci analizirati utvrđene nepravilnosti i poduzeti mjere za njihovo otklanjanje ubuduće ili predložiti ministru pravde donošenje dodatnih propisa ili drugih mjera iz nadležnosti ministarstva.
- (3) Također, i inspektor iz članka 50. ovoga Zakona u obavljanju nadzora nad radom zavoda ovlašten je za postupanje iz stavka (2) ovoga članka, kao i za druga postupanja u skladu sa zakonom.

Članak 93.

(Zabrana uporabe elektroničkih sredstava komunikacije)

Ni pritvorenici ni zatvorenici u zavodu ne smiju koristiti mobilne telefone ili bilo koje sredstvo za elektroničko prenošenje poruka.

Članak 94.

(Pristup drugim informacijama i kontakt s predstavništvom)

- (1) Pritvorenici i zatvorenici imaju se pravo informirati o novostima u svijetu putem dnevnog ili periodičnog tiska, radija, televizije i na drugi pogodan način, o čemu se skrbi upravnik zavoda.
- (2) Pritvorenicima i zatvorenicima koji su strani državljanima omogućit će se da budu informirani o svom pravu da stupe u kontakt s diplomatskim ili konzularnim predstavnikom zemlje ili diplomatskog ili konzularnog predstavništva zemlje koja zastupa interese njihove zemlje ili s nacionalnim ili međunarodnim tijelom čija je dužnost djelovanje u interesu takvih osoba.

Članak 95.

(Teža bolest ili smrt)

- (1) U slučaju teže bolesti ili smrti pritvorenika ili zatvorenika, uprava zavoda će o tome odmah izvijestiti njegovu užu obitelj ili druge osobe koje je pritvorenik, odnosno zatvorenik ranije odredio, osim ako ta osoba, ako je punoljetna, drukčije ne zahtijeva.
- (2) Pritvorenik ili zatvorenik mora biti obaviješten o smrti ili teškoj bolesti članova uže obitelji.
- (3) U slučajevima iz stavka (2) ovoga članka pritvoreniku ili zatvoreniku će se, po mogućnosti, dopustiti posjet da vidi preminulog člana uže obitelji ili da nazoči sahrani.
- (4) U slučaju da pritvoreniku ili zatvoreniku bude odobren posjet iz stavka (3) ovoga članka, to se ne smatra pogodnošću te se ne primjenjuju kriteriji za odobravanje pogodnosti, već se samo procjenjuje sigurnosni rizik.
- (5) Posmrtni ostaci pritvorenika, odnosno zatvorenika predaju se njegovoj obitelji.
- (6) Ako osobe iz stavka (1) ovoga članka ne preuzmu posmrtnu ostatku osobe, sahranit će se na mjesnom groblju na trošak zavoda.

7. Temeljna prava

Članak 96.

(Boravak na otvorenom)

- (1) Svim pritvorenicima i zatvorenicima mora se omogućiti provođenje na otvorenom prostoru najmanje dva sata dnevno.
- (2) Svim pritvorenicima i zatvorenicima koji rade i borave u zatvorenim prostorijama mora se omogućiti provođenje na otvorenom prostoru najmanje tri sata dnevno.

Članak 97.

(Najnužnije potrebe)

Pritvorenicima i zatvorenicima koje ne rade kao i onima kojima zavod nije omogućio rad, a nemaju vlastitih sredstava, osigurati će se podmirivanje najnužnijih potreba davanjem potrebnih stvari (za održavanje osobne higijene, dopisivanja i sl.).

Članak 98.

(Knjižnica)

- (1) Svaki zavod treba imati knjižnicu koja je na raspolaganju svim kategorijama pritvorenika i zatvorenika.
- (2) U knjižnici treba biti osiguran širok izbor knjiga za razonodu kao i znanstvene literature, koju, sukladno mogućnostima zavoda, treba stalno dopunjavati.
- (3) Pritvorenicima i zatvorenicima treba omogućiti uporabu svoje knjige za čitanje.
- (4) Ako je moguće, knjižnicu treba organizirati u suradnji s lokalnom knjižnicom.

Članak 99.

(Slobodne aktivnosti)

- (1) U okviru slobodnog vremena, u zavodu se organiziraju slobodne aktivnosti (fizička kultura i razni oblici kulturno-prosvjetnog rada), kao dopunski oblik opće i stručne izobrazbe radi stjecanja pozitivnih navika za racionalnu uporabu slobodnog vremena poslije puštanja na slobodu.
- (2) U svrhu ostvarivanja aktivnosti iz stavka (1) ovoga članka, pritvorenici i zatvorenici mogu osnivati športske, dramske, literarne, glazbene i druge sekcije i održavati priredbe i natjecanja.

8. Rad

Članak 100.

(Vrste poslova)

Pritvorenicima i zatvorenicima sposobnim za rad, sukladno mogućnostima zavoda, omogućiti će se radno angažiranje u radionicama zavoda, ekonomijama i drugim sličnim oblicima rada kao i radilištima izvan kruga zavoda.

Članak 101.

(Organizacija rada)

Organizacija rada i metode rada pritvorenika i zatvorenika trebaju odgovarati suvremenim radnim standardima i tehnikama, kao i modernim sustavima rukovođenja proizvodnim procesima.

Članak 102.

(Financijski rezultati rada)

(1) Proizvodni i financijski učinci dobiveni kao rezultat radnog angažiranja zatvorenika služe, prije svega, za podmirenje vlastitih potreba zavoda koje se odnose na izdržavanje pritvorenika i zatvorenika.

(2) O financijskim rezultatima radnog angažiranja pritvorenika i zatvorenika zavod je dužan voditi posebnu računovodstvenu evidenciju sukladno propisima o računovodstvu.

(3) Prihodi ostvareni na osnovi radnog angažiranja zatvorenika u zavodu nisu prihodi Proračuna Bosne i Hercegovine. Ovi se prihodi evidentiraju sukladno odgovarajućim knjigovodstveno-računovodstvenim propisima i rabe se sukladno financijskom planu zavoda.

Članak 103.

(Radno vrijeme)

Radno vrijeme pritvorenika i zatvorenika određuje se po propisima o radnim odnosima koji se odnose na radnike u poduzećima.

Članak 104.

(Zaštita na radu)

Mjere zaštite na radu pritvorenika i zatvorenika trebaju odgovarati zaštiti na radu u poduzećima u kojima se obavljaju slični poslovi.

Članak 105.

(Osiguranje na radu)

Pritvorenici i zatvorenici imaju pravo na osiguranje od nesreće na poslu i profesionalnog oboljenja pod istim uvjetima kao i radnici u poduzećima.

Članak 106.

(Naknada za rad)

(1) Pritvorenici i zatvorenici imaju pravo na naknadu za svoj rad.

(2) Visina naknade za rad ovisi o vrsti posla, količini i kvaliteti rada, duljini radnog vremena kao i doprinosu ostvarivanju produktivnosti i ekonomičnosti poslovanja.

(3) Naknada za rad iznosi od jedne četvrtine do jedne polovine prosječne plaće na sličnim poslovima ostvarene u posljednja tri mjeseca u gospodarstvu Bosne i Hercegovine.

(4) Naknada za produženi rad, rad noću i rad pod otežanim uvjetima obračunava se sukladno propisima o radnim odnosima ili na temelju ugovora, ako je to povoljnije za pritvorenika, odnosno zatvorenika.

(5) Pritvorenici i zatvorenici koji pohađaju praktičnu nastavu imaju pravo na 70% prosječne naknade iz stavka (3) ovoga članka.

Članak 107.

(Pravilnik o naknadama za rad)

Ministar pravde donosi Pravilnik o naknadama za rad pritvorenika i zatvorenika.

Članak 108.

(Naknada za vrijeme bolesti)

Zatvoreniku koji oboli na radu ili u svezi s radom u zavodu pripada naknada za vrijeme spriječenosti za rad po propisima o zdravstvenom osiguranju, osim u slučaju namjernog samopovređivanja.

Članak 109.

(Raspolaganje sredstvima)

Pritvorenici, odnosno zatvorenici slobodno raspolažu sredstvima koja prime kao naknadu za svoj rad.

Članak 110.

(Prava na korist od pronalazaka)

Za pronalazke i tehnička unapređenja ostvarena tijekom pritvora ili izdržavanja kazne zatvora, pritvorenicima, odnosno zatvorenicima pripadaju prava sukladno općim propisima.

Članak 111.

(Priznavanje kvalifikacija)

Kad se po propisima o radu i samo vrijeme provedeno na radu u određenoj vrsti posla priznaje kao osnova za stjecanje kvalifikacije, priznat će se za tu kvalifikaciju i vrijeme provedeno na istoj vrsti posla u zavodu.

9. Stegovne procedure

Članak 112.

(Stegovni prekršaji)

- (1) Pritvorenici i zatvorenici odgovaraju za ponašanja koja su suprotna zakonu, kućnom redu i naređenjima službenih osoba zavoda.
- (2) Ponašanja iz stavka (1) ovoga članka predstavljaju stegovni prekršaj.
- (3) Stegovni prekršaji su:
  1. Fizički napad, svađa ili vrijeđanje drugih.
  2. Izradba, korištenje, unošenje, čuvanje, primanje ili krijumčarenje u zavod ma kakvih predmeta ili stvari koje su bilo izričito zabranjene kućnim redom ili se mogu koristiti u sljedeće svrhe:
    - a. za prijetnju ili napad na druge,
    - b. za pomoć pri bijegu,
    - c. kao opojno sredstvo.
  3. Bjekstvo ili nedolazak u zavod po proteku dopuštenog vremena otpusta izvan zavoda,
  4. Kršenje pravila o radu, higijeni, protivpožarnoj zaštiti kao i o sprječavanju posljedica prirodnih nepogoda,
  5. Namjerno nanošenje štete imovini zavoda ili drugih osoba,
  6. Nedolično ponašanje pred drugima,
  7. Nepoštivanje bilo kojeg pravila kućnog reda ili zakonitih naređenja službenika zavoda, ometanje službenika zavoda u obavljanju posla ili opiranje bilo kojoj radnji ovlaštenog zavodskog službenika,
  8. Uzimanje talaca,
  9. Sudjelovanje u pobuni,
  10. Uzimanje od drugih osoba naknade u novcu ili naturi, tzv. "reketiranje",
  11. Izradba bilo kakvih predmeta i obavljanje privatnih poslova za sebe ili drugog bez naloga službene osobe,
  12. Boravak na nedopuštenom mjestu, unutar ili izvan zavoda,
  13. Pružanje aktivnog ili pasivnog otpora službenim osobama,
  14. Nepoštovanje ili narušavanje načela o korištenju izvanzavodnih pogodnosti, odnosno donesenih ili izdanih mjera nadzora, zabrane ili ograničenja.,
  15. Planiranje, organiziranje, pokušaj ili prijetnja radnjama navedenim u točkama od 1. do 11. ovog stavka,
  16. Pomaganje ili poticanje drugih na bilo koju od radnji navedenih u točkama od 1. do 12. ovog stavka.

Članak 113.

(Pokretanje stegovnog postupka)

- (1) Postupak za utvrđivanje stegovne odgovornosti pritvorenika ili zatvorenika mogu pokrenuti odgajatelj, upravnik zavoda ili rukovoditelji organizacijskih jedinica zavoda.
- (2) Pritvorenici, odnosno zatvorenici ne mogu biti skupno kažnjeni za učinjeni stegovni prekršaj, niti mogu biti kažnjeni dva puta za istu radnju.

Članak 114.

(Stegovne sankcije)

- (1) Za stegovne prekršaje mogu se izreći sljedeće kazne:
  1. ukor,
  2. opomena,
  3. ukidanje pogodnosti,
  4. zabrana raspolaganja novčanim sredstvima,
  5. upućivanje u samicu do deset dana.
- (2) Vremensko razdoblje ukidanja pogodnosti ovisit će o ozbiljnosti prekršaja, ali ne može biti dulje od mjesec dana.

Članak 115.

(Stegovna odgovornost i prizivi)

- (1) Stegovni postupak i izricanje stegovnih kazni obavlja Povjerenstvo koje imenuje upravnik zavoda.
- (2) Protiv odluka Povjerenstva može se uložiti priziv upravniku zavoda u roku od tri dana od dana primitka rješenja.
- (3) U postupku utvrđivanja odgovornosti pritvoreniku, odnosno zatvoreniku mora se omogućiti iznošenje njegove obrane.
- (4) Pri izricanju stegovne kazne iz stavka (2) članka 114. ovoga zakona može se uvjetno odgoditi izvršenje stegovne kazne za vrijeme do šest mjeseci.
- (5) Uvjetna odgoda izvršenja stegovne kazne opozvat će se ako pritvorenik ili zatvorenik u roku za koji je odgođeno izvršenje bude ponovno stegovno kažnjen.
- (6) Rješenje upravnika zavoda doneseno po prizivu je konačno i protiv njega se ne može voditi upravni spor.

Članak 116.

(Prava pritvorenika i zatvorenika upućenih u samicu)

- (1) Za vrijeme trajanja izvršenja stegovne sankcije upućivanja u samicu pritvoreniku, odnosno zatvoreniku moraju biti osigurani nužni higijenski i zdravstveni uvjeti, kao i boravak na otvorenom u trajanju od dva sata dnevno.
- (2) Za vrijeme boravka u samici, stanje pritvorenika ili zatvorenika svaki dan kontrolira liječnik zavoda.
- (3) Pravilnik o uvjetima i načinu izdržavanja stegovne sankcije upućivanja u samicu donosi ministar pravde.

10. Posebne ovlasti upravnika

Članak 117.

(Naknada štete)

- (1) Upravnik zavoda može donijeti rješenje da se od naknade za rad pritvorenika, odnosno zatvorenika, kao i novca koji im je oduzet prilikom dolaska u zavod ili im je poslan, naplati

šteta koju je pritvorenik ili zatvorenik namjerno ili grubom nepažnjom prouzročio za vrijeme pritvora ili izdržavanja kazne zatvora, kao i troškovi sprovođenja osobe do kojih je došlo usljed njezina bjekstva i drugim slučajevima sprovođenja kad ih po ovom zakonu snosi pritvorenik, odnosno zatvorenik.

(2) Protiv rješenja upravnika zavoda o visini i naplati štete pritvorenik ili zatvorenik može u roku od 15 dana od dana uručenja rješenja izjaviti priziv ministru pravde.

(3) Protiv rješenja iz stavka (2) ovoga članka može se voditi upravni spor.

(4) Ako šteta premašuje vrijednost od 300 KM, a pritvorenik ili zatvorenik ne pristaje platiti je, zavod može naknadu štete ostvariti tužbom kod mjerodavnog suda.

Članak 118.

(Novo kazneno djelo)

Ako pritvorenik ili zatvorenik za vrijeme pritvora ili izdržavanja kazne zatvora učini novo kazneno djelo, zavod je dužan podnijeti kaznenu prijavu mjerodavnom tužiteljstvu.

Članak 119.

(Administrativna mjera - usamljenje)

(1) Prema pritvoreniku ili zatvoreniku koji zbog svojih postupaka predstavlja ozbiljnu opasnost za sustav izvršenja pritvora i kazne zatvora, može se odrediti mjera usamljenja u neprekidnom trajanju do 30 dana. U posebnim slučajevima ova mjera može biti produljena po odobrenju ministra pravde. Nijedno produženje ove mjere odobreno od ministra pravde neće biti dulje od 30 dana.

(2) Pritvorenik, odnosno zatvorenik će se za vrijeme trajanja mjere usamljenja držati odvojeno od ostalih osoba.

(3) Izvršenje mjere usamljenja prekinut će se, kako je to navedeno u članku 88. (3), ako liječnik tako naredi.

(4) Mjera usamljenja može se ukinuti i prije isteka vremena za koje je određena ako se u tijeku njezina izvršenja utvrdi da su prestali razlozi zbog kojih je određena.

(5) Za vrijeme izdržavanja mjere usamljenja, stanje pritvorenika ili zatvorenika svaki dan kontrolira liječnik zavoda.

(6) Rješenje u slučaju iz stavka (1) ovoga članka donosi upravnik zavoda, a rješenje iz stavka (3) ovoga članka liječnik odgovarajuće specijalnosti.

(7) Protiv rješenja iz stavka (1) ovoga članka pritvorenik ili zatvorenik ima pravo priziva ministru pravde u roku od tri dana od dana primitka rješenja, s tim da priziv ne odgađa izvršenje.

(8) Rješenje iz stavka (7) ovoga članka doneseno po prizivu je konačno i protiv njega se ne može voditi upravni spor.

(9) Pravilnik o uvjetima i načinu izdržavanja kazne upućivanja u samicu i mjere usamljenja donosi ministar pravde.

11. Kućni red

Članak 120.

(Sadržaj i dostupnost Pravilnika o kućnom redu)

- (1) Kućnim redom bliže se uređuje organizacija i način života pritvorenika i zatvorenika, a osobito: prijem i raspoređivanje, upoznavanje s kućnim redom i drugim propisima, smještaj, ishrana i odijevanje, način korištenja zdravstvene zaštite i provedba higijenskih mjera, način i uvjeti zadovoljavanja vjerskih potreba, dopisivanje, prijem posjeta i pošiljki, vrsta i količina prehrambenih artikala koje mogu primati, uvjeti i način raspolaganja novcem od naknada za rad, nagrada i novčanih pošiljki, način korištenja neprekidnog odmora, održavanja reda i stege, sustav stegovnih prekršaja i sankcija, uvjeti i način izvršenja izrečenih stegovnih kazni, mjera usamljenja, vrste zavodskih pogodnosti, uvjeti i način korištenja svih pogodnosti, način organiziranja kulturno-prosvjetnog, zabavnog i športskog života, slobodne aktivnosti, boravka na otvorenom, ustroj i način rada pritvoreničke, odnosno zatvoreničke samouprave, način otpusta i pomoć prilikom otpusta s izdržavanja kazne zatvora kao i druga pitanja koja mogu biti od značaja za uvjete i način izvršenja pritvora i izdržavanja kazne zatvora.
- (2) Pravilnik o kućnom redu donosi ministar pravde.
- (3) Pravilnik o kućnom redu objavit će se i bit će dostupan svakom pritvoreniku i zatvoreniku.

IV - ODREDBE O IZVRŠENJU PRITVORA

Članak 121.

(Zavod ili odjeli zavoda za pritvor)

- (1) Mjera pritvora određena rješenjem Kaznenog odjela Suda izvršava se u posebnom pritvorskom odjelu zavoda ili u posebnom zavodu za mjeru pritvora.
- (2) Pritvorski odjeli su zatvorenog tipa.

Članak 122.

(Postupanje s pritvorenicima)

- (1) U postupanju s pritvorenim osobama primjenjuju se odgovarajuće odredbe Zakona o kaznenom postupku, kao i odredbe ovoga zakona.
- (2) Na zahtjev tužitelja i ako je to u interesu pravde, Sud može narediti da se ograniče određena prava pritvorenika.

Članak 123.

(Potvrda o prijemu)

Zavod izdaje pismenu potvrdu o prijemu pritvorene osobe u koju se unosi dan i sat prijema pritvorene osobe, ime osobe koja je dovela pritvorenu osobu i ime osobe koja ju je primila.

Članak 124.

(Privremeno izvođenje iz zavoda)

Pritvorena se osoba može privremeno izvoditi iz zavoda samo po nalogu Kaznenog odjela Suda.

Članak 125.

(Premještaj pritvorenika)

- (1) Ako je u interesu vođenja kaznenog postupka ili ako to zahtijevaju sigurnosni razlozi, pritvorenik može biti premješten iz jednog u drugi zavod ili na liječenje iz jedne zdravstvene ustanove u drugu zdravstvenu ustanovu, bilo kojeg od entiteta.
- (2) Rješenje o premještanju pritvorenika iz stavka (1) ovoga članka donosi Sud ili drugi sud u Bosni i Hercegovini kada je na njega Sud prenio vođenje postupka.
- (3) Protiv rješenja iz stavka (2) ovoga članka pritvorenik može uložiti žalbu sudskom vijeću u roku od tri dana od dana primitka rješenja.
- (4) Žalba na rješenje ne odgađa izvršenje rješenja.
- (5) Rješenje sudskog vijeća je konačno.
- (6) Prilikom premještanja iz jedne u drugu ustanovu, osoba iz stavka (1) ovoga članka mora biti što manje izložena javnosti i zaštićena odgovarajućim mjerama od uvreda, znatiželje i bilo kakvog izlaganja javnoj pozornosti.

Članak 126.

(Smještaj u zdravstvenu ustanovu zbog psihičkih smetnji)

- (1) Pritvorenik koji za vrijeme izdržavanja mjere pritvora duševno oboli ili pokazuje teške psihičke smetnje smjestit će se u zdravstvenu ustanovu.
- (2) O smještaju u smislu stavka (1) ovoga članka odlučuje Sud, na prijedlog upravnika zavoda, a na temelju obrazloženog mišljenja dva liječnika, od kojih je jedan psihijatar.
- (3) Pritvorenik ostaje u zdravstvenoj ustanovi dok ne prestanu razlozi za smještaj, a najdulje do isteka vremena pritvora, osim ako je, sukladno odredbama odgovarajućeg zakona, doneseno neko drugo rješenje.

Članak 127.

(Otpust iz pritvora)

Otpust pritvorene osobe iz zavoda obavlja se na temelju rješenja o ukidanju pritvora ili istekom vremena za koje je pritvor određen.

Članak 128.

(Obavijest o smrti pritvorenika)

U slučaju smrti pritvorene osobe, o tome će se bez odgađanja izvijestiti uža obitelj ukoliko je ima, Kazneni odjel Suda i Ministarstvo pravde.

Članak 129.

(Nadzor nad izvršenjem mjere pritvora)

Nadzor nad izvršenjem mjere pritvora obavlja Ministarstvo pravde.

V - ODREDBE O IZVRŠENJU KAZNE ZATVORA

1. Opće odredbe

Članak 130.

(Svrha kazne zatvora)

Svrha izvršenja kazne zatvora je da se kazne počinitelji kaznenih djela kako je to odredio Sud, te da se zatvorenicima omogući da tijekom izdržavanja kazne, kroz sustav suvremenih odgojnih mjera, usvoje društveno prihvatljive vrijednosti u svrhu lakšeg uključivanja u uvjete života na slobodi i da se ponašaju sukladno zakonu i ispunjavaju dužnosti građanina.

Članak 131.

(Individualizirani tretman)

- (1) Sa zatvorenicima treba postupati na način koji u najvećoj mjeri odgovara njihovim osobnim potrebama i koji je prilagođen postignutom uspjehu u tretmanu.
- (2) Radi postizanja uspješnoga tretmana obavlja se procjena i klasificiranje zatvorenika.

Članak 132.

(Sudjelovanje u tretmanu)

- (1) Kod zatvorenika treba razvijati osjećaj osobne odgovornosti za vlastite postupke i podsticati ih da u svom tretmanu i sami sudjeluju.
- (2) Tijekom izvršenja kazne zatvora zatvorenici će sudjelovati u odgojnim, kulturnim, športskim i drugim djelatnostima.
- (3) Kako bi se zatvorenici potakli na sudjelovanje u tretmanu i razvijanje osjećaja osobne odgovornosti, oni mogu uspostaviti samoupravna tijela.

Članak 133.

(Rad zatvorenika)

- (1) Zatvorenicima će se omogućiti rad sukladno njihovim psihofizičkim sposobnostima, stručnoj spremi i mogućnostima zavoda.
- (2) Rad zatvorenika treba biti koristan i što više odgovarati suvremenom načinu obavljanja rada iste vrste na slobodi.
- (3) Svrha rada je da zatvorenici steknu, odnosno održe i povećaju svoje radne sposobnosti, radne navike i stručno znanje radi što lakšeg uključivanja u koristan život na slobodi.

(4) Sredstva koja zatvorenici ostvare svojim radom u zavodu koriste se za njihove osobne potrebe u vrijeme boravka u zavodu, za plaćanje zakonskog izdržavanja na njihov račun njihovih drugih obveza sukladno zakonu i na zakonu utemeljenim odlukama sudova i drugih mjerodavnih tijela.

(5) Postizanje ekonomske koristi od rada zatvorenika ne smije ići na štetu ostvarenja svrhe toga rada.

Članak 134.

(Nastava)

(1) Za zatvorenike za koje je to potrebno organizira se nastava za opću i stručnu izobrazbu i osposobljavanje.

(2) U svrhu postizanja opće izobrazbe i tretmana zatvorenika tijekom izvršenja kazne zatvora, organiziraju se razni oblici školovanja, tečajeva, slobodnih aktivnosti, kulturno-prosvjetnog rada i tjelesne kulture i omogućuje čitanje knjiga i dnevnoga tiska, praćenje televizijskoga programa, posjeti kulturnim i športskim manifestacijama kada to sigurnosni razlozi dopuštaju, kao i korištenje drugih sredstava informiranja.

Članak 135.

(Opća odredba o uvjetnom otpustu)

Radi poticanja vlastitih napora zatvorenika za uključivanje u redovit život na slobodi, zatvorenici za koje se utemeljeno može očekivati da će se na slobodi dobro vladati i da neće činiti kaznena djela mogu se pustiti na uvjetni otpust, sukladno kaznenom zakonom, ili ovim Zakonom, uz mogućnost obveznog uvjetnog otpusta i određivanja mjera nadzora, zabrane ili ograničenja i javljanja nadležnom tijelu socijalne zaštite ili drugoj pravnoj osobi ili organizaciji koji pružaju pomoć ili druge oblike zbrinjavanja osoba otpuštenih s izdržavanja kazne zatvora, kao i druge radnje u skladu s važećim propisima.

Članak 136.

(Pomoć nakon otpusta)

(1) Zatvorenicima otpuštenim sa izdržavanja kazne zatvora mjerodavna tijela, ustanove i druge pravne osobe pružat će potrebnu pomoć za njihovo lakše i brže uključivanje u redovit život na slobodi.

(2) Pomoć iz stavka (1) ovoga članka podrazumijeva, ali ne i ograničava na, iznalaženje privremenog smještaja i osiguranje ishrane, nužno liječenje, iznalaženje nove sredine u kojoj će osuđena osoba živjeti, pomoć u sređivanju obiteljskih prilika, u pronalaženju zaposlenja i dovršenje započetog stručnog osposobljavanja i davanje novčane pomoći za podmirivanje najnužnijih potreba.

2.Upućivanje na izdržavanje kazne zatvora

Članak 137.

(Zavodi i institucije za izdržavanje kazne zatvora)

- (1) Zatvorenici će služiti svoju kaznu u Zavodu za izvršenje kaznenih sankcija Bosne i Hercegovine ili u drugim institucijama koje su utvrđene kao najpogodnije za ostvarivanje svrhe kazne zatvora.
- (2) Druge institucije iz stavka (1) ovoga članka su institucije iz članka 257. ovoga zakona, odnosno institucije koje odredi Ministarstvo pravde BiH.

Članak 138.

(Oduzimanje putne isprave)

- (1) U svrhu osiguranja izvršenja kazne zatvora, predsjednik Kaznenog odjela Suda vrši upućivanje osuđene osobe, a ukoliko ocijeni da bi ta osoba, odlaskom u inozemstvo mogla osujetiti izvršenje kazne, tražit će od mjerodavnog tijela da mu oduzme isprave koje se mogu koristiti za prelazak državne granice do izvršenja kazne.
- (2) O oduzimanju i zadržavanju isprava kojom se dozvoljava osobi prelazak državne granice izdaje se potvrda.

Članak 139.

(Izvršenje rješenja o upućivanju)

- (1) Kazneni odjel Suda poziva osuđenu osobu koja se nalazi na slobodi i priopćava joj dan kada se treba javiti radi izdržavanja kazne zatvora.
- (2) Dan javljanja u zavod određuje se tako da osuđenoj osobi ostane najmanje osam, a najviše 15 dana do dana javljanja na izdržavanje kazne zatvora.
- (3) Pri priopćenju predaje se osuđenoj osobi uputni akt, kao i vozna karta ako za odlazak treba rabiti prijevozna sredstva javnoga prometa.
- (4) Kazneni odjel Suda dužan je, prilikom upućivanja osuđene osobe na izdržavanje kazne zatvora, istodobno ili najkasnije u roku od tri dana, o tome izvijestiti zavod.
- (5) Uz uputni se akt obvezno dostavlja prijepis presude i izvod iz kaznene evidencije.
- (6) Za osobe koje se upućuju na izdržavanje kazne prije pravomoćnosti presude, Kazneni odjel Suda dužan je uz rješenje o upućivanju na izdržavanje kazne zatvora zavodu dostaviti i prijepis nepravomoćne presude.
- (7) Zavod je dužan što je prije moguće, ali najkasnije u toku istog dana izvijestiti Kazneni odjel Suda o stupanju osuđene osobe na izdržavanje kazne zatvora.
- (8) Ako se osuđena osoba, koja je na slobodi, ne javi određenog dana radi izdržavanja kazne zatvora, zavod će o tome izvijestiti Kazneni odjel Suda najkasnije što je prije moguće, ali najkasnije u toku istog dana.
- (9) Ako se uredno upućena osuđena osoba ne javi u zavod u određenom roku, Sud će izdati naredbu sudbenoj policiji da se ta osoba prinudno sprovede.
- (10) Za osuđene osobe koje se kriju ili se nalaze u bjekstvu, Kazneni odjel Suda donosi naredbu za izdavanje potjernice koju dostavlja mjerodavnom tijelu za unutarnje poslove.
- (11) Kada osuđena osoba bude uhvaćena, sprovodi se u zavod.
- (12) Troškove sprovođenja u slučaju iz st. (9) i (10) ovoga članka snosi osuđena osoba.

Članak 140.

(Smještaj, djelotvorno pravo na pomoć prevoditelja, pogodnosti i zdravstveno informiranje zatvorenika stranih državljana)

(1) Prilikom upućivanja zatvorenika stranog državljanina u određeni zavod, osim općih kriterija iz zakona ili drugih propisa u cilju ublažavanja zatvorenikova osjećaja izoliranosti i primjerenog tretmana, treba nastojati njegovo upućivanje provesti u skladu s njegovim specifičnim potrebama i, ako je to izvedivo, uz mogućnost komunikacije s drugim stranim zatvorenicima istoga državljanstva, jezika, vjere ili kulture, što se omogućuje penološkim sredstvima kakva su: rad, kultura, razonoda, zajedničke vježbe, kao i drugi oblici slobodnih aktivnosti ili kulturnoprosvjernog rada, ukoliko to nije u suprotnosti s razlozima sigurnosti, djelotvornije realizacije tretmana ili drugim opravdanim razlozima u skladu sa zakonom.

(2) Zavodska uprava dužna je stranim državljanima omogućiti djelotvorno pravo na pomoć prevoditelja kada trebaju sudjelovati u postupku koji ih se tiče, osobito uključujući stegovne postupke, postupke povodom molbi za uvjetni otpust, molbi za pomilovanje, zahtjevu za premještanje za daljnje izdržavanje kazne zatvora u zemlji podrijetla, kao i drugim postupcima kada se odlučuje o njihovim pravima ili rješavaju molbe, žalbe i drugi podnesci podneseni radi zaštite njihovih prava, s tim što se u pogledu pružanja pravne pomoći u davanju prevoditeljskih ili usluga tumača može obratiti konzularnom predstavniku njegove zemlje ili predstavniku zemlje koja štiti interese države zatvorenika stranog državljanina.

(3) U slučaju odlučivanja o određenim izlazima zatvoreniku stranom državljaninu izvan zavodskog kruga, svaki rizik od mogućnosti bjekstva takvog zatvorenika pojedinačno se procjenjuje i, u slučaju odobravanja, traženi izlaz se može koristiti samo uz izdane mjere obveznog nadzora.

(4) Zavodske medicinske službe moraju osigurati redovitu dostavu informacija o prenosivim bolestima, naročito o hepatitisu, HIV-u, AIDS-u, TBC-u i slično, na različitim jezicima stranim zatvorenicima, a ako boluju od navedenih bolesti, dobit će zdravstvenu zaštitu i sve druge oblike medicinske njege, savjetovanja ili informiranja kao i drugi zatvorenici.

Članak 141.

(Zamjena kazne zatvora)

(1) Kazna zatvora do jedne godine koja je izrečena osuđeniku može se, na njegov zahtjev, zamijeniti novčanom kaznom, koja se plaća u jednokratnom iznosu u roku do 30 dana pod uvjetima određenim Kaznenim zakonom.

(2) Osuđeniku kojemu je kazna zatvora do jedne godine zamijenjena novčanom kaznom i koja je plaćena u jednokratnom iznosu u roku od 30 dana od dana pravomoćnosti navedene sudske odluke sud će izdati potvrdu o izvršenoj kazni i o tome obavijestiti tijelo unutarnjih poslova nadležno za vođenje kaznene evidencije.

(3) Ako se novčana kazna ne plati u roku iz stavka (1) ovoga članka, sud će donijeti odluku o izvršenju kazne zatvora. Ako se novčana kazna plati samo djelomično, izvršit će se kazna zatvora razmjerno iznosu koji nije plaćen.

Članak 142.

(Početak i računanje kazne zatvora)

- (1) Početak izvršenja kazne zatvora računa se od dana kada se osuđena osoba sama javi radi izdržavanja kazne zatvora, odnosno od dana kada bude sprovedena u zavod.
- (2) Vrijeme provedeno nezakonito na slobodi ne računa se u izdržavanje kazne.

Članak 143.

(Pravilnik o upućivanju na kaznu zatvora)

Ministar pravde donosi Pravilnik o kriterijima za upućivanje osuđenih osoba na izdržavanje kazne zatvora.

Članak 144.

(Nadzor Ministarstva pravde nad radom Sudske uprave)

Inspeksijski nadzor nad radom Sudske uprave u obavljanju poslova upućivanja osuđenih osoba na izdržavanje kazne zatvora radi Ministarstvo pravde.

3. Odgoda izvršenja kazne

Članak 145.

(Okolnosti pod kojima je odgoda moguća)

- (1) Osuđenoj osobi koja se nalazi na slobodi može se, na njezinu zamolbu ili s njezinim pristankom, na zamolbu članova uže obitelji ili na prijedlog mjerodavnog općinskog tijela socijalne zaštite, odgoditi izvršenje kazne zatvora:
  1. ako je oboljela od teže akutne bolesti;
  2. ako se desio smrtni slučaj ili teška bolest u užoj obitelji osuđene osobe;
  3. ako je odgoda potrebna radi izvršenja ili dovršenja iznimno neodgodivih poljskih ili sezonskih radova ili radova izazvanih elementarnim nepogodama ili drugim udesom, a obitelj osuđene osobe nema drugih članova obitelji sposobnih za rad, niti se zbog slabog imovnog stanja ili iz drugih opravdanih razloga može angažirati druga osoba za obavljanje ovih poslova;
  4. ako je osuđena osoba obvezna uraditi određeni posao koji je već započela, a usljed neobavljanja posla nastala bi neotklonjiva ili znatnija šteta za nju ili njezinu užu obitelj, odnosno za osobu, odnosno organizaciju prema kojoj je u obvezi;
  5. ako je odgoda osuđenoj osobi potrebna zbog završetka školovanja ili polaganja ispita za koji se pripremala;
  6. ako je zajedno s osuđenom osobom osuđen i njezin bračni drug ili drugi članovi zajedničkog kućanstva ili ako se oni već nalaze na izdržavanju kazne zatvora, a istodobnim izdržavanjem kazne svih tih osoba bilo bi ugroženo izdržavanje maloljetnih, bolesnih ili starih članova kućanstva;
  7. ako je osuđena osoba žena koja doji dijete mlađe od godinu dana ili koja je trudna;
  8. ako je osuđena osoba jedini hranitelj obitelji, a stupanjem na izdržavanje kazne zatvora bilo bi ugroženo izdržavanje obiteljskog kućanstva,

9. ako je podnesena zamolba za pomilovanje.

(2) Izvršenje kazne u slučaju iz točke 1. stavka (1) ovoga članka može se odgoditi za vrijeme dok bolest traje, u slučajevima iz t. 2., 3., i 4. najdulje tri mjeseca, u slučajevima iz t. 5., 6. i 8. najdulje šest mjeseci, a u slučajevima iz točke 7. do navršene jedne godine života djeteta.

(3) U slučaju iz točke 1. stavka (1) ovoga članka, osuđena je osoba dužna svaka tri mjeseca Kaznenom odjelu Suda podnositi dokaz o svom zdravstvenom stanju.

Članak 146.

(Molba za odgodu)

(1) Zamolba za odgodu izvršenja kazne zatvora podnosi se u roku od tri dana od dana uručenog uputnog akta iz stavka (3) članka 139. ovoga zakona.

(2) Ako je razlog za odgodu izvršenja kazne zatvora iz stavka (1) točka 1. članka 145. ovoga zakona nastao nakon tog roka, zamolba se može podnijeti do dana kada se osuđena osoba treba javiti radi izdržavanja kazne.

(3) U zamolbi se moraju navesti razlozi i dokazi o činjenicama koje opravdavaju odgodu.

(4) Dokaze o činjenicama iz točaka 1., 2., 5., 6. i 7. stavka (1) članka 145 ovoga zakona izdaje mjerodavno tijelo, a iz t. 3., 4. i 8. mjesna zajednica prema prebivalištu osuđene osobe.

(5) O zamolbi za odgodu izvršenja kazne zatvora odlučuje Kazneni odjel Suda koji je dužan donijeti rješenje u roku od pet dana od dana primitka zamolbe.

(6) Prije donošenja rješenja Kazneni odjel Suda može izvršiti potrebne provjere radi utvrđivanja činjenica navedenih u zamolbi.

(7) Zamolbu koja nije podnesena u roku i zamolbu u kojoj nisu navedeni razlozi, dokazi i činjenice, Kazneni odjel Suda će rješenjem odbaciti.

(8) Izvršenje kazne neće se odgoditi ako bi zbog odgode nastupila zastara izvršenja kazne.

(9) Ukupna odgoda izvršenja kazne po svim osnovima može trajati najdulje 12 mjeseci, osim u slučaju iz točke 7. stavka (1) članka 145. ovoga zakona.

(10) Do donošenja rješenja o zamolbi odgađa se početak izvršenja kazne zatvora.

Članak 147.

(Priziv)

(1) Protiv rješenja kojim se odbija ili odbacuje zamolba za odgodu izvršenja kazne zatvora osuđena osoba ima pravo priziva u roku od tri dana od dana primitka rješenja predsjedniku Suda.

(2) Priziv odgađa izvršenje kazne.

(3) Predsjednik Suda dužan je donijeti rješenje po prizivu iz stavka (1) ovoga članka u roku od tri dana od dana primitka priziva, a u roku od pet dana od dana donesenog rješenja dužan je dostaviti ga Kaznenom odjelu Suda.

(4) Protiv rješenja predsjednika Suda ne može se pokrenuti upravni spor.

(5) O odgodi izvršenja kazne zatvora Sud će obvezno izvijestiti zavod.

Članak 148.

(Vojni rok)

(1) Osoba pozvana na odsluženje vojnoga roka koja je osuđena na kaznu zatvora upućuje se na izdržavanje kazne zatvora prije služenja vojnoga roka.

(2) Osobi koja je u tijeku odsluženja vojnoga roka pozvana na izdržavanje kazne zatvora odgađa se izvršenje kazne zatvora do završetka vojnoga roka ukoliko u tom roku ne bi nastupila zastarjelost izvršenja kazne.

Članak 149.

(Odgoda izvršenja na zahtjev tužitelja)

(1) Kad tužitelj na temelju zakonske ovlasti zatraži odgodu izvršenja kazne zatvora, Kazneni odjel Suda neće pozivati osuđenu osobu radi izvršenja kazne, a ako ju je već pozvao, ali još nije prošao rok javljanja u zavod, donijet će rješenje o odgodi izvršenja kazne zatvora.

(2) Odgoda izvršenja kazne zatvora u slučaju iz stavka (1) ovoga članka traje dok tužitelj ne izvijesti Sud da se može otpočeti sa izvršenjem kazne zatvora, odnosno dok ne bude donesena odluka o pravnom sredstvu tužitelja.

4. Prijem u zavod

Članak 150.

(Smještaj u prijemni odjel)

(1) Osuđena osoba prima se u zavod na temelju uputnog akta Suda.

(2) Prilikom prijema u zavod, utvrdit će se identitet osuđene osobe, nakon čega se ona smješta u prijemni odjel.

(3) Osoba osuđena na kaznu zatvora do jedne godine zadržat će se u prijemnom odjelu do 15 dana, a osobe osuđene preko jedne godine zatvora najdulje 30 dana.

Članak 151.

(Proces evidentiranja)

(1) U prijemnom odjelu ime osuđene osobe upisuje se u matičnu knjigu, za nju se formira dosje i utvrđuje zdravstveno stanje.

(2) Osoba osuđena na kaznu zatvora preko šest mjeseci fotografirat će se.

(3) Za vrijeme boravka u prijemnom odjelu, utvrđuje se prijedlog tretmana zatvorenika.

(4) Uputu o matičnim knjigama, dosjeu i načinu određivanja tretmana zatvorenika donosi ministar pravde.

Članak 152.

(Reklasifikacija i godišnji pregled)

U tijeku izvršenja kazne zatvora obavljat će se reklasifikacija zatvorenika, ovisno o postignutom uspjehu u tretmanu. Najmanje jednom godišnje napraviti će se pregled napretka zatvorenika.

Članak 153.

(Obavijest o nadnevku stupanja i otpusta)

O nadnevku stupanja i o nadnevku otpusta s izdržavanja kazne zatvora zavod će odmah izvijestiti mjerodavno tijelo za unutarne poslove na čijem području se zatvorenik vodi u

evidenciji prebivališta, odnosno boravišta, kao i mjerodavno tijelo kod koga se ta osoba vodi u vojnoj evidenciji.

Članak 154.

(Obavijest o danu stupanja i otpuštanja stranog državljanina ili osobe bez državljanstva)

(1) Zavod će odmah obavijestiti Službu za poslove sa strancima Ministarstva sigurnosti o datumu stupanja na izdržavanje kazne zatvora stranog državljanina ili osobe bez državljanstva, zatim o bještvu ili nestanku osobe koja je na izdržavanju kazne zatvora, o odobrenom izlazu izvan zavodskog kruga, o počinjenju kaznenog djela ili izrečenim stegovnim sankcijama, o premještanju zatvorenika u drugi zavod ili zdravstvenu ustanovu na liječenje, kao i o odobravanju uvjetnog otpusta odnosno o dobivanju pomilovanja.

(2) Zavod će obavijestiti nadležnu službu o danu otpuštanja s izdržavanja kazne zatvora osobe iz stavka (1) ovoga članka u roku od 30 dana prije isteka kazne zatvora.

(3) Zavod će dostavljati obavijesti iz stavka (1) ovoga članka i u slučajevima određivanja ili ukidanja pritvora.

(4) Na zahtjev Službe za poslove sa strancima, zavod može dati i druge podatke ili informacije koje su od značaja za rad i funkcioniranje navedene službe u skladu sa zakonom ili drugim posebnim propisom.

Članak 155.

(Obavijesti sigurnosnih agencija ili službi upućene zavodu)

(1) Ministarstvo sigurnosti odnosno odgovarajuće sigurnosne agencije ili službe na državnoj razini ili policijske službe entiteta odnosno Brčko Distrikta BiH dužni su odmah po saznanju obavijestiti zavode u Bosni i Hercegovini o osobi kojoj je oduzeto državljanstvo Bosne i Hercegovine ili koja je proglašena opasnom za nacionalnu sigurnost, a koja se nalazi na izdržavanju kazne zatvora ili druge mjere izrečene u skladu sa zakonom.

(2) O osobi iz stavka (1) ovoga članka se, osim zavoda, obavještava i sud ako takva osoba izvršava mjeru pritvora ili ako je osuđena pravomoćnom sudskom odlukom i boravi na slobodi tijekom postupka upućivanja na izdržavanje kazne zatvora u skladu s člankom 139. ovoga Zakona.

5. Upravljanje kaznama svakog od zatvorenika

a. Posebne odredbe

Članak 156.

(Smještaj u zdravstvenu ustanovu zbog psihičkih smetnji)

(1) Zatvorenik koji za vrijeme izdržavanja kazne zatvora duševno oboli ili pokazuje teške psihičke smetnje smjestit će se u zdravstvenu ustanovu.

(2) O smještaju u smislu stavka (1) ovoga članka odlučuje ministar pravde, na prijedlog upravnika zavoda, a na temelju obrazloženog mišljenja stručnog tima liječnika koji imenuje ministar.

(3) Osuđena osoba ostaje u zdravstvenoj ustanovi dok ne prestanu razlozi za smještaj, a najdulje do isteka kazne zatvora, osim ako je, sukladno odredbama odgovarajućeg zakona, doneseno neko drugo rješenje.

Članak 157.

(Vrijeme provedeno u zdravstvenoj ustanovi)

Vrijeme koje osuđena osoba provede u zdravstvenoj ustanovi izvan zavoda, kako je to predviđeno u stavku (3) članka 81. i stavku (1) članka 156., uračunava se u izvršenje kazne zatvora.

b. Rad i naknada za rad

Članak 158.

(Određivanje vrste posla)

(1) Zatvorenicima se određuje vrsta posla sukladno potrebama njihova tretmana, njihovim psihofizičkim sposobnostima, sklonostima, osobnim svojstvima i stečenim stručnim sposobnostima, prema mogućnostima koje postoje u zavodu i prema potrebama održavanja stege.

(2) Prilikom određivanja vrste posla vodit će se računa i o želji zatvorenika da rade određeni posao.

Članak 159.

(Nastavak radnog odnosa s prijašnjim poslodavcem)

(1) Zatvorenik koji na izdržavanju kazne zatvora treba provesti do tri mjeseca, a koji je u radnom odnosu, može za vrijeme izdržavanja kazne zatvora nastaviti rad u poduzeću u kojem je do tada radio, ako se zatvorenik i poduzeće s tim suglasi i ako je to izvodljivo s obzirom na udaljenost poduzeća.

(2) Međusobna prava i obveze u slučaju iz stavka (1) ovoga članka regulirat će se ugovorom koji zaključuju ministar pravde i ovlaštena osoba poduzeća.

(3) Pod poduzećem u smislu ovoga članka podrazumijeva se svaka pravna osoba (poduzeće, ustanova, radnja i sl.) kod koje je osuđena osoba zasnovala radni odnos.

Članak 160.

(Odmor od rada)

Zatvorenici imaju pravo na dnevni odmor, najmanje jedan dan odmora u tjednu, te dovoljno vremena za izobrazbu i druge aktivnosti sukladno njihovom programu tretmana.

Članak 161.

(Naknada kao predmet izvršenja odluke Suda)

Iznimno od odredaba iz članka 106. ovoga zakona, predmet izvršenja može biti polovina iznosa naknade za rad na temelju izvršne odluke mjerodavnog suda po kojoj je zatvorenik

obvezan davati izdržavanje djeci, bračnom drugu, odnosno roditeljima, naknaditi štetu prouzročenu kaznenim djelom ili podmiriti druge obveze.

Članak 162.

(Godišnji odmor)

(1) Zatvorenici koji su na neprekidnom radu proveli 11 mjeseci, uključujući i vrijeme provedeno na liječenju zbog povrede na radu ili profesionalnog oboljenja do kojeg je došlo radom u zavodu, imaju pravo na neprekidan odmor od najmanje 18, a najviše 30 radnih dana tijekom jedne godine.

(2) Zatvorenici koji su osuđeni na kaznu zatvora do jedne godine i koji su na radu proveli neprekidno šest mjeseci, imaju pravo na odmor u trajanju od jednog dana za svakih navršenih mjesec dana rada.

(3) Naknada za odmor zatvorenika utvrđuje se po propisima o radnim odnosima.

(4) Dužina i način korištenja odmora u smislu st. (1) i (2) ovoga članka propisuju se Pravilnikom o kućnom redu.

c. Izobrazba

Članak 163.

(Organiziranje nastave)

(1) Za malodobne zatvorenike i mlađe punoljetne osobe koje nemaju završenu osnovnu školu, zavod je obvezan organizirati nastavu u svrhu stjecanja osnovne naobrazbe i nastavu za stručnu izobrazbu i osposobljavanje, sukladno propisima o osnovnoj i srednjoj naobrazbi.

(2) Nastava iz stavka (1) ovoga članka organizira se i za ostale zatvorenike za koje je to korisno i potrebno.

(3) Ako se pokaže pogodnijim, zavod može organizirati nastavu iz stavka (1) ovoga članka u suradnji s mjesnim školama, o čemu se zaključuje poseban ugovor.

(4) Zatvorenici mogu biti dopisni izvanredni đaci i studenti škola i tečajeva izvan zavoda, ako to razlozi dozvoljavaju i ako se programom tretmana ocijeni da je to potrebno i korisno za ostvarenje svrhe izvršenja kazne.

(5) Zatvorenici koji završe određenu školu ili steknu kvalifikaciju u zavodu dobivaju svjedodžbu. Iz svjedodžbe se ne smije vidjeti da je opća ili druga izobrazba stečena u zavodu.

Članak 164.

(Propisi o izobrazbi)

Na rad škola koje se osnivaju u zavodu primjenjuju se propisi o osnovnoj i srednjoj naobrazbi entiteta, odnosno županija na čijem se području nalazi zavod.

d. Komuniciranje i pogodnosti

Članak 165.

(Pisma i telefon)

- (1) Zatvorenici imaju pravo održavati kontakte s članovima svoje obitelji i osobama ili predstavnicima organizacija koje mogu pomoći u njihovom tretmanu, putem pisama i telefona bez ograničenja.
- (2) Iznimno, kada to zahtijevaju razlozi, zavod može obavljati kontrolu pisama i telefonskih razgovora, o čemu se obavještava zatvorenik.

Članak 166.

(Posjeti)

- (1) Zatvorenici imaju pravo primiti posjete članova uže obitelji, a po odobrenju upravnika zavoda, mogu ih posjećivati i druge osobe, sukladno Pravilniku o kućnom redu.
- (2) Ako je zatvorenik strani državljanin, ima pravo da ga posjećuje diplomatski i konzularni predstavnik njegove države ili države koja štiti interese njegove države, sukladno međunarodnom pravu i u granicama kućnoga reda.
- (3) Pravo iz stavka (2) ovoga članka može se uskratiti samo ako se takvo pravo uskraćuje diplomatskim ili konzularnim predstavnicima Bosne i Hercegovine u državi čiji je zatvorenik državljanin, ako posebnim zakonom nije drukčije određeno.
- (4) Ako je zatvorenik osoba bez državljanstva ili izbjeglica, predstavnik međunarodne organizacije koja štiti interese osoba bez državljanstva, odnosno izbjeglica, ima pravo, u granicama kućnoga reda, posjećivati tu osobu.

Članak 167.

(Pošiljke)

Zatvorenici imaju pravo primiti od članova uže obitelji pošiljke s rubljem, predmetima za osobnu uporabu, tisak, knjige te novac, kojima mogu raspolagati, sukladno kućnom redu.

Članak 168.

(Pogodnosti)

- (1) Za dobro ponašanje i zalaganje na radu zatvorenicima se mogu odobravati pogodnosti.
- (2) Pogodnosti su skup poticajnih mjera usmjerenih na pružanje povjerenja zatvoreniku, ublažavanje posljedica deprivacije, poticanje vlastitog sudjelovanja u ostvarivanju programa tretmana, jačanje odgovornosti i samopouzdanja radi osposobljavanja zatvorenika za samostalan život sukladno pravnom poretku i normama građanskoga društva.
- (3) Pogodnosti odobrava upravnik zavoda ili osoba koju on ovlasti.
- (4) Pogodnosti se mogu koristiti u krugu zavoda i izvan kruga zavoda.

Članak 169.

(Slobodno kretanje i dopust)

(1) Zatvorenicima se mogu odobravati sljedeće pogodnosti koje će koristiti izvan kruga zavoda, i to:

1. slobodno kretanje izvan kruga zavoda u trajanju do 24 sata nakon svakih izdržanih sedam dana kazne zatvora (četiri puta u mjesecu koje, u načelu, treba koristiti neradnim danom);
2. slobodan izlaz u grad u trajanju do pet sati jednom u mjesecu;
3. dopust do šest dana tijekom jedne godine izdržavanja kazne zatvora (nakon svakih dva mjeseca provedenih na izdržavanju kazne zatvora osuđenom se može odobriti do jedan dan dopusta);
4. dopust do tjedan dana tijekom jedne godine izdržavanja kazne zatvora u slučaju teške bolesti ili smrti člana obitelji, elementarnih nepogoda ili teških socijalnih slučajeva;
5. slobodno kretanje izvan kruga zavoda do dva dana tijekom jedne godine za vjerske blagdane;
6. za svaki državni blagdan slobodno kretanje izvan kruga zavoda do jedan dan tijekom jedne godine;
7. godišnji odmor u krugu obitelji.

(2) Moguće je odobriti pogodnost sa ili bez nadzora. Nadzor se obavezno određuje ako je pogodnost koja se koristi izvan zavoda odobrena:

- a) osobi osuđenoj na kaznu zatvora do deset godina za kaznena djela genocida, kaznena djela protiv humanosti, ratne zločine, terorizam, nedopuštenu proizvodnju i promet drogama, sprječavanje povratka izbjeglica i raseljenih osoba;
- b) osobi osuđenoj na više od deset godina zatvora, bez obzira na vrstu kaznenog djela;
- c) alkoholičaru, ovisniku o drogama ili višestrukom povratniku.

Članak 170.

(Procjena opasnosti)

(1) Kod prvog prijema, kao i pri odlučivanju o pogodnostima izvan zavoda, svaki zatvorenik treba biti procijenjen kako bi se ustanovile:

- a) veličina opasnosti za zajednicu u slučaju bijega zatvorenika,
- b) vjerojatnost da će takva osoba probati pobjeći sama ili uz izvanjsku pomoć.

(2) Tijekom izdržavanja zatvorske kazne potrebno je neprestano ispitivati podjelu sigurnosti sukladno procijenjenom stupnju opasnosti sigurnosnih uvjeta, donijeti odgovarajuću odluku o odobravanju ili neodobravanju pogodnosti.

(3) Procjena opasnosti bijega - sigurnosnih uvjeta najmanje uključuje:

- a) prijetnju javnosti - zajednici u slučaju bijega zatvorenika;
- b) prijašnje vladanje, pokušaj bijega, ranije uskraćivanje slobode po tjeratici;
- c) pristup izvanjskoj pomoći;
- d) ranija osuđivanost;
- e) osobne i obiteljske prilike;
- f) raniji boravak izvan područja BiH, sklonost stalnim putovanjima, tj. kretanju iz mjesta u mjesto ili često mijenjanje mjesta prebivališta odnosno boravka;
- g) osobno sudjelovanje u ostvarivanju programa tretmana;
- h) priroda kaznenog djela zbog kojeg je zatvorenik osuđen;
- i) način, motivi i posljedice počinjenog kaznenog djela;
- j) stav prema žrtvi;
- k) dužina izrečene zatvorske kazne;
- l) moguća prijetnja drugim zatvorenicima;
- m) druge okolnosti koje mogu biti od važnosti za procjenu sigurnosne opasnosti.

Članak 171.

(Nadzor izvan obveznog nadzora)

- (1) Osim obveznog nadzora, potreba za određivanjem mjera nadzora ocjenjivat će se i određivati prilikom svakog odobravanja pogodnosti.
- (2) Pri odobravanju pogodnosti ovlaštena služba zavoda dužna je, osim procjene opasnosti i drugih okolnosti sukladno članku 170. ovoga zakona, pratiti vladanje i tretman osuđene osobe i to redovno, organizirano uz sustavno motrenje i praćenje navedenih osoba primjenom suvremenih penoloških metoda, odnosno sukladno članku 18. ovoga zakona.
- (3) Mjere nadzora mogu trajati dok postoji potreba, a najdulje 15 dana do isteka kazne.

Članak 172.

(Mjere nadzora, zabrane i ograničenja)

- (1) Zavodska uprava koristi nadzor kako bi mogla procijeniti opasnost koja prijete od svakog zatvorenika, svakog zatvorenika podvrgnuti uvjetima sigurnosti, a sve s ciljem onemogućavanja bijega zatvorenika i zaštite javnosti - javnog poretka, na način da nadzor ishodi sigurnim puštanjem zatvorenika u zajednicu za vrijeme izdržavanja zatvorske kazne i očuvanja usklađenosti programa sigurnosti i socijalne reintegracije.
- (2) Nadzor podrazumijeva uvid u aktivnosti i vladanje zatvorenika, a provodi se redovito, organizirano i sustavno primjenom mjera zabrane, izvješćivanja, oduzimanja nedozvoljenih stvari, privremenim zadržavanjem isprava, praćenjem osoba, predmeta ili događaja, vizualno ili pomoću tehničkih metoda i sredstava.
- (3) Mjere zabrane koje se mogu odrediti prema zatvoreniku koji koristi pogodnosti izvan kruga zavoda su:
  - a) zabrana napuštanja mjesta boravljenja ili prebivanja i
  - b) zabrana putovanja.
- (4) U ostale mjere zabrane spadaju:
  - a) zabrana posjećivanja određenih mjesta ili područja,
  - b) zabrana boravljenja u blizini određenih objekata ili ustanova,
  - c) zabrana sastajanja s određenim osobama,
  - d) zabrana posjećivanja određene adrese ili adresa,
  - e) zabrana promjene mjesta korištenja pogodnosti,
  - f) privremeno zadržavanje isprava koje se mogu koristiti za prelazak državne granice i vozačke dozvole,
  - g) zahtjev za povremeno javljanje policijskoj upravi ili drugom određenom državnom tijelu,
  - h) zahtjev za bliskim nadzorom zatvorenika tijekom razdoblja pogodnosti izvan zavoda,
  - i) zahtjev za prebivanjem na određenoj adresi,
  - j) zahtjev da bude na određenoj adresi u određeno vrijeme,
  - k) ograničenja u pogledu udaljenosti kretanja izvan sjedišta zavoda.
- (5) Upravnik zavoda osim pogodnosti može izreći mjere zabrane i ostale mjere zabrane, bilo zasebno ili zajedno, te od ovlaštene policijske uprave ili drugog tijela tražiti povremeno ili stalno obavještanje ili izvješće o ponašanju zatvorenika i načinu na koji koristi pogodnosti ili odrediti da zatvorenici za vrijeme izlaska u grad ili u drugo mjesto udaljeno više od 5 kilometara od sjedišta zavoda mogu posjetiti takvo mjesto samo uz prethodno pismeno odobrenje upravnika, u kojem mora biti navedeno takvo mjesto.

(6) Za vrijeme izdržavanja kazne upravnik zavoda određuje i ukida mjeru zabrane ili nadzora, a uz mjere iz stavaka (3) i (4) ovoga članka može uključiti i druge mjere sukladno Pravilniku.

(7) Protiv odluke upravnika iz stavka (5) ovoga članka zatvorenik može uputiti predstavku ili drugi podnesak Ministarstvu pravde, inspektoru ovlaštenom za nadzor rada zavoda, ili uputiti pritužbu državnom ombudsmanu. Zatvorenik u svrhu zaštite svojih prava može upućivati navedene podneske pojedinačno ili kumulativno, po svojem slobodnom izboru i redoslijedu, bez ikakvih ograničenja.

Članak 173.

(Izvršenje mjera zabrane)

(1) Mjere zabrane i ostale mjere zabrane koje su naredene uz odobrenje o korištenju pogodnosti izvršava ovlašteni policijski organ ili drugo određeno državno tijelo.

(2) Upravnik zavoda dužan je policijskim organima u mjestu sjedišta zavoda i mjestu korištenja pogodnosti, osim izvješća o svim zatvorenicima koji koriste pogodnosti na području njegove ovlasti, dostaviti i sve pisane odluke o svim određenim mjerama zabrane, zahtjevima, kao i sve važne informacije koje mogu biti važne za pitanja sigurnosti i zaštite javnog poretka.

(3) Upravnik zavoda obvezan je sve pisane odluke i informacije iz stavka (2) ovoga članka dostaviti i drugom državnom tijelu određenom za izvršavanje mjera zabrane, određenog zahtjeva ili nadzora.

Članak 174.

(Ograničenja za odobravanje pogodnosti)

(1) Sljedećim se osobama ne mogu odobravati pogodnosti koje će se koristiti izvan kruga zavoda, prije nego izdrže tri petine izrečene kazne zatvora:

1. Osobama koja su osuđene na kaznu zatvora do deset godina za kaznena djela genocida, zločina protiv čovječnosti, ratnog zločina, terorizma, neovlaštene proizvodnje i stavljanja u promet opojnih droga, sprečavanje povratka izbjeglica i raseljenih osoba.

2. Svim osobama osuđenim na kaznu zatvora preko deset godina bez obzira na vrstu kaznenog djela.

3. Alkoholičarima, narkomanima i višestrukim povratnicima.

(2) Osobama koje su osuđene na kaznu zatvora od osam do deset godina, a nisu počinile kaznena djela iz točaka 1. i 2. stavka (1) ovoga članka i nisu višestruki povratnici, alkoholičari ili narkomani, pogodnosti koje se koriste izvan kruga zavoda mogu se odobriti nakon izdržane jedne polovine izrečene kazne zatvora, a za osobe osuđene na zatvorsku kaznu od pet do osam godina zatvora, pogodnosti koje se koriste izvan kruga zavoda, mogu se odobriti nakon izdržane jedne trećine zatvorske kazne.

(3) Pogodnosti koje se koriste izvan kruga zavoda mogu se odobravati ostalim zatvorenicima nakon izdržane jedne četvrtine kazne zatvora.

(4) Za zatvorenike koji su počinili kaznena djela iz točaka 1. i 2. stavka (1) ovoga članka, kao i za one za koje se procijeni da bi njihov boravak na slobodi mogao izazvati negativne reakcije socijalne sredine, pri odobravanju pogodnosti iz članka 169. ovoga zakona potrebno je pribaviti mišljenje mjerodavne policijske uprave i mjerodavnog općinskog tijela socijalne zaštite.

(5) Kriteriji iz st. (1), (2), (3) i (4) ovoga članka ne odnose se na odobravanje pogodnosti iz točke 4. članka 169. ovoga zakona koja se koristi u izvanrednim prilikama.

(6) Uz zamolbu za odobravanje pogodnosti iz točke 4. članka 169. ovoga zakona zatvorenik je dužan priložiti dokumentaciju u svezi s razlogom zbog kojeg traži dopust.

(7) Svako neopravdano kašnjenje s korištenja pogodnosti dulje od 24 sata smatra se bjekstvom.

(8) Pogodnosti iz članka 169. ovoga zakona ne mogu se koristiti izvan područja Bosne i Hercegovine.

(9) Zatvoreniku se za vrijeme boravka na liječenju u zdravstvenoj ustanovi izvan zavoda ne mogu odobravati izvanzavodne pogodnosti.

Članak 175.

(Uskraćivanje korištenja pogodnosti za određeno razdoblje)

(1) U iznimnim prilikama, a osobito u slučaju epidemija bolesti, elementarnih nepogoda ili kada to nalažu interesi sigurnosti ili iz drugih opravdanih razloga u skladu sa zakonom i drugim propisima za određeno razdoblje, može se uskratiti korištenje pogodnosti.

(2) Upravnik zavoda može ograničiti uskraćivanje pogodnosti na razdoblje do mjesec dana, s tim što zbog posebnih prilika ova mjera može biti produljena za još 30 dana prema odobrenju ministra pravde.

Članak 176.

(Ograničenja pri odobravanju pogodnosti osobama kojima je oduzeto državljanstvo Bosne i Hercegovine ili koje su proglašene opasnim za nacionalnu sigurnost)

Osobi kojoj je oduzeto državljanstvo Bosne i Hercegovine ili koja je proglašena opasnom za nacionalnu sigurnost Bosne i Hercegovine za vrijeme izdržavanja kazne zatvora ili druge mjere izrečene u skladu sa zakonom neće se odobravati pogodnosti izvan zavodskog kruga za vrijeme trajanja navedenih pravnih stanja ili pravnih situacija, odnosno nekog drugog sličnog pravnog statusa određenog na temelju posebnog zakona ili drugog odgovarajućeg propisa.

Članak 177.

(Pravila o korištenju pogodnosti)

(1) Uvjeti i način korištenja pogodnosti iz članka 169. ovoga zakona, uključujući pravila o nadzoru osobe tokom korištenja pogodnosti, kao i pogodnosti koje se koriste u krugu zavoda, propisat će se Pravilnikom o kućnom redu.

(2) Prizivi na odluke o korištenju pogodnosti mogu se podnijeti Ombudsmanu Bosne i Hercegovine.

e. Ovlasti nakon izvršenja mjere usamljenja

Članak 178.

(Premještanje u poseban odjel)

- (1) Ako nakon izvršenja mjere usamljenja nisu prestali razlozi zbog kojih je ta mjera određena, zatvorenik se može premjestiti u posebni odjel zavoda zatvorenog tipa s pojačanim nadzorom iz članka 188. ovoga zakona.
- (2) Zatvorenik ostaje u posebnom odjelu iz stavka (1) ovoga članka dok ne prestanu razlozi zbog kojih je smješten u taj odjel.
- (3) U slučaju iz stavka (1) ovoga članka shodno se primjenjuju odredbe stavaka (6), (7) i (8) članka 119. ovoga zakona.

Članak 179.

(Premještaj u posebni odjel u drugi zavod)

- (1) Zatvorenik kojemu nakon izvršene mjere usamljenja nisu prestali razlozi zbog kojih je ta mjera određena i koji se nalazi u zavodu poluotvorenoga tipa ili zavodu zatvorenoga tipa bez posebnog odjela s pojačanim nadzorom može se premjestiti u posebni odjel zavoda zatvorenog tipa s pojačanim nadzorom iz članka 188. ovoga Zakona.
- (2) Rješenje u slučaju iz stavka (1) ovoga članka donosi ministar pravde.
- (3) Protiv rješenja iz stavka (2) ovoga članka može se uložiti žalba Ministarstvu pravde u roku od tri dana od dana prijma rješenja, s tim što žalba ne zadržava izvršenje rješenja.
- (4) Rješenje iz stavka (3) ovoga članka doneseno povodom žalbe je konačno i protiv njega se ne može pokrenuti upravni spor.

6. Prekid izdržavanja kazne zatvora

Članak 180.

(Ovlast za prekid izdržavanja)

- (1) Zatvoreniku se može dozvoliti prekid izdržavanja kazne zatvora.
- (2) Odredbe čl. 145., 146., 147. i 148. ovoga zakona shodno se primjenjuju i u slučaju prekida izdržavanja kazne zatvora.
- (3) Prekid izdržavanja kazne zatvora izvršit će se i u slučaju kada Kazneni odjel Suda odredi mjeru pritvora za drugo kazneno djelo.
- (4) O prekidu izdržavanja kazne zatvora rješenjem odlučuje Kazneni odjel Suda.
- (5) U slučaju iz stavka (4) ovoga članka Sud odlučuje u vijeću sastavljenom od trojice sudaca.

Članak 181.

(Podnošenje zamolbe)

Zamolba zatvorenika za prekid izdržavanja kazne zatvora i mišljenje zavoda dostavljaju se Kaznenom odjelu Suda u roku od tri dana.

Članak 182.

(Priziv protiv rješenja Suda)

- (1) Protiv rješenja iz stavka (4) članka 180. ovoga zakona zatvorenik može izjaviti priziv predsjedniku Suda u roku od tri dana od dana primitka rješenja.
- (2) Rješenje doneseno po prizivu je konačno i protiv njega se ne može pokrenuti upravni spor.
- (3) Vrijeme provedeno na prekidu izdržavanja kazne zatvora, odobrenom od Suda, ne računa se u vrijeme izdržavanja kazne zatvora.

Članak 183.

(Stavljanje van snage rješenja o prekidu)

- (1) Ako se za vrijeme trajanja prekida izdržavanja kazne zatvora utvrdi da su prestale okolnosti zbog kojih je prekid dozvoljen, ili je prekid dozvoljen na temelju lažnih isprava ili drugih dokaza, odnosno da se prekid ne koristi u svrhu u koju je dozvoljen, rješenje iz članka 180. ili 182. ovoga zakona stavit će se izvan snage, a zatvoreniku naložiti da se javi na daljnje izdržavanje kazne zatvora odmah, a najkasnije u roku od tri dana od dana primitka rješenja.
- (2) Rješenje iz stavka (1) ovoga članka dostavlja se zavodu i zatvoreniku.
- (3) Na rješenje iz stavka (2) ovoga članka zatvorenik ima pravo priziva u roku od tri dana. Priziv ne odgađa izvršenje.
- (4) Ako se zatvorenik ne javi na daljnje izdržavanje kazne zatvora u roku određenom u rješenju, zavod će postupiti po odredbama iz st. (8) do (11) članka 139. ovoga zakona.

7. Premještaj tijekom izdržavanja kazne

Članak 184.

(Podnošenje zamolbe i odluka o premještaju)

- (1) Ako je zatvorenik izdržao jednu polovinu kazne zatvora i koristi izvanzavodske pogodnosti, može podnijeti zamolbu za premještaj u drugi zavod u entitetu u kojem ima prebivalište, odnosno boravište.
- (2) O premještaju zatvorenika odlučuje ministar pravde uz pribavljeno mišljenje zavoda.
- (3) U slučaju kada se radi o zatvoreniku koji se, s obzirom na kategorizaciju kazneno-popravnih zavoda i internu klasifikaciju zatvorenika, ne bi mogao uklopiti u tretman u drugom zavodu, molba se odbija.
- (4) Ako je zamolba podnesena prije roka iz stavka (1) ovoga članka odbacit će se kao preuranjena.
- (5) Ako je zamolba odbijena, nova se zamolba može podnijeti po proteku šest mjeseci od dana pravomoćnosti rješenja.
- (6) Protiv rješenja iz stavka (2) ovoga članka može se uložiti priziv Ministarstvu pravde u roku od tri dana.

Članak 185.

(Upravnikova odluka o premještaju)

- (1) Upravnik zavoda može predložiti premještaj zatvorenika u drugi zavod u entitetu u kome zatvorenik ima prebivalište, odnosno boravište radi učinkovitije realizacije tretmana ili kada je to nužno iz sigurnosnih razloga.
- (2) Ministar pravde može donijeti odluku o premještaju i bez prijedloga upravnika zavoda.
- (3) Troškove premještaja snosi zavod.

Članak 186.

(Prizivi)

- (1) Priziv na rješenje kojim se dozvoljava premještaj ne zadržava izvršenje rješenja.
- (2) Rješenje po prizivima iz stavka (6) članka 184. je konačno i protiv njega se ne može pokrenuti upravni spor.

8. Izvršenje kazne dugotrajnog zatvora

Članak 187.

(Opća odredba)

Odredbe ovoga zakona o izvršenju kazne zatvora primjenjuju se i na izvršenje kazne dugotrajnog zatvora ako čl. 188. do 192. ovoga zakona nije drugačije propisano.

Članak 188.

(Pojačani nadzor)

- (1) Kazna dugotrajnog zatvora može se izvršavati u posebnom odjelu zavoda zatvorenog tipa u odvojenim prostorijama za boravak od ostalih zatvorenika i uz mjere pojačanog nadzora.
- (2) Pod pojačanim nadzorom podrazumijeva se promatranje i češća kontrola zatvorenika noću i danju, a izvršava se na način da ne remeti svakodnevne aktivnosti.
- (3) Osobe koje izdržavaju kaznu dugotrajnog zatvora svrstavaju se u posebne odgojne skupine, s tim da na jednog odgajatelja dolazi do 25 zatvorenika.

Članak 189.

(Tretman sigurnosti prema zatvorenicima pod pojačanom sigurnošću)

- (1) Prema zatvorenicima koji su podvrgnuti tretmanu pojačane sigurnosti, sve dok predstavljaju rizik, treba stvarati interes humanog tretmana, naročito ohrabrivanjem zatvorenika na smanjenje rizika koji je procijenjen da predstavljaju, održavanja djelotvorne kontrole i sigurnosti i potrebe za sigurnošću osoba, što ukazuje na potrebu izgrađivanja dobre interne klime uspostavom pozitivnih odnosa između zatvorenika i zavodskog osoblja.

(2) Zatvorenici koji su rizični za sigurnost zavoda i javnosti i javni poredak društvene zajednice, kao što je mjera usamljenja, smještaj u posebni odjel i pojačani nadzor, bi trebali u takvim prostorima uživati odgovarajući tretman kao kompenzaciju za strogu situaciju takvih odjela zavoda i treba ih ohrabriti da rade na prestanku razloga za primjenu ove mjere druženjem s drugim zatvorenicima u takvom odjelu, kao i većim izborom aktivnosti u tretmanu maksimalne sigurnosti, prema programu aktivnosti koji donese uprava zavoda u odnosu na navedenu kategoriju zatvorenika, uz posvećivanje posebne pozornosti zdravstvenim problemima koji se mogu pojaviti kao rezultat takvog tretmana sigurnosti i pokušati se boriti protiv mogućih negativnih učinaka navedene pojačane sigurnosti.

(3) Zatvorenici ne bi smjeli biti podvrgnuti dodatnim mjerama sigurnosti dulje nego što je to nužno, a što će se postići redovitim preispitivanjem takvih odluka, odnosno je li i dalje nužan smještaj u posebnom visokorizičnom odjelu ili odjelu s pojačanim mjerama sigurnosti, i to svakih šest mjeseci od kada upravnik donose takvo rješenje i koja mjera može biti produljavana samo po pisanom odobrenju ministra pravde, osim prema zatvoreniku kojemu je izrečena kazna dugotrajnog zatvora, a u tom slučaju će se preispitivanje provoditi najmanje jedanput godišnje pregledom napretka zatvorenika u postupku reklasifikacije zatvorenika. Mjera se mora okončati čim prestanu postojati razlozi za njezino postojanje.

(4) Osim zatvorenika iz članka 169. stavka (2) ovoga Zakona, pravomoćno osuđeni zatvorenici za ostala kaznena djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom i kaznena djela organiziranog kriminala iz članka 250. st. (2) i (3) Kaznenog zakona, kao i zatvorenici prema kojima je izrečena administrativna mjera usamljenja, premještaj u poseban odjel s pojačanim nadzorom, ako nisu prestali razlozi zbog kojih je bila izrečena mjera usamljenja i kada je određena mjera pojačanog nadzora pri izvršavanju kazne dugotrajnog zatvora, spadaju u rizičnu skupinu u smislu prijetnji i mogućnosti nasilja nad takvim zatvorenicima od drugih zatvorenika te je država obvezna zaštititi takve osuđenike od prijetnji nasiljem ili drugog opasnog i teškog narušavanja sustava izvršenja kazne zatvora bilo odvajanjem od drugih zatvorenika, razdvajanjem ili traženjem premještaja za boravak u drugom zavodu, a što će predstavljati i ovisiti u pogledu izbora pristupa o ocjeni i procjeni svakog pojedinačnog slučaja.

(5) Protiv rješenja iz stavka (3) ovoga članka zatvorenik ima pravo žalbe Ministarstvu pravde u roku od tri dana od dana primitka rješenja, s tim što žalba ne odgađa izvršenje rješenja.

(6) Rješenje iz stavka (5) ovoga članka doneseno po žalbi je konačno i protiv njega se ne može voditi upravni spor.

(7) Pravila o uvjetima, načinu i tretmanu izdržavanja kazne zatvorenika u posebnom odjelu pod pojačanim nadzorom ili sigurnošću donijet će ministar pravde.

Članak 190.

(Ograničenje odobravanja pogodnosti)

Osobama koje izdržavaju kaznu dugotrajnog zatvora ne mogu se odobravati pogodnosti koje se koriste izvan kruga zavoda dok ne izdrže dvije trećine izrečene kazne.

Članak 191.

(Ograničenja radnog angažmana)

Zatvorenici koji izdržavaju kaznu dugotrajnog zatvora ne mogu se radno angažirati na poslovima izvan kruga zavoda dok ne počnu s korištenjem pogodnosti izvan kruga zavoda.

Članak 192.
(Kontrola komunikacije)

Zatvorenicima koji izdržavaju kaznu dugotrajnog zatvora obavlja se kontrola pisama i telefonskih razgovora.

9. Otpust

a) Uvjetni otpust

Članak 193.

(Povjerenstvo za uvjetni otpust)

(1) Kako bi se zatvorenici potakli da razriješe probleme i situacije koje su dovele do činjenja kaznenoga djela, uspostavlja se sustav uvjetnog otpusta, na temelju kojeg se može uvjetno otpustiti zatvorenik za kojeg se procijeni da više ne predstavlja neprihvatljiv rizik za zajednicu.

(2) O uvjetnom otpustu zatvorenika kojima je kaznu zatvora izrekao Sud, odlučuje Povjerenstvo za uvjetni otpust. Povjerenstvo imenuje ministar pravde.

(3) Povjerenstvo ima pet članova, od kojih je jedan predsjednik. Kvorum za donošenje odluka čine tri člana.

(4) Povjerenstvo se sastoji od po jednog predstavnika Suda i Ministarstva pravde, te tri neovisna člana iz relevantnog stručnog područja. Članovi Povjerenstva imenuju se na razdoblje od pet godina, s mogućnošću ponovnog izbora na još jedan mandat. U slučaju prestanka mandata nekog od članova Povjerenstva, mandat njegova zamjenika trajat će do isteka tekućeg mandata Povjerenstva. Ovo imenovanje neće biti smetnja za ponovno imenovanje za člana Povjerenstva u pogledu broja mandata, ukoliko je preostalo vrijeme mandata Povjerenstva kraće od dvije godine.

(5) Povjerenstvo je u svom radu neovisno. Članovi mogu dati ostavku u bilo kom momentu, a mogu biti razriješeni dužnosti isključivo radi utvrđenog kršenja dužnosti, počinjenog kaznenoga djela ili iz drugih ozbiljnih razloga, utvrđenih u postupku. Rješenje o razrješenju predsjednika ili bilo kojeg člana Povjerenstva, ako se dokaže da postoji temelj za razrješenje, donosi ministar pravde.

(6) Povjerenstvo donosi Poslovnik o radu.

Članak 194.

(Informacije koje se dostavljaju Povjerenstvu)

(1) O uvjetnom otpustu Povjerenstvo rješava na temelju zamolbe ili suglasnosti zatvorenika, na temelju zamolbe člana njegove uže obitelji, ili na prijedlog upravnika zavoda.

(2) Zamolbe, odnosno prijedlozi dostavljaju se Povjerenstvu putem zavoda.

(3) Zavod uz zamolbu dostavlja podatke o postignutom uspjehu u programu tretmana zatvorenika, podatke o eventualnim ranijim osudama, opis kaznenoga djela, podatke o ponašanju zatvorenika, kao i ostala izvješća drugih stručnih osoba koje su angažirane u radu sa zatvorenikom, te druge podatke bitne za odluku. Uz zamolbu zatvorenika prilaže se i mišljenje zavoda o utemeljenosti zamolbe, odnosno prijedloga.

(4) Prilikom sagledavanja zdravstvenog stanja osobe na izdržavanju kazne zatvora, liječnik može podnijeti inicijativu upravniku zavoda za ocjenu opravdanosti podnošenja prijedloga za

uvjetni otpust od upravnika zavoda ako teže ili akutno zdravstveno stanje zatvorenika na to ukazuje ili ako medicinska procjena ukazuje na nemogućnost izlječenja ili progresivnost, odnosno postupno pogoršavanje zdravstvenog stanja osobe, s opasnošću po život takvog zatvorenika, i koja inicijativa će sadržavati pribavljeno mišljenje stručnog tima liječnika iz odgovarajućeg medicinskog područja.

(5) Pri donošenju odluke o uvjetnom otpustu Povjerenstvo se mora ograničiti na sljedeće kriterije:

1. ranija osuđivanost;
2. ponašanje u zavodu;
3. sudjelovanje u programu tretmana;
4. stav prema žrtvi;
5. rizik ponovnog činjena kaznenih djela;
6. adekvatnost prijedloga za izmještanje.

(6) Sva izvješća koja zavod pripremi za Povjerenstvo za uvjetni otpust dostavljaju se i samom zatvoreniku, kojem se na taj način pruža prilika da Povjerenstvu podnese pismene podneske u svezi s njihovim sadržajem.

Članak 195.

(Obvezni prijedlog upravnika za uvjetni otpust)

(1) Upravnik zavoda po službenoj dužnosti obvezatno upućuje Povjerenstvu prijedloge za uvjetni otpust za sve zatvorenike koji se mogu uzeti u razmatranje, i to u roku od 30 dana prije datuma isteka dvije trećine od izrečene kazne, i koji ispunjavaju zakonom predviđene uvjete za uvjetni otpust, obuhvaćajući i negativna izvješća i mišljenja zavoda u kojima nije predloženo odobravanje uvjetnog otpusta.

(2) Upravnik zavoda dostavljaće Povjerenstvu prijedloge kao i negativna izvješća i mišljenja iz stavka (1) ovoga članka po sadržaju, opsegu i proceduri sukladno članku 194. ovog zakona.

Članak 196.

(Mjere nadzora, zabrane ili ograničenja i javljanje nadležnom tijelu u pogledu pomoći prema uvjetno otpuštenoj osobi)

(1) Prilikom odobravanja uvjetnog otpusta, Povjerenstvo može u svojem rješenju osobi kojoj odobrava uvjetni otpust izreći mjere nadzora, zabrane ili ograničenja navedene u članku 172. st. (3) i (4) toč. a), b), c), d), f), g), h) i i) ovoga Zakona, kao i obvezati je na javljanje nadležnom tijelu socijalne zaštite ili drugoj pravnoj osobi ili organizaciji koja pruža pomoć ili druge oblike zbrinjavanja osobama otpuštenim s izdržavanja kazne zatvora.

(2) U slučaju izricanja mjera ili obveza iz stavka (1) ovoga članka, zavod je dužan navedeno rješenje, osim osobama i tijelima iz članka 198. stavka (2) ovoga Zakona, dostaviti i nadležnom policijskom tijelu ili tijelu socijalne zaštite ili drugoj pravnoj osobi koja pruža drugu vrstu pomoći prema mjestu prebivališta ili boravišta uvjetno otpuštene osobe.

(3) Mjere nadzora, zabrane ili ograničenja provodi nadležno policijsko ili drugo određeno državno tijelo, a mjere socijalne zaštite ili druge pomoći nadležno tijelo socijalne zaštite ili druga pravna osoba koja se bavi pružanjem druge vrste pomoći ili zbrinjavanja prema navedenoj kategoriji osobe.

(4) U slučaju kršenja ili nepridržavanja izrečenih mjera zabrane ili zatraženog ispunjenja određenih obveza socijalne zaštite ili druge vrste pomoći, tijela iz stavka (3) ovoga članka dužna su odmah obavijestiti Sud ili drugi sud u Bosni i Hercegovini kada je na njega Sud prenio vođenje postupka ili drugo tijelo u skladu sa Zakonom ili međunarodnim ugovorom i Povjerenstvo.

(5) Po dobivanju obavijesti iz stavka (4) ovoga članka Sud može takvoj osobi rješenjem izreći opomenu ili odrediti novi rok za izvršenje navedenih mjera ili obveza ili staviti izvan snage rješenje o uvjetnom otpustu i takvu odluku dostaviti tijelima policije na izvršenje i vraćanje na daljnje izdržavanje kazne zatvora u zavodu iz kojega je otpuštena na uvjetni otpust.

(6) Protiv rješenja iz stavka (5) ovoga članka uvjetno otpuštena osoba ima pravo žalbe predsjedniku Suda u roku od tri dana od dana primitka rješenja, s tim što žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

(7) O žalbi protiv rješenja iz stavka (6) ovoga članka odlučuje predsjednik Suda i rješenje doneseno povodom žalbe je konačno i protiv njega se ne može pokrenuti upravni spor.

(8) Mjere nadzora, zabrane ili ograničenja i javljanja nadležnom tijelu u pogledu pomoći uvjetno otpuštenoj osobi obvezatno se izriču osobama i za kaznena djela iz članka 169. stavka (2) u vezi s člankom 174. stavkom (1) ovoga Zakona.

(9) Za vrijeme uvjetnog otpusta zatvorenik ne može napuštati teritorij Bosne i Hercegovine, ukoliko međunarodnim ugovorom odnosno sporazumom ili drugim posebnim propisom nije drukčije određeno.

Članak 197.

(Informacije o postignutim rezultatima u procesu izvršenja uvjetnog otpusta)

(1) Tijelo socijalne zaštite, policije ili drugo određeno državno tijelo odnosno pravna osoba dužno je dati informacije o postignutim rezultatima u procesu izvršenja uvjetnog otpusta Sudu, drugom sudu u Bosni i Hercegovini kada je na njega Sud prenio vođenje postupka ili drugome tijelu u skladu sa Zakonom ili međunarodnim ugovorom i Povjerenstvu za uvjetni otpust najmanje jednom u šest mjeseci, odnosno na njihov zahtjev i češće.

(2) O osuđenicima kojima je izrečena mjera nadzora, zabrane ili ograničenja prilikom odobravanja uvjetnog otpusta, tijelo policije dužno je dostaviti informacije iz stavka (1) ovoga članka sudu i Povjerenstvu.

(3) Nadležno tijelo socijalne zaštite ili drugo određeno tijelo dužno je u roku od 15 dana od dana prijma rješenja Povjerenstva za uvjetni otpust, kao i dokumentacije i podataka od zavoda, uvjetno otpuštenu osobu kojoj je određena mjera ispunjenja određene obveze ili drugih oblika zbrinjavanja upoznati s radnjama pomoći koje može poduzeti, ali ju i poučiti o njezinim obvezama za vrijeme trajanja uvjetnog otpusta.

Članak 198.

(Dostavljanje rješenja Povjerenstva)

(1) Uvjetni se otpust odobrava ili odbija rješenjem. Rješenje mora biti obrazloženo.

- (2) Rješenje Povjerenstva o uvjetnom otpustu dostavlja se zavodu, koji je dužan po jedan primjerak dostaviti zatvoreniku i Sudu.
- (3) Ako je podnositelj zamolbe član obitelji, o ishodu ga izvješćuje Ministarstvo pravde.

Članak 199.

(Stavljanje izvan snage rješenja o otpustu)

Ako u razdoblju nakon donošenja rješenja o uvjetnom otpustu a prije dana otpusta s izdržavanja kazne zatvora na uvjetni otpust, zatvorenik učini stegovni prekršaj, Povjerenstvo može rješenje staviti izvan snage.

Članak 200.

(Priziv i ponovno podnošenje molbe)

- (1) Protiv odluke Povjerenstva iz članka 199. ovoga zakona ne može se izjaviti priziv, niti pokrenuti upravni spor.
- (2) Zatvorenik ima pravo ponovnog podnošenja zamolbe za uvjetni otpust nakon proteka jedne godine od posljednje odluke Povjerenstva ili i prije toga ako tako odluči Povjerenstvo u kojem slučaju će se ujedno odlučiti o zahtjevu-zamolbi za prijevremeno odobrenje za podnošenje zamolbe za uvjetni otpust i o odobrenju uvjetnog otpusta.

Članak 201.

(Uvjetni otpust za izrečene kazne zatvora do dvije godine)

- (1) U pogledu izrečenih kazni zatvora do dvije godine, zatvorenik će nakon izdržane dvije trećine kazne dobiti obvezni uvjetni otpust koji podrazumijeva ispunjene zakonskih uvjeta iz članka 44. Kaznenog zakona, odnosno kriterija iz članka 194. ovoga Zakona.
- (2) Rješenje iz stavka (1) ovoga članka donosi upravnik zavoda, a mjere nadzora preporuča služba tretmana, o kojima odlučuje upravnik zavoda navedenim rješenjem.
- (3) Zatvorenici koji nisu koristili izvanzavodske pogodnosti ili su stegovno tretirani ili su narušavali pravila kućnog reda ili se nisu podvrgavali programu tretmana ili su se ponašali suprotno naredbama službenih osoba zavoda automatski ne dobivaju obvezni uvjetni otpust, već o takvom zatvoreniku odluku, kao i eventualne mjere nadzora, donosi Povjerenstvo prema važećim propisima.
- (4) Upravnik zavoda dostavlja potrebnu dokumentaciju s prednjim i drugim činjenicama iz stavka (3) ovoga članka Povjerenstvu, shodno odredbama kojima se propisuje postupanje upravnika prilikom davanja prijedloga za uvjetni otpust.

Članak 202.

(Ovlaštenost za odluku o molbi za uvjetni otpust)

Za postupanje po molbi ili prijedlogu za odluku o uvjetnom otpustu zatvorenika kojega je osudio entitetski sud ili Sud Brčko Distrikta BiH na temelju zakona entiteta i Brčko Distrikta BiH, a koji izdržava zatvorsku kaznu ili je za vrijeme izdržavanja kazne premješten u zavod drugog entiteta, Brčko Distrikta BiH ili Zavoda, ovlašteno je tijelo entiteta ili Distrikta Brčko BiH na čijem je području sjedište suda koji je sudio u prvom stupnju i koji je izrekao

prvostupanjsku presudu na temelju odgovarajućeg zakonskog propisa, ako posebnim zakonom nije drukčije određeno.

Članak 203.

(Godišnje izvješće)

Godišnje izvješće o svom radu Povjerenstvo dostavlja ministru pravde.

Članak 204.

(Ovlasti upravnika zavoda u svezi s uvjetnim otpustom)

(1) Zatvorenika koji ispoljava primjereno ponašanje, zalaže se na radu i aktivno sudjeluje u procesu prevaspitavanja, a izdržao je najmanje 4/5 kazne zatvora, upravnik zavoda može uvjetno pustiti na slobodu do tri mjeseca prije isteka kazne.

(2) Ova odredba o uvjetnom otpustu ne primjenjuje se na osobe kojima je novčana kazna zamijenjena kaznom zatvora.

b) Otpust zatvorenika

Članak 205.

(Dan otpusta)

(1) Zatvorenik se otpušta iz zavoda onog dana kada mu istekne kazna ili onog dana kada mu počinje teći uvjetni otpust.

(2) Ako posljednji dan izdržavanja kazne zatvora pada u dane praznika ili drugi dan kada zavod ne radi, zatvorenik se otpušta posljednjeg radnog dana koji tom danu prethodi.

(3) Iznimno od odredbe stavka (2) ovoga članka, kada je novčana kazna zamijenjena kaznom zatvora, otpust zatvorenika iz zavoda obaviti će se i u neradne dane.

(4) Zavod je dužan o otpustu svakog zatvorenika s izdržavanja kazne zatvora izvijestiti Kazneni odjel Suda u roku od osam dana.

Članak 206.

(Pomoć po otpustu)

(1) Osoba koje se otpušta iz zavoda ima pravo na troškove prijevoza do svog ranijeg prebivališta ili do mjesta prebivališta njezine uže obitelji, a ako je stranac, do graničnog prijelaza. Iznimno, na obrazložen zahtjev osobe koja se otpušta, odobrit će joj se troškovi prijevoza do drugog mjesta na teritoriju BiH.

(2) Troškove prijevoza snosi zavod.

(3) Ako zatvorenik koji se otpušta iz zavoda nema odjeću ili obuću, niti sredstava da ih nabavi, zavod će mu osigurati prikladnu odjeću i obuću.

(4) Ako je u vrijeme kad se otpušta s izdržavanja kazne zatvorenik teško bolestan i usljed toga nesposoban za putovanje, zavod će ga smjestiti u najbližu zdravstvenu ustanovu radi liječenja. Ako zatvorenik nema sredstava platiti troškove liječenja, a oboljenje je nastalo za vrijeme izdržavanja kazne zatvora, troškove za prvi mjesec snosi Ministarstvo pravde, a nakon toga općina u kojoj je zatvorenik imao prebivalište, odnosno boravište u vrijeme upućivanja na izdržavanje kazne zatvora u zavod.

Članak 207.

(Izvjешće zavoda o potrebi pomoći nakon izdržavanja zatvorske kazne)

- (1) Osim pomoći nakon otpusta iz članka 206. ovoga zakona, zavod je dužan prije otpuštanja zatvorenika s izdržavanja zatvorske kazne ustanoviti je li mu i kakva mu je pomoć potrebna nakon otpuštanja.
- (2) O potrebi i vrsti pomoći iz stavka (1) ovoga članka zavod će izvijestiti tijelo socijalne skrbi ovlašteno prema mjestu prebivališta odnosno boravišta otpuštene osobe, kao i drugu ustanovu ili pravnu osobu, odnosno odgovarajuću udrugu čijim je djelokrugom obuhvaćeno pružanje pomoći osobama otpuštenim s izdržavanja zatvorske kazne.
- (3) Otpuštenom strancu plaćaju se troškovi prijevoza do graničnog prijelaza, ako posebnim propisom nije drukčije određeno.

Članak 208.

(Dostavljanje adrese po otpustu)

- (1) Prilikom otpusta iz zavoda uvjetno otpuštena osoba naznačit će mjesto u kome će boraviti za vrijeme trajanja uvjetnog otpusta. Po dolasku u ovo mjesto uvjetno otpuštena osoba dužna je prijaviti se tijelima iz članka 153. ovoga zakona.
- (2) U slučaju promjene mjesta boravka uvjetno otpuštena osoba dužna je o tome izvijestiti tijela iz stavka (1) ovoga članka.

Članak 209.

(Izvjешće zavoda o potrebi pomoći uvjetno otpuštenoj osobi)

Pri otpuštanju iz zavoda uvjetno otpuštene osobe, zavod je osim dostavljanja izvješća tijelima iz članka 153. u vezi s člankom 208. ovoga zakona dužan ustanoviti je li joj i kakva joj je pomoć potrebna, te u roku od tri dana od dana kada joj počinje teći uvjetni otpust o tome obavijestiti tijelo socijalne skrbi ovlašteno prema mjestu boravišta uvjetno otpuštene osobe, kao i drugu ustanovu ili pravnu osobu, odnosno odgovarajuću udrugu čijim je djelokrugom obuhvaćeno pružanje pomoći osobama otpuštenim s izdržavanja zatvorske kazne.

Članak 210.

(Otpuštanje zbog amnestije i pomilovanja)

- (1) U slučaju otpuštanja zatvorenika na temelju Zakona o amnestiji, zavod je dužan otpustiti ga najkasnije 24 sata nakon zaprimanja rješenja o amnestiji, ako Zakonom o amnestiji nije drukčije određeno.
- (2) U slučaju otpuštanja zatvorenika na temelju odluke o pomilovanju, zavod je dužan otpustiti ga istoga dana nakon zaprimanja odluke o pomilovanju, a najkasnije u roku od 24 sata.

Članak 211.

(Potvrda o izdržanoj kazni)

- (1) Svakoj osobi uvjetno puštenoj na slobodu izdaje se potvrda o izdržanoj kazni.
- (2) Potvrdu iz stavka (1) ovoga članka izdaje upravnik zavoda.
- (3) Obrazac i sadžaj potvrde iz stavka (1) propisuje ministar pravde.

VI - IZVRŠENJE KAZNE MALOLJETNIČKOG ZATVORA

Članak 212.

(Opća odredba)

Odredbe ovoga zakona primjenjuju se i na izvršenje kazne maloljetničkog zatvora, osim ako odredbama čl. 213. do 219. ovoga zakona nije drukčije propisano.

Članak 213.

(Smještaj u poseban odjel ili zavod)

- (1) Kazna maloljetničkog zatvora izvršava se u posebnom odjelu za maloljetnike u zavodu ili u posebnom zavodu u entitetu u kome zatvorena osoba ima prebivalište, odnosno boravište, u kome maloljetne osobe mogu ostati do navršene 23. godine života, a ako do tada ne budu izdržale kaznu, uputit će se u zavod u kome punoljetni zatvorenici izdržavaju kaznu zatvora.
- (2) Iznimno od odredaba iz stavka (1) ovoga članka, u zavodu za maloljetnike, odnosno u posebnom odjelu, može ostati osoba koja je navršila 23 godine života ako je to potrebno radi završetka njezina školovanja ili stručnog osposobljavanja, ali najdulje do navršene 25. godine života.
- (3) Osobe koje izdržavaju kaznu maloljetničkog zatvora moraju imati odvojene prostorije za boravak od ostalih zatvorenika, ako se nalaze u posebnom odjelu.

Članak 214.

(Smještaj maloljetnika u drugi zavod ili poseban odjel)

- (1) U slučaju nemogućnosti smještaja maloljetne osobe kojoj je ovlašten sud bilo kojeg entiteta ili Brčko Distrikta BiH izrekao zatvorsku kaznu, nemogućnosti provedbe suvremenih odgojnih mjera i tretmana te izdržavanja maloljetničkog zatvora u posebnom odjelu za maloljetnike u zavodu ili u posebnom zavodu u entitetu u kojem zatvorena osoba ima mjesto prebivališta ili boravišta, Ministar pravde može donijeti odluku da takav maloljetnik izdržava kaznu u odgovarajućem zavodu u drugom entitetu u Bosni i Hercegovini.
- (2) Molbu utemeljenu na razlozima iz stavka (1) ovoga članka podnosi sud mjesta prebivališta ili boravišta ovlašten za upućivanje smještaja takve osobe posredstvom entitetskog ministarstva pravde ili Pravosudnog povjerenstva Brčko Distrikta BiH, koje mora prethodno dati pisanu suglasnost za smještaj maloljetnika u zavod ili poseban odjel drugog entiteta.

(3) Na temelju odluke ministra pravde, sud mjesta prebivališta odnosno boravišta upućuje osobu kojoj je izrečena kazna maloljetničkog zatvora u odgovarajući zavod ili u poseban odjel za maloljetnike u zavodu drugog entiteta, po prethodnoj suglasnosti Ministarstva pravde toga entiteta.

(4) Troškove smještaja snosi entitetsko ministarstvo pravde ili Pravosudno povjerenstvo Brčko Distrikta BiH koje je dalo pisanu suglasnost za smještaj takvog maloljetnika u odgovarajući posebni odjel odnosno u zavod za maloljetnike drugoga entiteta.

Članak 215.

(Školovanje u zavodu)

(1) U posebnom odjelu ili zavodu iz članka 213. ovoga zakona postoji osnovna i srednja škola, sukladno propisima o osnovnoj i srednjoj školi, ili se u suradnji s odgovarajućom osnovnom, odnosno srednjom školom u posebnom odjelu ili zavodu osnivaju odjeljenja osnovne, odnosno srednje škole za naobrazbu i odgoj tih osoba.

(2) Osoba koje izdržava kaznu maloljetničkog zatvora može iznimno, pod nadzorom odgajatelja, radi završetka započetog školovanja, pohađati školu izvan zavoda, ako to dozvoljavaju sigurnosna situacija i program tretmana.

Članak 216.

(Šport)

(1) Osobama koje izdržavaju kaznu maloljetničkog zatvora osigurava se mogućnost bavljenja športom.

(2) Ministar pravde donosi Pravilnik o tjelesnom odgoju za maloljetnike.

Članak 217.

(Dopisivanje)

(1) Osobama koje izdržavaju kaznu maloljetničkog zatvora ne može se ograničiti dopisivanje s roditeljima i drugim bliskim srodnicima.

(2) Pod bliskim srodnikom, u smislu ovoga članka, smatraju se, pored roditelja, braća i sestre, polubraća i polusestre, djed i nana, odnosno djed i baba maloljetnika, ako su s njima bile posebno bliske na koju okolnost će se pribaviti mišljenje ustanova za socijalni rad općine prebivališta maloljetnika, i sl.

Članak 218.

(Dopust)

(1) Osobi koja izdržava kaznu maloljetničkog zatvora koja se dobro ponaša i zalaže u učenju i radu upravnik Zavoda može odobriti dopust radi posjećivanja roditelja i drugih bliskih srodnika.

(2) Dopust se može odobriti dva puta tijekom godine i nijednom ne može trajati dulje od 20 dana.

(3) Pogodnosti iz stavka (1) i (2) ovoga članka mogu se odobravati osobama koje nisu navršile 23 godine života.

Članak 219.

(Upućivanje u samicu)

(1) Osobi koje izdržava kaznu maloljetničkog zatvora, a nije navršila 23 godine života, može se iznimno izreći stegovna mjera upućivanja u samicu najviše do pet dana.

(2) Osobi koja izdržava kaznu maloljetničkog zatvora i koje pohađa nastavu omogućit će se da za vrijeme izdržavanja kazne samice redovito pohađa nastavu, čita stručnu literaturu i radi školsku zadaću.

Članak 220.

(Administrativna mjera - usamljenje)

Prema osobi koja izdržava kaznu maloljetničkog zatvora, a nije navršila 23 godine života, ne može se primijeniti mjera usamljenja.

VII - IZVRŠENJE NOVČANE KAZNE IZREČENE U KAZNENOM POSTUPKU

Članak 221.

(Odredbe Kaznenog zakona)

Novčana kazna provodi se sukladno relevantnim odredbama Kaznenoga zakona.

VIII - IZVRŠENJE MJERA ZAŠTITNOG NADZORA IZREČENIH UZ UVJETNU OSUDU

Članak 222.

(Svrha mjera zaštitnog nadzora)

Svrha izvršenja mjera zaštitnog nadzora iz članka 66. Kaznenog zakona jeste da se pružanjem pomoći, staranja, nadzora i zaštite za vrijeme uvjetnog otpusta pomogne društvena prilagodba počinitelja kaznenog djela.

Članak 223.

(Zaštitini nadzor u mjestu prebivališta/boravišta)

Poslove izvršenja mjere zaštitnog nadzora obavlja tijelo socijalne zaštite prema prebivalištu, odnosno boravištu počinitelja kaznenog djela.

Članak 224.

(Troškovi)

(1) Troškove izvršenja mjera zaštitnog nadzora, ako zakonom nije drukčije određeno, snosi općina na čijem je području počinitelj kaznenog djela imao prebivalište, odnosno boravište u vrijeme određivanja ovih mjera.

(2) Općini će se za izvršenje mjera iz stavka (1) ovoga članka osigurati adekvatna financijska i druga sredstva.

Članak 225.

(Presuda i podaci koji se dostavljaju tijelu socijalne zaštite)

Kazneni odjel Suda je uz izvršnu presudu mjerodavnom općinskom tijelu socijalne zaštite dužan dostaviti i sve bitnije podatke o личности počinitelja kaznenog djela koje je pribavio tijekom postupka, a osobito medicinsku dokumentaciju i nalaze i mišljenja sudskih vještaka.

Članak 226.

(Radnje koje poduzima tijelo socijalne zaštite)

(1) Nakon primitka izvršne presude, podataka i dokumentacije iz članka 225. ovoga zakona, mjerodavno općinsko tijelo socijalne zaštite će, ovisno o vrsti mjere zaštitnoga nadzora, poduzeti potrebne radnje radi ostvarivanja suradnje s odgovarajućom zdravstvenom ustanovom, psihološkim savjetovalištem, odnosno zavodom za zapošljavanje, a, po potrebi, i s drugim ustanovama i organizacijama.

(2) Općinsko tijelo socijalne zaštite dužno je u roku od 15 dana od dana primitka izvršne presude, podataka i dokumentacije iz stavka (1) ovoga članka, počinitelja kaznenoga djela, kome je određena mjera zaštitnog nadzora, upoznati s radnjama koje je poduzelo, te ga poučiti o njegovim obvezama tijekom trajanja mjere zaštitnog nadzora.

Članak 227.

(Upućivanje počinitelja u odgovarajuću ustanovu)

Mjerodavno općinsko tijelo socijalne zaštite će, ovisno o vrsti mjere zaštitnog nadzora, uputiti počinitelja kaznenoga djela u odgovarajuću zdravstvenu ustanovu, psihološko savjetovalište, drugu ustanovu ili organizaciju i upoznati ga da je dužan postupati sukladno dobijenim savjetima i uputama, kao i posjećivati općinsko tijelo socijalne zaštite prema njegovim uputama.

Članak 228.

(Suradnja s obitelji počinitelja)

Za vrijeme izvršenja mjera zaštitnog nadzora općinsko tijelo socijalne zaštite ostvarivat će potrebnu suradnju i s obitelji počinitelja kaznenoga djela u svrhu sređivanja njegovih obiteljskih prilika.

Članak 229.

(Informacije o rezultatima)

(1) Mjerodavno općinsko tijelo socijalne zaštite dužno je najmanje jednom u šest mjeseci, odnosno kad to Kazneni odjel Suda zatraži, dati informaciju o rezultatu izvršenja mjere zaštitnog nadzora.

(2) Ako počinitelj kaznenoga djela ne prihvati ili odbije izvršenje mjere zaštitnog nadzora, općinsko tijelo socijalne zaštite dužno je o tome izvijestiti Kazneni odjel Suda.

(3) Kad općinsko tijelo socijalne zaštite u tijeku izvršenja mjere zaštitnog nadzora ocijeni da je ispunjena njena svrha, dužno je o tome izvijestiti Kazneni odjel Suda.

IX - IZVRŠAVANJE RADA ZA OPJE DOBRO NA SLOBODI

Članak 230.

(Opće odredbe o izvršavanju rada za opće dobro na slobodi)

(1) Državna tijela, organizacije, ustanove i druge pravne osobe, kao i fizičke osobe, dužne su surađivati s Ministarstvom pravde u izvršavanju rada za opće dobro na slobodi na zahtjev Ministarstva.

(2) Ministarstvo pravde sklapa ugovore za izvršavanje rada za opće dobro s osobama iz stavka 1. ovoga članka. Ugovorima se utvrđuju međusobna prava i obveze.

(3) Na radnopravna pitanja kao što su radno vrijeme, dnevni i tjedni odmori, te uporabu sredstava zaštite na radu primjenjuju se opći propisi.

(4) Rad za opće dobro na slobodi je besplatan i ne služi postizanju dobiti. Osuđena osoba ne snosi troškove izvršavanja rada za opće dobro.

(5) Rad za opće dobro na slobodi izvršava se, u pravilu, u mjestu prebivališta, odnosno boravišta osuđene osobe.

Članak 231.

(Raspored na rad za opće dobro)

(1) Ministarstvo pravde donijet će rješenje o mjestu rada osuđene osobe u roku od osam dana od primitka pravomoćne i izvršne presude.

(2) Osuđena će se osoba, ovisno o raspoloživim mogućnostima, rasporediti na rad sukladno njezinim zdravstvenim sposobnostima, stručnoj osposobljenosti i stečenim znanjima.

(3) Osuđena se osoba raspoređuje na rad na raspoloživo mjesto sukladno Pravilniku o vrsti i uvjetima rada za opće dobro, koji donosi ministar pravde.

(4) Početak i raspored izvršavanja rada za opće dobro utvrđuje posebnim rješenjem Ministarstvo pravde.

X - IZVRŠENJE MJERA SIGURNOSTI

1. Obvezno psihijatrijsko liječenje

Članak 232.

(Mjesto izvršenja mjere obveznog psihijatrijskog liječenja)

(1) Mjera sigurnosti obveznog psihijatrijskog liječenja koja se izriče uz kaznu zatvora izvršava se u Zavodu sukladno Pravilniku koji donosi Ministarstvo pravde.

(2) Mjera sigurnosti obveznog psihijatrijskog liječenja koja se izriče uz rad za opće dobro na slobodi izvršava se u psihijatrijskom odjelu opće zdravstvene ustanove sukladno Zakonu o izvršenju kaznenih sankcija entiteta na čijem se teritoriju nalazi zdravstvena ustanova.

(3) Troškove izvršenja mjere sigurnosti obveznog psihijatrijskog liječenja snosi Ministarstvo pravde.

2. Obvezno liječenje od ovisnosti

Članak 233.

(Mjesto izvršenja mjere obveznog liječenja od ovisnosti)

(1) Mjera sigurnosti obveznog liječenja od ovisnosti izrečena uz bezuvjetnu kaznu zatvora izvršava se u Zavodu sukladno Pravilniku koji donosi ministar pravde.

(2) Mjera sigurnosti obveznog liječenja od ovisnosti, izrečena uz uvjetnu osudu ili uz rad za opće dobro na slobodi, izvršava se sukladno Zakonu o izvršenju kaznenih sankcija entiteta na čijem se teritoriju nalazi zdravstvena ustanova.

(3) U slučaju opoziva uvjetne osude, izvršenje mjere sigurnosti obveznog liječenja od ovisnosti bit će provedena sukladno odredbama st. (1) ovoga članka.

Članak 234.

(Način i vrijeme izvršenja mjera sigurnosti)

(1) Izvršenje mjera sigurnosti iz čl. 232. i 233. ovoga Zakona prethodi izdržavanju kazne zatvora, odnosno prvo se izvršava mjera sigurnosti.

(2) Mjera iz stavka (1) ovoga članka izvršava se u Zavodu za forenzičku psihijatriju, a iznimno u drugoj zdravstvenoj ustanovi i samo u slučaju nemogućnosti takvog upućivanja osoba se može privremeno uputiti u posebni forenzički odjel zavoda u kojemu izdržava kaznu zatvora.

(3) Vrijeme provedeno u ustanovama za liječenje u vezi s izvršenjem mjera sigurnosti uračunava se u izrečenu kaznu zatvora.

(4) Osobe s izrečenom mjerom sigurnosti imaju pravo na jednake uvjete liječenja kao i osobe smještene u druge zdravstvene ustanove.

Članak 235.

(Obavijest zavoda o potrebi pružanja pomoći nakon izvršenja mjera sigurnosti)

(1) Nakon otpuštanja iz medicinske ustanove osobe kojoj je izrečena mjera sigurnosti obveznog psihijatrijskog liječenja ili obveznog liječenja od ovisnosti, koja je trajala najdulje do isteka izdržavanja kazne zatvora ili kojoj je sud odobrio uvjetni otpust, Zavod za forenzičku psihijatriju ili druga specijalizirana ustanova dužan je odmah, a najkasnije u roku od 24 sata po otpuštanju, obavijestiti nadležno tijelo socijalne zaštite prema mjestu prebivališta ili boravišta otpuštene osobe o potrebi i vrsti socijalne pomoći i skrbi iz djelokruga navedenog tijela.

(2) Zavod za forenzičku psihijatriju ili druga specijalizirana ustanova dostavit će obavijest iz stavka (1) ovoga članka tijelu socijalne zaštite prije otpuštanja osobe iz stavka (1) ovoga članka, kada utvrdi da zbog uvjeta u kojima živi izvan ustanove, odnosno zbog materijalnih, stambenih, obiteljskih, radnopravnih ili drugih stanja ili prilika, nije sposobna brinuti se o sebi i svome psihofizičkom stanju, a sve u cilju pružanja odgovarajuće socijalne pomoći i skrbi takvoj osobi, kao i mogućnosti njezina smještaja u socijalnu ustanovu prema postupku

predviđenom pozitivnim zakonskim propisima iz područja zdravstva i socijalne zaštite ili drugom posebnom propisu.

Članak 236.

(Psihijatrijski tretman u zavodu)

(1) Osobama koje imaju manje psihičke poremećaje i koje ne potpadaju pod odredbe članka 234. st. (1) i (2) ovoga Zakona zdravstvena služba u zavodu u kojemu se izvršava kazna zatvora osigurat će psihijatrijski tretman, svim zatvorenicima kojima je takav tretman potreban, i posvećivat će posebnu pozornost sprječavanju izvršenja ili pokušaju samoozljeđivanja ili suicida.

(2) Osobama iz stavka (1) ovoga članka na raspolaganju će biti zdravstvena ambulanta ili stacionar u zavodu ili zdravstvena ustanova izvan zavoda ili posebni odjeli pod medicinskim nadzorom, kao i drugi odgovarajući oblici zdravstvene zaštite u skladu sa Zakonom.

Članak 237.

(Primjena suvremene terapije u liječenju osoba kojima je izrečena mjera sigurnosti)

(1) Za vrijeme izdržavanja mjere sigurnosti u specijalnoj ustanovi za forenzičku psihijatriju ili u odjelu sudske psihijatrije pri zavodu primjenjivat će se odgovarajuća psihoterapija, farmakoterapija, socioterapija i po mogućnosti radna terapija, u skladu s medicinskim nalazom nadležnog liječnika specijalista neuropsihijatra, odnosno liječnika specijalista iz drugih područja psihijatrije ili stručnog psihijatrijskog tima liječnika, ovisno o duševnom i tjelesnom stanju zdravlja osoba kojima je izrečena mjera sigurnosti.

(2) Postupanje s osobama kojima je izrečena mjera sigurnosti mora biti humano i s poštivanjem njihova ljudskog dostojanstva, kao i sukladno s načelima medicinske etike iz područja mentalnog zdravlja, mentalnog poremećaja i drugih patoloških oblika iz područja psihijatrije.

Članak 238.

(Suvremene metode liječenja od ovisnosti o alkoholu i drogama ili drugih oblika toksikomanije)

U liječenju ovisnosti o alkoholu i drogama ili drugih oblika ovisnosti - toksikomanije primijenit će se suvremene metode liječenja koje obuhvaćaju biološku, psihološku i socijalnu dimenziju ličnosti, kao liječenja utemeljenog na znanjima i istraživanjima iz drugih znanstvenih i medicinskih disciplina i razvoja same psihijatrije i njezine terapije utemeljene na multidimenzionalnom načelu, odnosno više terapijskih postupaka i integralnom načelu, odnosno liječenje ne samo osnovnog psihičkog oboljenja nego i odnosa bolesnika i njegove okoline.

Članak 239.

(Zaštita i unapređivanje zdravlja osoba kojima je izrečena mjera sigurnosti)

Zaštita i unapređivanje zdravlja osoba kojima je izrečena mjera sigurnosti ostvaruje se:

- a) omogućavanjem odgovarajuće dijagnostičke obrade i psihijatrijskog liječenja i liječenja od ovisnosti;
- b) znanstvenim istraživanjima iz područja zaštite i unapređivanja zdravlja osoba kojima je izrečena mjera sigurnosti i njihovom zaštitom od medicinskih i znanstvenih istraživanja bez njihova pristanka ili pristanka njihovih zastupnika ili ako je to suprotno zakonu ili drugom propisu ili međunarodnim sporazumima iz područja medicine, biomedicine, psihijatrije ili drugih srodnih medicinskih područja;
- c) uključivanjem osoba kojima je izrečena mjera sigurnosti u obrazovne programe;
- d) oporavkom osoba kojima je izrečena mjera sigurnosti, njihovim uključivanjem u obitelj i radnu i društvenu sredinu;
- e) odgovarajuće osposobljenim kadrom koji se bavi zdravstvenom zaštitom osoba kojima je izrečena mjera sigurnosti i unapređenjem njihova zdravlja;
- f) poticanjem udruživanja osoba kojima je izrečena mjera sigurnosti u cilju ostvarivanja njihovih prava, samopomoći i pomoći;
- g) kao i drugim oblicima zaštite i unapređenja zdravlja u skladu s posebnim zakonom ili drugim odgovarajućim propisima.

Članak 240.

(Poštivanje i zaštita ljudskog dostojanstva osoba kojima je izrečena mjera sigurnosti)

- (1) U svim okolnostima mora se štiti i poštivati dostojanstvo osobe kojoj je izrečena mjera sigurnosti.
- (2) Osobe kojima je izrečena mjera sigurnosti imaju pravo na zaštitu od bilo kakvog oblika zlostavljanja te ponižavajućeg postupanja.
- (3) Osobe kojima je izrečena mjera sigurnosti ne smiju biti dovedene u neravnopravan položaj zbog svoje duševne smetnje. Posebne mjere koje se poduzimaju kako bi se zaštitila prava ili osiguralo unapređivanje zdravlja osoba s duševnim smetnjama ne smatraju se oblikom nejednakog postupanja.
- (4) Slobode i prava osoba kojima je izrečena mjera sigurnosti mogu se ograničiti samo zakonom ili drugim posebnim propisom, ako je to nužno radi zaštite zdravlja ili sigurnosti te osobe ili drugih osoba odnosno okoline.

Članak 241.

(Pravo komunikacije, slanja i primanja pisama i podnesaka osoba sa izrečenom mjerom sigurnosti)

- (1) Osobe kojima je izrečena mjera sigurnosti imaju neograničeno pravo slati i primati pisma i pismene podneske od članova svoje obitelji, osoba koje mogu pomoći u njihovu tretmanu, zakonskog zastupnika ili punomoćnika koji ih zastupa, tijela, organizacija ili odgovarajućeg tijela u cilju zaštite svojih zakonskih prava.

(2) Osobe kojima je izrečena mjera sigurnosti imaju pravo podnositi pritužbe zbog povrede njihovih prava ili drugih nepravilnosti i one se moraju rješavati bez odgode.

(3) Osobe iz st. (1) i (2) ovoga članka mogu upućivati svoje molbe i pritužbe državnom ombudsmanu, inspektoratu za nadzor nad radom zavoda, neovisnom povjerenstvu iz članka 52. ovoga Zakona, Povjerenstvu za monitoring kazneno-popravnih zavoda, policijskih postaja i psihijatrijskih ustanova Vijeća ministara, Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine - Odjelu za zaštitu ljudskih prava, te predstavnicima drugih institucija, organizacija ili tijela nadležnim za praćenje i ostvarivanje ljudskih prava ili zaštitu osoba s duševnim smetnjama, kao i tijelu nacionalnog preventivnog mehanizma za sprječavanje mučenja ili drugih svirepih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja u Bosni i Hercegovini.

3. Zabrana obavljanja poziva, djelatnosti ili dužnosti

Članak 242.

(Izvršenje zabrane)

(1) Mjeru sigurnosti zabrane obavljanja poziva, djelatnosti ili dužnosti izvršava mjerodavno tijelo unutarnjih poslova za područje općine, odnosno tijelo uprave mjerodavno za izdavanje dozvole, odnosno odobrenja za obavljanje određenog poziva, djelatnosti ili dužnosti.

(2) Kazneni odjel Suda obavještava o izricanju mjere mjerodavno tijelo unutarnjih poslova za područje općine na čijem području osoba prema kojoj je mjera sigurnosti izrečena ima prebivalište, odnosno boravište.

(3) Odluka o izrečenoj mjeri iz stavka (1) ovoga članka unosi se u kaznenu evidenciju.

(4) Ako se osoba prema kojoj je izrečena mjera iz stavka (1) ovoga članka preseli na područje druge općine, o tome će se izvijestiti mjerodavno općinsko tijelo za unutarnje poslove te općine, radi unošenja odluke u kaznenu evidenciju.

(5) Ako je obavljanje nekog poziva, djelatnosti ili dužnosti vezano uz dozvolu mjerodavnog tijela, Sud će dostaviti odluku o izrečenoj mjeri i tom tijelu.

(6) Ako se mjera odnosi na obavljanje određenog poziva, djelatnosti ili dužnosti koje osuđena osoba obavlja u poduzeću, ustanovi ili državnom tijelu, Sud će odluku o izrečenoj mjeri dostaviti poduzeću, ustanovi ili državnom tijelu u kome je ta osoba zaposlena.

Članak 243.

(Način izvršenja)

(1) Ako obavljanje nekog poziva, djelatnosti ili dužnosti nije vezano uz posebnu dozvolu, odnosno odobrenje mjerodavnog tijela, mjeru zabrane obavljanja poziva, djelatnosti ili dužnosti izvršava mjerodavno općinsko tijelo za unutarnje poslove poduzimanjem potrebnih radnji kojim se osobi prema kojoj je ta mjera izrečena onemogućava da se bavi zabranjenim pozivom, djelatnošću ili drugim zanimanjem.

(2) Ako je obavljanje nekog poziva, djelatnosti ili dužnosti na koje se zabrana odnosi vezano uz dozvolu, odnosno odobrenje mjerodavnoga tijela, ova se mjera sigurnosti izvršava oduzimanjem dozvole, odnosno odobrenja, i zabranom njezina izdavanja sve dok je ta mjera sigurnosti na snazi, uz istodobno unošenje te mjere u evidenciju tog tijela.

4. Oduzimanje predmeta

Članak 244.

(Izvršenje mjere oduzimanja)

(1) Mjeru sigurnosti oduzimanja predmeta izvršava Kazneni odjel Suda, odnosno tijelo koje je donijelo odluku o primjeni ove mjere.

(2) Prema prirodi oduzetih predmeta odredit će se hoće li će oduzeti predmeti prodati po propisima izvršnog postupka ili će se uništiti ili ustupiti određenom državnom tijelu ili organizaciji.

Članak 245.

(Prihodi)

Sredstva dobivena prodajom oduzetih predmeta prihodi su Proračuna Bosne i Hercegovine.

XI - IZVRŠENJE MJERE ODUZIMANJA IMOVINSKE KORISTI STEČENE KAZNENIM DJELOM

Članak 246.

(Postupak)

(1) U pogledu mjerodavnosti i postupka za oduzimanje imovinske koristi važe odredbe Zakona o izvršnom postupku Bosne i Hercegovine, osim ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

(2) Kazneni odjel Suda po službenoj dužnosti pokreće postupak za izvršenje odluke o oduzimanju imovinske koristi.

Članak 247.

(Oduzimanje imovinske koristi od pravnih osoba)

Mjera oduzimanja imovinske koristi od poduzeća ili drugih pravnih osoba, koja je izrečena u kaznenom postupku, obavlja se po propisima o izvršenju zaštitne mjere oduzimanja imovinske koristi.

Članak 248.

(Preuzimanje kontrole nad imovinom od strane druge pravne osobe)

Ako po pravomoćnosti odluke kojom se oduzima imovinska korist poduzeću ili drugoj pravnoj osobi, to poduzeće ili pravna osoba prestane s radom ili izgubi svojstvo pravne osobe, postupak oduzimanja imovinske koristi provest će se protiv pravne osobe koja je preuzela imovinu do visine vrijednosti preuzete imovine.

Članak 249.

(Unos u Proračun Bosne i Hercegovine)

(1) Oduzeta imovinska korist izražena u novcu, vrijednosnim papirima i sl. unosi se u Proračun institucija BiH i koristi sukladno Zakonu o izvršenju Proračuna, a pokretna i/ili nepokretna imovina će se prodati sukladno važećim propisima, a ostvarena sredstva unijeti u Proračun ili će se ta imovina dati na korištenje organizacijama iz područja socijalne politike, izobrazbe, državnim tijelima i sl. Sud će, ako je to moguće i prije izricanja odluke o oduzimanju imovinske koristi stečene kaznenim djelom kada je riječ o pokretnoj ili nepokretnoj imovini, izvršiti potrebne konzultacije i u izreci odluke navesti kojoj se ustanovi ta imovina daje na korištenje

(2) Ako oštećenom bude naknadno priznat zahtjev za namirenje iz oduzete vrijednosti, Ministarstvo za trezor i financije isplatit će oštećenom utvrđeni iznos.

XII - IZVRŠENJE ODGOJNIH MJERA

Članak 250.

(Svrha izvršenja odgojnih mjera)

Svrha izvršenja odgojnih mjera je da se pružanjem zaštite, pomoći i nadzora maloljetnim počiniteljima kaznenih djela u najvećoj mogućoj mjeri osigura njihov odgoj, popravljanje i pravilan razvoj, a kad je to potrebno, i da ih se spriječi u činjenju kaznenih djela.

Članak 251.

(Načela izvršenja odgojnih mjera)

(1) U izvršenju odgojnih mjera s maloljetnicima treba postupati na način koji odgovara njihovu uzrastu i osobnim svojstvima, pridržavajući se u radu pedagoških, andragoških i psiholoških principa.

(2) Maloljetnike treba poticati da aktivno sudjeluju u svom odgajanju, mijenjanju svojih stavova i loših navika i u razvijanju osjećaja odgovornosti za vlastite postupke.

(3) Tokom izvršenja odgojnih mjera maloljetnicima će se sukladno njihovom uzrastu i sposobnostima, kao i sklonostima prema određenim zanimanjima, osigurati osnovna i srednja izobrazba, kao i radno osposobljavanje.

Članak 252.

(Izvršenje prije pravomoćnosti)

U kaznenom postupku protiv maloljetnika, Kazneni odjel Suda može odrediti da se s izvršenjem pojedinih odgojnih mjera može početi i prije pravomoćnosti sudske odluke, ako se smatra da je to za odgoj maloljetnika korisno i istodobno potrebno radi odvajanja maloljetnika iz sredine u kojoj je živio, radi pružanja pomoći, zaštite ili smještaja maloljetnika, a kad taj

smještaj nije moguće osigurati na drugi način, ili kad je to potrebno da ga se spriječi u činjenju kaznenih djela ili asocijalnog ponašanja.

Članak 253.

(Nadzor)

Nadzor nad izvršenjem odgojnih mjera obavlja Ministarstvo pravde.

Članak 254.

(Primjena odredaba koje se odnose na maloljetnike i na odrasle osobe)

Odredbe ovoga zakona koje se odnose na maloljetnike primjenjuju se i na osobe koje su u tijeku primjene odgojnih mjera postale punoljetne, kao i na mlađe punoljetne osobe kojima je Sud izrekao odgojnu mjeru.

XIII - IZVRŠENJE KAZNI ZA PRAVNE OSOBE

Članak 255.

(Zakon o ovršnom postupku)

Izvršenje novčane kazne i kazne oduzimanja imovine za pravne osobe obavlja se na način propisan Zakonom o ovršnom postupku Bosne i Hercegovine.

Članak 256.

(Prestanak postojanja pravne osobe)

Na izvršenje mjere prestanka postojanja pravne osobe primjenjuju se pravila o likvidaciji i stečaju.

XIV - PRIJELAZNE ODREDBE

Članak 257.

(Smještaj u entitetske zavode)

Sve dok Bosna i Hercegovina ne bude imala zavode predviđene ovim zakonom, Sud pojedince može pritvarati u pritvorske jedinice zavoda bilo kojeg od entiteta, a osobe koja Sud osudi na zatvorsku kaznu svoje kazne mogu izdržavati u entitetskim zavodima.

Članak 258.

(Usklađivanje zakona)

Mjerodavna tijela Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta BiH uskladit će svoje zakone iz ovoga područja s ovim zakonom u roku od 90 dana.

XV - ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 259.

(Objava pravilnika)

- (1) Pravilnici i drugi podzakonski akti predviđeni ovim zakonom donijet će se u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovoga zakona.
- (2) Nakon donošenja, pravilnici iz ovoga zakona objavljuju se u "Službenom glasniku BiH".

Članak 260.

(Objava Zakona)

Službeni pročišćeni tekst Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera obuhvaća: Zakon Bosne i Hercegovine o izvršenju kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera („Službeni glasnik BiH“, broj 13/05), Zakon o izmjenama i dopunama Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera („Službeni glasnik BiH“, broj 53/07), Zakon o usvajanju Zakona o izmjenama i dopunama Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera („Službeni glasnik BiH“, broj 97/07), Zakon o izmjenama i dopunama Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera („Službeni glasnik BiH“, broj 37/09) i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera („Službeni glasnik BiH“, broj 100/13), a u kojima je naznačen dan njihovog stupanja na snagu.

Broj: 01,02-02-1-13/15
22. ožujka 2016. godine
Sarajevo

Predsjedateljica
Zastupničkog doma
Parlamentarne skupštine BiH

Borjana Krišto

Predsjedatelj
Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH

Mr. Ognjen Tadić